

Жул Верн

Пет седмици в балон

Първа глава

Голям наплив слушатели имаше на заседанието на Лондонското кралско географско дружество, площад Ватерло 3, на 14 януари 1862 година. Председателят, сър Френсис М., направи важно съобщение на почитаемите си колеги в една реч, често прекъсвана от ръкопляскания.

Този рядък образец на красноречие завърши най-после с няколко надуты фрази, в които патриотизмът се лееше като порой:

– Англия е вървяла винаги начело на народите (известно е, че народите изобщо вървят начело един на друг) поради безстрашието на своите пътешественици в областта на географските открития. (Много одобрения.) Доктор Самуел Фергюсън, един от славните й синове, не ще измени на своя произход. (Викове от всички страни: „Не! Не!“) Ако този опит успее („Ще успее!“), той ще допълни и ще свърже в едно откъслечните познания на африканското картознание (бурни одобрения), а ако не успее („Никога! Никога!“), ще остане поне като един от най-смелите замисли на човешкия дух! (Бясно тропане с крака.)

– Ура! Ура! – ревна събранието, наелектризирано от тези вълнуващи думи.

– Ура за безстрашния Фергюсън! – провикна се един от най-разпалените слушатели.

Екнаха възторжени викове. Името на Фергюсън гръмна във всички уста и ние имаме основание да вярваме, че то спечели особено много, като мина през английските гърла. Заседателната зала се разтресе.

А там имаше много от тия безстрашни пътешественици, състарени, уморени, чийто жив темперамент ги бе накарал да обиколят петте части на света. Всички те, повече или по-малко, телом или духом, се бяха спасили от корабокрушения, от пожари, от томагавките на индианците, от боздуганите на диваците, от стълба на изтезанията, от стомасите на полинезийците! Но нищо не можа да спре биенето на сърцата им, докато трая докладът на сър Френсис М., а открай време той беше положително най-бляскавият ораторски успех на Лондонското кралско географско дружество.

Но в Англия възторгът не се задоволява само с думи. Той сече монети по-бързо и от машината на кралската монетна палата. Гласувано бе веднага, на самото заседание, парично насърчение за доктор Фергюсън и то достигна сумата две хиляди и петстотин лири¹. Размерът на

сумата съответствуваше на размера на предприятието.

Един от членовете на дружеството запита председателя дали доктор Фергюсън няма да бъде официално представен.

– Докторът е на разположение на събранието – отвърна сър Френсис М.

– Нека влезе! – чуха се гласове. – Нека влезе! Добре е да видим със собствените си очи един така необикновено смел човек.

– Това невероятно предложение може да има само целта да ни въведе в заблуда! – каза стар апоплектик комодор².

– Ами ако доктор Фергюсън не съществува? – подхвърли някой дяволито.

– Ще трябва да го измислим – отвърна шеговито един от членовете на това сериозно дружество.

– Кажете на доктор Фергюсън да влезе – каза простичко Френсис М.

И докторът влезе сред гръм от ръкопляскания, без да се вълнува ни най-малко.

Той беше около четиридесетгодишен мъж, обикновен на ръст и по телосложение. Силната червенина на лицето му издаваше неговия буен темперамент. Той имаше студен вид, беше с правилни черти, с голям нос, приличен на носа на кораб, като у човек, предопределен за открития. Очите му, много кротки, повече умни, отколкото смели, придаваха голям чар на лицето му. Ръцете му бяха дълги, а краката му стъпваха на земята със самоувереността на голям пешеходец.

Спокойна сериозност лъхаше от цялата външност на доктора и на човек и през ум не би му минала мисълта, че той може да бъде оръдие дори на най-невинната мистификация.

За това виковете „ура“ и ръкоплясканията стихнаха чак когато доктор Фергюсън с любезно движение помоли за тишина. Той се отправи към приготвеното за него кресло. После прав, неподвижен, с енергичен поглед, дигна към небето показалеца на дясната си ръка, отвори уста и изрече една едничка дума:

– Excelsior!³

Не! Никога неочакваното запитване в парламента на господата Брайт и Кобден, никога искането на извънредни фондове от лорд Палмерстон

1. Шестдесет и две хиляди и петстотин франка преди войната.

2. Комодор – флотски офицер в Англия и в Америка, с един чин по-горен от капитан на кораб.

3. Excelsior! – Нароупе!

за укрепяване на английските канали не са имали такъв успех. Речта на сър Френсис М. беше надмината, и то много. Докторът беше едновременно величествен, голям, скромнен и внимателен. Той изрази с една дума положението:

– Excelsior!

Старият комодор, присъединил се безусловно към този необикновен човек, поиска речта на доктор Фергюсън да бъде поместена „изцяло“ в Бюлетина на Кралското Географско дружество в Лондон.

Какъв ли беше този доктор и на какво ли начинание щеше да се посвети?

Бащата на младия Фергюсън, храбър капитан от английската мари-на, бе запознал сина си още от най-ранната му възраст с опасностите и приключенията на своята професия. Това чудно момче, което изглежда никога не е знаело какво е страх, бързо прояви жив дух, изследователско умение и изключителна наклонност към научния труд. Освен това то с рядко умение се справяше с трудностите. Никога нищо не го обърква-ше – не се смути дори когато взе за пръв път вилица, с която децата обикновено толкова рядко се справят.

Скоро въображението му пламна от четива за смели приключения и морски експедиции. Той следеше с увлечение откритията, които ознаме-нуваха първата половина на XIX век. Мечтаеше за славата на Мунго Парк, на Брюс, на Ксие и Льовайан, а мисля, че мечтаеше по малко и за славата на Селкърк, този Робинзон Крузо, който му се струваше, че не стои по-долу от другите.

Оставям на вас да решите дали тези наклонности са се развили през изпълнената с приключения негова младост, прекарана по четирите кра-ища на земното кълбо. Баща му, като образован човек, непрестанно ук-репваше неговия жив ум със сериозно изучаване на хидрография, физи-ка и механика и с общи познания по ботаника, медицина и астрономия.

Когато почтеният капитан почина, двадесет и две годишният Саму-ел Фергюсън беше обиколил вече света. Той постъпи в бенгалския ин-женерен корпус и се отличи в няколко сражения. Но войнишкият живот не му допаднаше. Безразлично му беше дали ще командува, а не обичаше да се подчинява. Подаде оставка и ту като ловуваше, ту като събираше растения, тръгна към северната част на индийския полуостров и го пре-коси от Калкута до Сурат. Обикновена любителска разходка.

От Сурат той преминава в Австралия и взема участие в 1845 година в експедицията на капитан Стюърт, натоварен да открие онова Каспийско море, което се предполага, че съществува в централната част на Нова

Холандия⁴.

Самуел Фергюсън се върна в Англия към 1850 година и обладан повече от всеки друг път от страстта към открития, придружи до 1853 година капитан Мак Клюр в експедицията, която заобиколи американския континент от Беринговия проток до нос Феруел.

Телосложението на Фергюсън издържаше отлично на различните трудности и при всеки климат. Чувствуваше се много добре сред най-големите лишения. Той беше образец на съвършения пътешественик, чийто стомах се свива или разпуска когато потрябва, краката му се удължават или скъсяват според случайната постеля, който заспива по всяко време на деня и се събужда по всяко време през нощта.

И тъй, нищо чудно тогава, че ще открием нашия неуморим пътешественик да обикаля от 1855 до 1857 година цялата Западна част на Тибет заедно с братя Шлегинтвайт и да донася от тази експедиция забележителни етнографски наблюдения.

През време на тия различни пътешествия Самуел Фергюсън беше най-дейният и най-интересният дописник на Дейли телеграф – вестник за едно пени⁵, чийто тираж достига сто и четиридесет хиляди броя дневно и едва задоволява нуждите на няколко милиона читатели. И затова докторът беше добре известен, макар че не беше член на никакъв научен институт, нито на кралските географски дружества в Лондон, Париж, Берлин, Виена или Петербург, нито на Клуба на пътешествениците, нито на Кралския политехнически институт, където неговият приятел, статистикът Кокбърн, беше главното ръководно лице.

Този учен дори му предложи един ден да разреши следната задача, с цел да му бъде приятен: като се знае числото на милите, които е изминал докторът около света, колко повече е изминала главата му от неговите крака поради разликата в радиусите? Или, като се знае числото на милите, изминати от краката и от главата на доктора, да се изчисли истинският му ръст с точност до една линия⁶.

Но Фергюсън се държеше винаги настрана от научните среди, тъй като принадлежеше към воюващата, а не към многоглаголюващата църква. Той намираще, че използва по-добре времето си, като търси, а не като спори, като открива, а не като беседва.

Разказват, че един англичанин отишъл веднъж в Женева с намерение да види езерото. Накарали го да се качи на една от ония стари коли,

4. Нова Холандия – първоначално название на Австралия.

5. Пени – дребна английска монета, равна на 1/12 от шилинга.

6. Линия – мярка за дължина, равна на 2.65 мм.

в които се сяда встрани като в омнибусите⁷; станало така, че нашият англичанин случайно седнал с гръб към езерото. Колата обиколила бавно езерото, без и през ум да му мине да се обърне поне веднъж, и той се прибрал в Лондон, възхитен от Женевското езеро.

Ала доктор Фергюсън се беше обръщал, и то неведнъж през своите пътешествия, и толкова често се беше обръщал, че бе видял много неща. В това отношение прочее той се подчиняваше на своята природа и ние имаме основателни причини да вярваме, че той беше малко фаталист, да, много правоверен фаталист, като разчиташе на съдбата и дори на провидението. Той казваше, че е по-скоро подтикван към пътешествията си, а не привличан от тях, и обикаляше света като локомотив, който не се направлява сам, а пътят го направлява.

– Аз не следвам пътя си – казваше той често, – а моят път ме следва.

И тъй, няма да се учудите на хладнокръвието, с което той посрещна ръкоплясканията на Кралското дружество. Той стоеше над тия дребнавиности, тъй като не беше горделив, а още по-малко – суетен. Намираще за съвсем обикновено предложението, което бе отправил към председателя сър Френсис М., и дори не забеляза голямото впечатление, което направи.

След заседанието заведоха доктора в Клуба на Пътешествениците в Пел Мел. В негова чест там бе устроено богато угощение. Размерът на поднесените блюда отговаряше на значението на почетната личност и есетрата на този бляскав обед беше само с три пръста по-къса от самия Самуел Фергюсън.

Пиха се много наздравици с френски вина в чест на именитите пътешественици, които се бяха прославили на африканска земя. Пиха за тяхно здраве или в тяхна памет по азбучен ред, което е напълно по английски.

---

7. Омнибус – голяма кола с много пейки за превоз на пътници в големи градове.

Втора глава

На следния ден, в броя си от 15 януари, Дейли телеграф отпечата следната статия:

„Африка ще разкрие най-после тайната на своите безкрайни пустини. Един съвременен Едип ще ни даде ключа на загадката, която учените от шестдесет века не са могли да разгадаят. Някога да се търсят изворите на Нил (fontes Nili quorereg) се смяташе за безумен опит, за неосъществима мечта.

Доктор Барт, като следва до Судан начертания от Денхам и Клапертън път, доктор Ливингстон със своите смели изследвания от нос Добра надежда до басейна на Замбези и капитаните Бъртон и Спик чрез откриването на Великите вътрешни езера отвори три пътя за съвременната цивилизация. Пресечната им точка, до която още никой пътешественик не е успял да стигне, е самото сърце на Африка. Там трябва да бъдат насочени всички усилия.

Делото на тези храбри пионери на науката ще бъде подето чрез смелия опит на доктор Самуел Фергюсън, чиито сполучливи проучвания нашите читатели често са преценявали.

Този неустрашим откривател (discoverer) има намерение да прекоси с балон цяла Африка, от изток до запад. Доколкото сме осведомени, изходната точка на това необикновено пътешествие ще бъде остров Занзибар, на източното крайбрежие. А мястото, където ще пристигне балонът, може да бъде известно само на providението.

Предложението за това научно изследване бе официално направено вчера на Кралското географско дружество. За да се покрият разносните по това начинание, е гласувана сумата две хиляди и петстотин лири.“

Шеговит отговор се появи в Женева, във февруарския брой на „Известия на Географското дружество“. Той осмиваше остроумно Лондонското кралско дружество и Клуба на пътешествениците.

Но господин Петерман в своите „Известия“, издавани в Гота, накара женевския вестник да замлъкне напълно. Господин Петерман познаваше лично доктор Фергюсън и отговаряше за безстрашието на своя

смел приятел.

Но скоро не можеше да има вече никакво съмнение. Пригответенията за пътешествието се правеха в Лондон. Лионските фабрики бяха получили голяма поръчка за тафта за построяването на аеростата. Най-после британското правителство постави на разположение на доктора транспортния параход „Решителний“ с комендант капитан Пенет.

Веднага се явиха хиляди насърчения, екнаха хиляди приветствия. Подробностите по пътуването излязоха в „Известия на Парижкото географско дружество“. Забележителна статия от господин В. А. Малт-Брьон бе отпечатана в „Нови летописи за пътешествия, география, история и археология“. Един подробен труд от доктор В. Конер, издаден в „Географско списание“, доказва решително възможно ли е това пътешествие, вероятностите за успех, естеството на пречките, грамадните предимства на придвижването по въздуха.

„Североамерикански преглед“ погледна с неудоволствие на тая слава, която беше отредена на Англия. Той взе предложението на доктора на присмех, като го канеше да отиде до Америка, щом се впуска в таково пътешествие.

С една дума, като изключим вестниците от цял свят, нямаше научен сборник, от „Вестник на евангелистките мисии“ до „Алжирски и колониален преглед“, от „Летописи за разпространение на вярата“ до „Черковно-мисионерски вести“ който да не разгледа изцяло случая.

Станаха големи обзалагания в Лондон и в цяла Англия: първо – върху това, действително ли съществува доктор Фергюсън, или е измислено лице; второ – върху самото пътешествие, което според едни нямаше, а според други щеше да се състои; трето – върху въпроса, щеше ли да успее то, или не, четвърто – върху вероятностите ще се върне ли доктор Фергюсън, или няма да се върне. Грамадни суми бяха вписани в книгата за облози, сякаш ставаше дума за конните състезания в Епсом.

И така, вярващи и невярващи, невежи и учени – всички бяха устремили поглед в доктора.

Не един смел авантюрист, който искаше да сподели славата и опасностите на неговия опит, се яви пред него. Но той отказа, без да даде обяснения за своя отказ.

Много изобретатели на механизми за управляване на балони му предлагаха своята система. Той не прие нито една. Попиташе ли го някой открил ли е нещо в това отношение, той винаги отказваше да даде обяснения и се зае още по-усърдно с пригответенията за своето пътешествие.

Трета глава

Доктор Фергюсън имаше приятел. Не някое друго аз, някой alter ego; не може да съществува приятелство между две напълно еднакви същества.

Но ако и да имаха различни качества, наклонности и темпераменти, това никак не ги смушаваше и Дик Кенеди и Самуел Фергюсън живееха в пълно разбирателство.

Дик Кенеди беше шотландец в пълния смисъл на думата, открит, решителен, упорит. Живееше в градчето Лит, до Единбург, истинско предградие на „Старата пушалня“⁸. Понякога ловеше риба, но навсякъде и винаги беше решителен ловец – нищо чудно за едно дете на Каледония, скитало из планините Хайландс. Известен беше като изключителен стрелец с карабина. Той не само разсичаше куршумите върху острието на нож, но ги и режеше на две толкова равни половини, че като ги претеглеха след това, не можеха да намерят осезаема разлика.

Лицето на Кенеди напомняше много на лицето на Халбърт Глендинг, както го е описал Валтер Скот в „Манастирът“⁹. Ръстът му надвишаваше шест английски стъпки⁹. Строен и подвижен, той изглеждаше надарен с херкулесовска сила. Лицето му беше силно обгоряло от слънцето, очите – живи и черни, от него лъхаше вродена смелост и решителност, с други думи, нещо добро и сърдечно в цялата му външност предразполагаше към шотландеца.

Двамата приятели се запознаха в Индия, по времето когато и двамата служеха в един и същи полк. Докато Дик ходеше на лов за тигри и слонове, Самуел ходеше на лов за растения и насекоми. Можеше да се каже, че и двамата бяха опитни в своята работа и не едно рядко растение стана плячка на доктора, което е равносилно да се сдобиеш с чифт слонови зъби.

Двамата младежи никога нямаха случай да си спасят един другиму живота, нито да си направят някаква услуга. На това се дължеше неизменното им приятелство. Съдбата понякога ги разделяше, но дружбата винаги ги свързваше.

След завръщането им в Англия често ги разделяха далечните експедиции на доктора. Но върнеше ли се, той винаги отделяше няколко

---

8. Насмешливо название на Единбург.

9. Около 1.80 м. (6 стъпки = 1.8288 метра)

седмици от времето си за своя приятел, шотландеца.

Дик разговаряше за миналото, Самуел подготвяше бъдещето: единият гледаше напред, другият назад. На това се дължеше неспокойният дух на Фергюсън и пълното спокойствие на Кенеди.

След пътешествието си в Тибет докторът не говори близо две години за нови експедиции. Дик предположи, че неговата наклонност към пътешествия и жаждата му за приключения са стихнали. Беше възхитен. Това, мислеше си той, рано или късно щеше да завърши зле. Колкото и добре да познаваш хората, не можеш да пътуваш безнаказано сред людоеди и хищни зверове. И Кенеди караше Самуел да престане да пътешествува, тъй като е направил достатъчно за науката, а още повече, за да заслужи човешката благодарност.

Докторът не отговаряше нищо. Той стоеше замислен, после се залавяше с тайни изчисления, като прекарваше цели нощи над цифрите, и дори правеше опити с някакви особени уреди, които никои не познаваше. Личеше, че някаква велика мисъл зрее в мозъка му.

„Над какво ли може да умува толкова?“ – питаше се Кенеди, когато неговият приятел го напусна през месец януари, за да се завърне в Лондон.

И научи това една сутрин от статията на Дейли телеграф.

– Божичко! – викна той. – Луд! Безумен! Да премине Африка с балон! Само това липсваше! Ето значи какво е обмислял от две години!

Заменете всички тези удивителни с юмуци, здраво удряни в главата, и ще имате представа в какво състояние се намираше добрият Дик, докато говореше така.

А когато неговата икономка, старата Елспет, се опита да му подхвърли, че това може да е някаква измама, той каза:

– Хайде де! Познавам си човека! Само той може да измисли такова нещо! Да пътува във въздуха! Ето, че сега завижда на орлите! Не, това в никакъв случай няма да стане! Ще съумея да му попреча! Ха! Ако сега го оставят, някой прекрасен ден ще литне за луната!

Същата вечер Кенеди, разтревожен и сърдит, взе влака на железопътната станция и на следния ден пристигна в Лондон.

След три четвърти час една двуколка го свали пред къщичката на доктора, Сохо скуер, Грик стрийт. Той изкачи стълбата и извести за своето пристигане с пет здрави удара по вратата.

Самият Фергюсън му отвори.

– Дик? – каза той, без да се зачуди много.

– Да, самият Дик – отговори бързо Кенеди.

- Как, драги ми Дик, ти в Лондон, по време на зимния лов!
- Да, в Лондон.
- И за какво си дошъл?
- За да осуетя една неокачествима глупост!
- Глупост ли? – попита докторът.
- Истина ли е това, което пише в тоя вестник? – продължи Кенеди, като му подаде броя на Дейли телеграф.
- Ах! За това ли говориш? Тия вестници са много несдържани! Но седни де, хайде седни, драги Дик.
- Няма да седна. Ти наистина ли си решил да предприемеш това пътешествие?
- Наистина. Приготовленията вървят добре и аз...
- Къде са тези приготовления, за да ги разкъсам? Къде са, да ги направя на парчета?
- Почтеният шотландец действително се ядосваше.
- Успокой се, драги Дик – подзе докторът – Разбирам твоя гняв. Ти ми се сърдиш, че още не съм те запознал с новите си проекти.
- И той нарича това проекти!
- Бях много зает – продължи Самуел, без да позволи на Дик да го прекъсне, – имах много работа! Но бъди спокоен, нямаше да замина, без да ти се обадя...
- О! Пет пари не давам за...
- Защото имам намерение да те взема със себе си.
- Шотландецът направи скок, на който би завидяла и дива коза.
- Ха! – възкликна той. – Да не искаш да затворят и двама ни в болницата Бетлем¹⁰?
- Разчитах напълно на тебе, драги ми Дик, и те предпочетох пред много други.
- Кенеди стоеше съвсем смаян.
- Като ме изслушаш за десет минути – продължи спокойно докторът, – ще ми благодариш.
- Сериозно ли говориш?
- Много сериозно.
- Ами ако откажа да те придружа?
- Ти няма да откажеш.
- Ами ако все пак откажа?
- Ще замина сам.

---

10. Лудница в Лондон.

– Да седнем – предложи ловецът – и да поговорим спокойно. Щом престанеш да се шегуваш, заслужава да поспорим.

– Да поспорим, като закусуваме, ако нямаш нищо против, драги Дик.

Двамата приятели седнаха един срещу друг пред една масичка с куп сандвичи и грамаден чайник помежду им.

– Драги ми Самуел – започна ловецът, – проектът ти е безумен! Той е неизпълним! Той е напълно лекомислен и неосъществим!

– Ще видим това, след като направим опита.

– Но тъкмо това не трябва, не бива да се прави опит.

– Защо, моля?

– Ами опасностите, а най-различните пречки?

– Пречките – отвърна сериозно Фергюсън – са създадени, за да бъдат преодолявани. А опасностите, кой може да помисли, че ще ги избегне? Всичко в живота е опасност. Може да е много опасно да седиш край масата или да си сложиш шапката на главата. Трябва всъщност да гледаме на това, което ще се случи, като на нещо, което се е случило вече, и да виждаме в бъдещето само настоящето, тъй като бъдещето е само малко отдалечено настояще.

– Тъй ли! – възкликна Кенеди, като дигна рамене. – Ти си бил винаги фаталист!

– Винаги, но в добрия смисъл на думата. Да не се грижим за това, което ни е отредила съдбата, и да не забравяме никога нашата хубава английска поговорка: „Комуто е писано да бъде обесен, никога няма да се удави!“

Кенеди нямаше какво да отговори, но това не му попречи да продължи с куп възражения, които не е трудно да си представи човек, но са много дълги, за да бъдат дадени тук.

– Но в края на краищата – каза той след цял час спор, – ако искаш на всяка цена да преминеш Африка, ако това е необходимо, за да бъдеш щастлив, защо да не тръгнеш по обикновените пътища?

– Защо ли? – разпали се докторът. – Защото досега всички опити са пропаднали! Защото от Мунго Парк, убит на Нигер, до Фогел, изчезнал във Вадаи, от Удней, умрял в Мурмур, от Клапертън, умрял в Сакату, до французина Мезая, разкъсан на парчета, от майор Ленг, убит от туарегите, до Рошер от Хамбург, съсечен в началото на 1860 година, много жертви са вписани в списъка на африканските мъченици! Защото да се бориш срещу стихииите, срещу глада, жаждата, треската, Срещу хищните зверове и още хищните племена е невъзможно! Защото това, което не може да се направи по един начин, трябва да се постигне по друг! И

най-сетне, защото там, където не можеш да минеш по средата, трябва да заобиколиш или да минеш отгоре.

– Не се отнася само да минеш отгоре! – забеляза Кенеди – Но да минеш отвисоко!

– Та какво от това! – възрази най-хладнокръвно докторът. – Какво страшно има тук? Знаеш много добре, че съм взел всички мерки, за да няма опасност балонът ми да падне. Тъй че, ако стане някаква повреда, аз ще се намеря на земята в положението, в което са били всички пътешественици. Но моят балон няма да се повреди, за това не трябва и да се мисли.

– Напротив, точно за това трябва да се мисли!

– Не, драги ми Дик. Аз смятам да не се разделям с него, преди да стигна западния бряг на Африка С него всичко е възможно. Без него ще изживея опасностите и пречките, присъщи на всяка такава експедиция. С него няма да се боя нито от пек, нито от порои, нито от бури, нито от самума, нито от нездравословния климат, нито от дивите животни, нито от хората! Ако ми е много горещо, издигам се нагоре. Ако ми е студено, спускам се. Срещна ли планина, ще я прелетя, пропаст – ще я премина, река – ще я прекося, буря – ще се издигна над нея, порой – ще литна над него като птица! Ще се движа, без да се уморя, ще се спирам, без да имам нужда от почивка! Ще се вия над непознати градове! Ще летя бързо като ураган ту в най-големите висини, ту на сто стъпки над земята и картата на Африка ще се разстила пред очите ми в най-големия атлас на света!

Добрят Кенеди започваше да се вълнува и все пак гледката, която изникваше пред очите му, го замайваше. Той наблюдаваше Самуел с възхищение, но и със страх чувствуваше вече, че се люшка в простора.

– Почакай – каза той – Чакай, драги ми Самуел, да се разберем. Значи ти си намерил начин за управляване на балоните?

– О, ни най-малко. Това е празна мечта.

– Но в такъв случай ти ще отидеш.

– Където пожелае providението. Но все пак от изток на запад.

– Как така?

– Разчитам на пасатите, а тяхната посока е неизменна.

– Наистина! – съгласи се Кенеди, след като поразмисли. – Пасатите... разбира се... в края на краищата може... има нещо...

– Има нещо ли! Не, добри ми приятелю, има всичко. Английското правителство ми даде на разположение един транспортен кораб. Уговорено е също три-четири кораба да кръстосват край западния бряг по

времето, когато ще се очаква моето пристигане. Най-късно след три месеца ще бъда в Занзибар, където ще напълня своя балон, и оттам ние ще литнем...

– Ние! – възкликна Дик.

– Пак ли ще ми направиш някое възражение? Говори, приятелю Кенеди.

– Възражение ли? Имам хиляди възражения. Но между другото, кажи ми, ако имаш намерение да разглеждаш местността, ако смяташ да се издигаш и да се спускаш, когато пожелаеш, ти не ще можеш да правиш това, без да губиш газ. Досега това е единственият начин, който се е прилагал, и винаги е пречил за дълги пътешествия в атмосферата.

– Драги ми Дик, ще ти кажа само едно: няма да загубя нито един атом, нито една молекула от моя газ.

– И ще се спускаш, когато пожелаеш?

– Ще се спускам, когато пожелаея.

– Как ще стане това?

– Това е моя тайна, приятелю Дик. Имай доверие в мене и нека моят девиз „Excelsior!“ бъде и твой.

– Добре де, „Excelsior!“ – съгласи се ловецът, който не знаеше нито дума латински.

Но той беше твърдо решил да направи всичко възможно, за да попреди на своя приятел да замине. Престори се, че е съгласен с него, и реши само да наблюдава. А Самуел отиде да следи за приготвянията.

Четвърта глава

Въздушната линия, която доктор Фергюсън имаше намерение да следва, не беше избрана случайно. Изходната точка бе сериозно проучена и той не без причина реши да излети от остров Занзибар. Този остров, разположен край източния африкански бряг, се намира на шест градуса южна ширина, с други думи, на четиристотин и тридесет географски мили под екватора.

От този остров бе тръгнала последната експедиция, изпратена през Великите езера да открие изворите на Нил.

Добре е да посочим кои изследвания доктор Фергюсън се надяваше да свърже помежду им. Най-важните са две: изследването на доктор Барт в 1849 година и изследванията на лейтенантите Бъртон и Спик в 1858 година.

Доктор Барт от Хамбург издействува за себе си и за своя съотечественик Овервег разрешение да се присъедини към експедицията на англичанина Ричардсон, натоварен с мисия в Судан.

Дотогава тази област беше позната само от пътешествието на Денхам, на Клапертън и на Удней, от 1822 до 1824 година Ричардсон, Овервег и Барт в стремежа си да разширят своите проучвания пристигат в Тунис и в Триполи като своите предшественици и успяват да се доберат до Мурзук, столица на Фецан.

Те се отклоняват тогава от правата посока и свиват на запад, към Гхат, водени с известни затруднения от туарегите. След хиляди грабежи, терзания, въоръжени нападения, керванът им пристига през октомври в грамадния оазис Асбен. Доктор Барт се отделя от своите приятели, отива до град Агхадес и пак се присъединява към експедицията, която потегля отново на 12 декември. Тя пристига в областта Дамергху. Там тримата пътешественици се разделят и Барт тръгва към Кано, където стига благодарение на търпението си и като плаща големи откупи.

Макар че има силна треска, той напуска тоя град на 7 март, придружен само от един слуга. Главната цел на неговото пътешествие е да проучи езерото Чад, от което го делят още триста и петдесет мили. Той напредва към изток и достига град Суриколо, в Борну, който е ядката на великата средноафриканска империя. Там научава за смъртта на Ричардсон, умрял от преумора и лишения. Пристига в Кука, столица на Борну, на бреговете на езерото. Най-после след три седмици, на 14 април,

дванадесет месеца и половина след като напуска Триполи, той стига града Нгорну.

През месец август се връща в Кука, после обикаля едно след друго Мандара, Баргхими, Канем и достига като крайна точка на изток град Мазена, разположен на $17^{\circ}20'$ западна дължина¹¹.

На 25 ноември 1852 година, след смъртта на Овервег, последния му другар, той навлиза на запад, посещава Сокото, преминава Нигер и пристига най-после в Тимбукту, където линее цели осем месеца, измъчван от шейха, сред лоши обноски и лишения. Но присъствието на един християнин в града не може да се търпи повече. Фуланите заплашват, че ще го обсадят. И докторът напуска Тимбукту на 17 март 1854 година, връща се в Кано през ноември, прибира се в Кука, откъдето тръгва отново по пътя на Денхам, след като чака четири месеца. Той вижда пак Триполи към края на август 1855 година и се прибира в Лондон на 6 септември, единствен от другарите си.

Ето какво беше смелото пътешествие на доктор Барт.

Доктор Фергюсън отбеляза грижливо, че той се беше спирал на 4° северна ширина и на 17° западна дължина.

Да видим сега какво направиха лейтенантите Бъртон и Спик в Източна Африка.

Различните експедиции срещу течението на Нил не стигнаха нито веднъж до тайнствените извори на тая река. Според германския лекар Фердинанд Верне предприетата в 1840 година експедиция под покровителството на Мехмед Али се спряла в Гондокоро, между четвъртия и петия северни паралели.

В 1855 година савоецът Брьон-Роле, назначен за консул на Сардиния в Източен Судан на мястото на починалия на поста си Водей, тръгнал от Хартум и под името Якуб, търговец на смола и слонова кост, стигнал в Беления, отвъд четвъртия градус, и се завърнал болен в Хартум, където починал в 1857 година.

Нито доктор Пеней, началник на египетската медицинска служба, който стигна с малък параход на един градус под Гондокоро и се върна в Хартум, където умря от изтощение, нито венецианецът Миани, който заобиколи водопадите под Гондокоро и стигна втория паралел, нито малтийският търговец Андреа Дебоно, който стигна още по-далеч в пътуването си по Нил, не можаха да преминат непроходимата граница.

В 1859 година господин Гийом Лъжан по поръчение на френското

---

11. Става дума за английския меридиан, който минава през Гринвичката обсерватория.

правителство отива в Хартум през Червено море и отплава по Нил с двадесет и един човека екипаж и двадесет войника. Но той не можа да отиде по-далеч от Гондокоро.

Пратениците на Нерон стигнали някога до деветия градус ширина – значи за осемнадесет века били спечелени само пет или шест градуса, с други думи, от триста до триста и шестдесет географски мили.

Няколко пътешественици се опитали да стигнат до изворите на Нил, като тръгнали от източното африканско крайбрежие.

От 1768 до 1772 година шотландецът Брус тръгнал от абисинското пристанище Масуа, минал през Тигре, разгледал развалините Аксум, видял изворите на Нил там, където не са били, и не постигнал никакъв сериозен резултат.

В 1844 година англиканският мисионер доктор Крапф основал мисия в Монбаса на брега на Зангебар и заедно с преподобния Ребман открил две планини на триста мили от брега. Това са планините Килиманджаро и Кения.

В 1845 година французинът Мезан слязъл сам в Багамайо, срещу Занзибар, и стигнал до Деже ла Мхора, където главатарят го погубил сред жестоки мъчения.

В 1859 година през месец август младият пътешественик Рошер от Хамбург тръгнал с керван арабски търговци, стигнал езерото Нйаса, където бил убит, когато спял.

Най-после в 1857 година лейтенантите Бъртон и Спик, и двамата офицери от бенгалската армия, били изпратени от Лондонското географско дружество да изследват Великите африкански езера. На 17 юни те напуснали Занзибар и се отправили направо на запад.

След четири месеца нечувани страдания – вещите им били разграбени, а носачите избити – стигнали в Казех, сборен пункт на търговците и керваните. После се отправили към първото от Великите езера – Танганайка, разположено между 3° и 8° южна ширина. Стигнали там на 14 февруари 1858 година и посетили различните племена по крайбрежието, повечето от които били людоеди.

Тръгнали си на 26 май и се прибрали в Казех на 20 юни. Там изтощеният Бъртон лежал няколко месеца болен. През това време Спик се спуснал над триста мили на север, до езерото Укереуе, което съзрял на 3 август. Но успял да види само началото му на 2° 30' ширина.

Върнал се в Казех на 25 август и тръгнал с Бъртон към Занзибар, където пристигнали през месец март следващата година.

Доктор Фергюсън отбеляза грижливо, че те не бяха преминали

нито втория градус южна ширина, нито двадесет и деветия градус източна дължина.

И тъй, трябваше да се съчетаят проучванията на Бъртон и Спик и проучванията на доктор Барт. Това означаваше да се наемеш да прекошиш едно пространство от повече от дванадесет градуса.

Пета глава

Доктор Фергюсън се готвеше усилено за заминаването си. Той ръководеше лично построяването на своя аеростат, като внасяше известни изменения, върху които пазеше пълно мълчание.

Отдавна вече беше залегнал да изучава арабски език и разни мандингски наречия. Благодарение на способността си да учи лесно много езици беше напреднал бързо.

В това време приятелят му, ловецът, не се отделяше нито крачка от него. Навярно се боеше докторът да не отлети, без да спомене нито дума. Той продължаваше да му държи по този въпрос най-убедителни речи, които не убеждаваха Самуел Фергюсън, и се впускаше в прочувствени молби, от които той малко се трогваше. Дик го чувствуваше как се изплъзва от ръцете му.

Горкият шотландец беше наистина за съжаление. Не можеше да гледа вече небесния свод, без да бъде обзет от мрачен ужас. Насън изпитваше главозамайващи люшкания и всяка нощ му се струваше, че пада от неизмерими висини. Трябва да добавим, че през тези ужасни кошмари той падна веднъж или два пъти от леглото си. И първата му работа бе да покаже на Фергюсън колко силно си беше натъртил главата.

– А при това – добави той добродушно – три стъпки височина! Не повече! И такава цицина! Размисли сам!

Но тъжният намек не трогна доктора.

– Ние няма да паднем – каза той.

– Но все пак ако паднем?

– Няма да паднем.

Отговорът беше ясен и Кенеди нямаше какво да възрази.

Но Дик се огорчаваше най-много от това, че докторът не обръщаше сякаш никакво внимание на неговата собствена личност. Смяташе го безвъзвратно предопределен да бъде негов въздушен спътник. В това вече нямаше никакво съмнение. Самуел злоупотребяваше нетърпимо с местоимението в първо лице множествено число: „Ние“ напредваме... „ние“ ще бъдем готови на... „ние“ ще тръгнем на... И с притежателното прилагателно в единствено число: „Нашият“ балон... „нашият“ кош... „нашето“ изследване. А и в множествено число: „нашите“ приготовления... „нашите“ открития... „нашите“ полети...

Дик изтръпваше, макар че беше решил да не тръгва в никакъв

случай. Но той не искаше да ядосва много приятеля си. Дори трябва да признаем, че без да съзнава добре защо, беше поръчал да му изпратят тайно от Единбург някои подходящи дрехи и най-добрите му ловджийски пушки.

Един ден, като разбра, че при изключително щастие вероятността да успеят е едно на хиляда, той се престори, че е готов да изпълни желанието на доктора. Но за да забави пътуването, започна да измисля най-разнообразни хитрини. Залови се за ползата от експедицията и за нейната необходимост... Наистина ли беше необходимо откриването на изворите на Нил?... Действително ли щяха да работят за щастието на човечеството?... Когато в края на краищата африканските племена бъдат цивилизовани, по-щастливи ли щяха да станат?... При това положително ли беше, че цивилизацията не е по-скоро там, а не в Европа? Възможно беше. И после, не можеше ли да се почака още?... Африка все някой ден щеше да бъде премината и по не тъй опасен начин... След месец, след шест месеца, преди да мине година, някой пътешественик навярно би успял...

Но всички тия намеци имаха обратно въздействие и докторът тръпнеше от нетърпение.

– Нима ти искаш, нещастнико, нима ти искаш, лъже-приятелю, тая слава да се падне другиму? Нима трябва да изменя на миналото си? Да отстъпя пред нищо и никакви пречки? Да се отплатя с подли колебания за това, което направиха за мене английското правителство и Лондонското кралско дружество?

– Но... – подзе Кенеди, който употребяваше много често тоя съюз.

– Но – възрази докторът – не знаеш ли, че моето пътешествие трябва да спомогне за успеха на сегашните експедиции? Не знаеш ли, че нови пътешественици напредват към центъра на Африка?

– Все пак...

– Изслушай ме добре, Дик, и хвърли поглед върху тая карта.

Дик хвърли с примирение поглед върху картата.

– Изкачи се по течението на Нил – каза Фергюсън.

– Изкачвам се – отвърна послушно шотландецът.

– Стигни Гондокоро.

– Стигнах го.

И Кенеди си мислеше колко лесно беше едно такова пътешествие... по картата.

– Вземи пергела – продължи докторът – и постави единия му връх върху тоя град, който и най-смелите едва са задминали.

- Поставих го.
- А сега търси край брега остров Занзибар, на 6° южна ширина.
- Намерих го.
- Тръгни сега по този паралел и стигни в Казех.
- Готово.
- Изкачи се по тридесет и третия градус дължина до началото на езерото Укереуе до мястото, където се е спрял лейтенант Спик.
- Там съм! Още малко и ще падна в езерото.
- Добре! А знаеш ли какви предположения могат да се направят въз основа на сведенията, дадени от крайбрежните племена?
- Нямам представа.
- Че това езеро, долният край на което е на 2°30' ширина, навярно се простира и на два градуса и половина над екватора.
- Така ли!
- А от тоя северен край изтича река, която положително се влива в Нил, ако ли не е самият Нил.
- Това е интересно.
- И тъй, постави другия връх на пергела си върху тази крайна точка на езерото Укереуе.
- Готово, приятелю Фергюсън.
- Колко градуса има между двата върха?
- Едва два градуса.
- А знаеш ли колко прави това, Дик?
- Нямам си понятие.
- Това прави само сто и двадесет мили¹², с други думи, нищо.
- Почти нищо, Самуел.
- А знаеш ли какво става в тоя миг?
- Кълна се в живота си, не!
- Добре тогава. Слушай. Географското дружество намери за много важно изследването на езерото, което видял Спик. Под негово покровителство лейтенантът, днес капитан Спик, се е свързал с капитан Грант от индийската армия. Те са застанали начело на многобройна и щедро субсидирана експедиция. Задачата им е да проучат езерото и да стигнат до Гондокоро; тръгнали са от Занзибар на края на октомври 1860 година. През това време англичанинът Джон Питрик, консул на нейно величество в Хартум, е получил от Форейн Офис¹³ около седемстотин лири.

12. Петдесет левги (около 200 км).

13. Форейн Офис – министерство на външните работи във Великобритания.

Той трябва да екипира един параход в Хартум, да го натовари с достатъчно припаси и да отплава за Гондокоро. Там ще чака кервана на капитан Спик и ще може да го продоволствува.

– Добре замислено – каза Кенеди.

– Виждаш добре, че трябва да се бърза, ако искаме да вземем участие в тези изследвания. А това не е всичко. Докато едни вървят с уверена стъпка към откриването на изворите на Нил, други пътешественици настъпват смело в сърцето на Африка.

– Пеш ли? – попита Кенеди.

– Пеш – отвърна докторът, без да забележи намека. – Доктор Крапф възнамерява да навлезе на запад през Джоб, река, която тече под екватора. Барон дьо Декен е напуснал Монбаса, отбелязал е местоположението на Кения и Килиманджаро и прониква към центъра.

– Пак ли пеш?

– Да, пеш или на муле.

– За мене това е едно и също – възрази Кенеди.

– И накрая – продължи докторът – австрийският вицекомсул в Хартум, господин фон Хойглин, току-що е организиран една много важна експедиция, чиято главна цел е да издири пътешественика Фогел, който бе изпратен през 1853 година в Судан, за да се присъедини към експедицията на доктор Барт. Господин фон Хойглин е заминал от Масуа през месец юни и докато търси следите на Фогел, той трябва същевременно да проучи местността между Нил и Чад, с други думи, да свърже в едно изследванията на капитан Спик и изследванията на доктор Барт. И тогава Африка ще бъде премината от изток до запад.

– Отлично! – извика шотландецът. – Щом всичко се нарежда така добре, какво ще правим ние там?

Доктор Фергюсън не отговори, а само дигна рамене.

Шеста глава

Доктор Фергюсън имаше прислужник. Той се обаждаше с готовност на името Джо. Прекрасен момък. Имаше пълно доверие в господаря си и му беше безкрайно предан. Изпреварваше дори нарежданията му, винаги тълкувани по най-разумен начин. Никога немърморещ, а вечно в добро настроение Калеп¹⁴. Нарочно да беше поръчан, нямаше да излезе така сполучлив. Фергюсън му беше предоставил напълно всички дребни грижи в своя живот и имаше право.

Пък и какъв човек беше докторът за почтения Джо! С какво уважение и с каква вяра приемаше той всичките му решения! Когато Фергюсън говореше, луд трябваше да бъде този, който би поискал да му възрази. Всичко, което той, мислеше, беше правилно, всичко, което кажеше – разумно, всичко, което заповядваше – изпълнимо, всичко, което предприемаше – възможно, всичко, което довършеше – възхитително.

Ето защо когато докторът намисли да прелети над Африка, за Джо това беше свършен факт. Не съществуваха вече пречки. Още когато доктор Фергюсън реши да замине, той беше пристигнал със своя верен прислужник, защото добрият момък знаеше много добре, че ще участва в пътешествието, макар че никога не бяха говорили за това.

Прочее там той щеше да бъде извънредно много полезен със своя ум и с чудната си ловкост. Ако би трябвало да се назначи учител по гимнастика на маймуните в зоологическата градина, които са при това много пъргави, Джо положително би получил това място. Да скача, да се катери, да лети, да прави хиляди невъзможни фокуси беше играчка за него.

Ако Фергюсън беше главата, а Кенеди ръката, Джо трябваше да бъде китката на ръката. Той беше придружавал вече господаря си в няколко пътешествия и имаше известни своеобразно усвоени познания. Но той се отличаваше най-вече с кротката си философия и с прекрасния си оптимизъм. Всичко за него беше лесно, разумно, естествено и затова не изпитваше нужда да се оплаква или да ругае. Между другите си качества притежаваше изумително силно и остро зрение.

При сляпото доверие на Джо в доктора не бива да се учудваме на непрестанните спорове, които възникваха между Кенеди и предания прислужник, в рамките на пълна почитателност, разбира се.

---

14. Калеп – герой из повестта „Щурецът на огнището“ от Чарлз Дикенс.

Единият се съмняваше, другият вярваше. Единият беше прозорливото благоразумие, другият сляпото доверие. Докторът се намираше между съмнението и вярата. Трябва да кажа, че той не обръщаше внимание нито на едното, нито на другото.

– Е, господин Кенеди? – обаждаше се Джо.

– Е, момчето ми?

– Ето че времето приближава. Изглежда, че ще отпътуваме за луната.

– Искаш да кажеш, за лунната земя, която не е чак толкова далеч.

Но бъди спокоен, то е също така опасно.

– Опасно! С човек като доктор Фергюсън!

– Не искам да разбия мечтите ти, драги ми Джо, но намерението на господаря ти е чисто и просто безумие: той няма да замине.

– Той ли няма да замине! Та вие не сте ли виждали балона му в работилницата на господата Мичел в Бъроу¹⁵?

– Не ми и трябва да го виждам.

– Ще загубите, господине! Колко е хубав! И колко добре е направен! Какъв прекрасен кош има! Колко удобно ще се чувствуваме там!

– Та ти сериозно ли смяташ да придружиш господаря си?

– Аз ли? – заяви самоуверено Джо. – Та аз ще го придружа, където поиска! Само това оставаше! Да го пусна сам, когато сме обикаляли заедно света! Та кой ще го подкрепи, когато е уморен? Кой ще му подаде здрава ръка, за да прескочи някоя пропаст? Кой ще се грижи за него, ако се разболеет?

– Славен момък!

– Прочее и вие ще дойдете с нас – продължи Джо.

– Разбира се – съгласи се Кенеди. – Искам да кажа, че ще ви придружа, за да попреча в последния миг на Самуел да извърши такава лудост! Ще отида с него чак до Занзибар, та и там ръката на един приятел да го възпре да изпълни безумното си намерение.

– Вие няма да го възпрете в нищо, господин Кенеди, извинете за откровеността. Моят господар не е някоя луда глава. Той обмисля надълго и широко това, което иска да предприеме, а вземе ли веднъж решение, и дяволът не може да го спре.

– Ще видим!

– А, добре, че се сетих – каза Джо, – знаете ли, че днес ще се претеглим?

– Как ще се претеглим?

---

15. Южно предградие в Лондон.

- Да, господарят ми, вие и аз, днес и тримата ще се претеглим.
- Като жокеите ли?
- Като жокеите. Само че бъдете спокоен, няма да ви карат да отслабвате, ако сте много тежък. Ще ви вземат такъв, какъвто сте си.
- Аз няма да се оставя да ме претеглят – заяви решително шотландецът.
- Но, господине, изглежда, че е необходимо за балона му.
- Е добре, балонът му ще мине и без това.
- Виж ти! Ами ако поради неточни изчисления не можем да се издигнем!
- Дявол да го вземе! Та нали това искам!
- Слушайте, господин Кенеди, господарят ми ей сега ще ви потърси.
- Няма да отида.
- Добре! – засмя се Джо. – Говорите така, защото го няма. Но когато ви каже лице срещу лице: „Дик (извинете за израза), Дик, трябва да зная точното ви тегло“, ще отидете, уверявам ви.
- Няма да отида.
- В същия миг докторът влезе в работния си кабинет, където се водеше тоя разговор. Той погледна Кенеди, който се почувствува малко неудобно.
- Дик – каза докторът, – ела с Джо. Трябва да зная колко тежите двамата.
- Но...
- Можеш да не си сваляш шапката. Ела.
- И Кенеди тръгна.
- И тримата отидоха в работилницата на господата Мичел, където ги чакаше една от ония теглилки, наречени римски. Докторът трябваше наистина да знае теглото на своите пътници, за да установи равновесието на аеростата си. Той накара Дик да се качи на теглилката. Дик, без да се противи, прошепна:
- Добре! Добре! Това с нищо не ме обвързва.
- Сто петдесет и три ливри¹⁶ – каза докторът и вписа числото в бежежника си.
- Много ли съм тежък?
- О не, господин Кенеди – обади се Джо. – Всъщност аз съм лек и ще се уравним.

---

16. Ливра – френска мярка за тегло, равна на 1/2 килограм.

Като каза това, Джо зае бързо мястото на ловеца.

– Сто и двадесет ливри – вписа докторът.

– Хе! Хе! – усмихна се самодоволно Джо.

Защо се усмихваше? Никога не би могъл да обясни.

– Мой ред е – каза Фергюсън.

И вписа своето тегло – сто тридесет и пет ливри.

– И тримата заедно не тежим повече от четиристотин ливри – каза той.

Седма глава

Доктор Фергюсън се занимаваше от доста време с подробностите по своята експедиция. Ясно е, че балонът, това чудно превозно средство, което трябваше да го пренесе по въздуха, беше непрестанно предмет на неговите грижи. В самото начало, за да не стане много голям, той реши да напълни аеростата с водород, който е четиринадесет пъти и половина по-лек от въздуха.

След много точни изчисления докторът намери, че необходимите предмети за неговото пътешествие и апаратът му ще трябва да тежат четири хиляди ливри. И тъй, трябваше да пресметне каква подемна сила можеше да издигне тая тежест, а впоследствие и каква щеше да бъде нейната вместимост.

Тежест от четири хиляди ливри измества четиридесет и четири хиляди осемстотин и четиридесет и седем кубически стъпки въздух¹⁷, а това ще рече, че четиридесет и четири хиляди осемстотин четиридесет и седем кубически стъпки въздух тежат около четири хиляди ливри.

Като даде на балона вместимост от четиридесет и четири хиляди осемстотин четиридесет и седем кубически стъпки и като го напълни вместо с въздух с водород – четиринадесет пъти и половина по-лек, той ще тежи само двеста и седемдесет и шест ливри – явява се нарушаване на равновесието или една разлика от три хиляди седемстотин и двадесет и четири ливри. Тая разлика между тежестта на газа, който се съдържа в балона, и тежестта на околния въздух, съставя подемната сила на аеростата.

Но ако се вкарат в балона тия четиридесет и четири хиляди осемстотин четиридесет и седем кубически стъпки газ, за които говорим, той ще бъде съвършено пълен. А това не бива да става, защото с издигането на балона в по-разредените въздушни пластове газът, който той съдържа, се разширява и може скоро да скъса ризата. Затова обикновено балоните се пълнят до две трети.

Но докторът въз основа на някакво единствено на него познато съображение реши да напълни аеростата си само до половина и да даде на балона си почти двойна вместимост, понеже трябваше да вземе четиридесет и четири хиляди осемстотин четиридесет и седем кубически стъпки водород.

---

17. Хиляда шестстотин шестдесет и един кубически метра.

Той му придаде оная продълговата форма, която се смята за най-добра. Хоризонталният диаметър беше петдесет стъпки, а вертикалният – седемдесет и пет. Така получи сфероид, чиято вместимост възлизаше на кръглата цифра деветдесет хиляди кубически стъпки.

Ако доктор Фергюсън имаше възможност да използва два балона, вероятностите му за успех щяха да станат по-големи. И наистина, ако единият се скъса във въздуха, човек може да се задържи с другия, като хвърля баласт. Но да се управляват два аеростата е много трудно, когато трябва да се запази в тях еднаква подемна сила.

След дълги размишления Фергюсън успя чрез едно умело разположение да използва предимствата на двата балона, като избегне неудобствата им. Той направи два различни по големина балона и ги постави един в друг. Във външния балон, който беше запазил посочените от нас по-горе размери, имаше друг, по-малък, със същата форма – хоризонталният му диаметър беше четиридесет и пет стъпки, а вертикалният – шестдесет и осем. И тъй, вместимостта на този вътрешен балон беше само шестдесет и седем хиляди кубически стъпки. Той трябваше да плава в заобикалящия го газ. Една клапа се отваряше от единия балон към другия и позволяваше в случай на нужда да бъдат свързани един с друг.

Това разположение имаше следното предимство: ако трябваше да се пусне газ, за да слязат, щяха да пуснат най-напред газ от големия балон. Дори ако се наложеше да се пусне всичкият газ от него, малкият щеше да остане недокоснат. Тогава можеха да се освободят от външната риза като от излишен товар и останал сам, вторият аеростат нямаше да бъде играчка на вятъра като полуиздутите балони. Освен това, ако при злополука външният балон се скъсаше, вътрешният щеше да се запази.

Двата аеростата бяха направени от плътна лионска тафта, намазана с гутаперча. Това лепливо смолесто вещество е напълно непромокаемо. Киселините и газовете по никакъв начин не могат да го разложат. Сложена бе двойна тафта в горния край на балона, където е съсредоточено и почти цялото налягане.

Тази риза може да задържа газа неограничено време. Девет квадратни стъпки от нея тежаха половин ливра. И понеже повърхнината на външния балон беше около единадесет хиляди и шестстотин квадратни стъпки, ризата му тежеше шестстотин и петдесет ливри. Ризата на втория балон, чиято повърхнина беше девет хиляди и двеста квадратни стъпки, тежеше само петстотин и десет ливри: и тъй, двете ризи заедно тежаха хиляда сто и шестдесет ливри.

Мрежата, която щеше да придържа коша, беше изплетена от много

здраво конопено въже. Двете клапи бяха изработени най-грижливо като кормилото на кораба.

Кръглият кош, петнадесет стъпки в диаметър, бе изплетен от върба и подсилен с лек железен скелет – в долната му част имаше еластични пружини за умъртвяване на ударите. Той и мрежата не тежаха повече от двеста и осемдесет ливри.

Освен това докторът поръча да направят четири сандъка от ламарина, дебела две линии. Те бяха свързани помежду си с тръби, на които имаше кранове. Той прибави и една серпантина около два пръста в диаметър, която завършваше с две прави, различни по дължина тръби – по-голямата беше дълга двадесет и пет стъпки, а по-късата само петнадесет.

Ламаринените сандъци бяха напъхани едни в други в коша така, че да заемат колкото се може по-малко място. Серпантината, която трябваше да се прикрепя едва по-късно, бе опакована отделно заедно с една много силна електрическа бунзенова батерия. Този апарат беше така умело съчетан, че не тежеше повече от седемстотин ливри, и то заедно с двадесетте и пет галона вода, които бяха в отделен сандък.

Определените за пътешествието уреди се състояха от два барометъра, два термометъра, два компаса, един секстант, два хронометъра, един изкуствен хоризонт и един алтазимут за определяне положението на далечните и недостъпни предмети. Гринвичката обсерватория се беше поставила на разположение на доктора. Но той нямаше намерение да прави физически опити. Искаше само да знае в каква посока се движи и да може да определя местоположението на главните реки, планини и градове.

Снабди се с три здрави железни котви и с лека и здрава копринена стълба, дълга около петдесет стъпки.

Изчисли също точното тегло на припасите си: те се състояха от чай, кафе, сухари, солено месо и пемикан¹⁸, който в нищожен обем съдържаше много хранителни вещества. Независимо от достатъчния запас ракия той имаше и два сандъка вода – всеки от тях съдържаше по двадесет и два галона. С изяждането на различните храни малко по малко щеше да намалява и тежестта, взета с аеростата. А трябва да се знае, че равновесието на един балон в атмосферата е крайно чувствително. Загубата на почти незначителна тежест може да причини значително изместване.

Докторът не забрави нито палатката, която щеше да покрива част

---

18. Пемикан – сушено месо.

от коша, нито одеялата, които съставляваха единствената постеля на пътешествениците, нито ловджийските пушки, нито припасите барут и патрони.

Ето накратко различните му пресмятания:

Фергюсън – 135 ливри
Кенеди – 153
Джо – 120
Тегло на първия балон – 650
Тегло на втория балон – 510
Кош и мрежа – 280
Котви, уреди, пушки, одеяла, палатка, разни сечива – 190
Месо, пемикан, сухари, чай, кафе, ракия – 386
Вода – 400
Апарат – 700
Тегло на водорода – 276
Баласт – 200
Всичко – 4000 ливри

Такова беше извлечението от четирите хиляди ливри, които доктор Фергюсън имаше намерение да вземе със себе си. Той вземаше двеста ливри баласт, „за непредвидени случаи само“ казваше той, защото се надяваше, че няма да се възползува от него благодарение на своя апарат.

Осма глава

На 10 февруари приготвленията бяха към своя край, местените един в друг аеростати бяха напълно завършени. Те бяха издържали силно въздушно налягане отстрани. Това изпитание даваше добра представа за здравината им и показваше колко грижливо са били изработени.

На 16 февруари „Решителний“ хвърли котва пред Гринвич. Той беше параход с витло, с осемстотин тона вместимост, с добри мореходни качества и продоволствуваше последната експедиция на сър Джеймс Рос в полярните области. Капитан Пенет минаваше за приятен човек. Той особено се интересуваше от пътешествието на доктора, когото ценеше отдавна.

Трюмът на „Решителний“ бе пригоден така, че да побере аеростата. Той бе пренесен там най-предпазливо през деня на 18 февруари. Прибраха го на дъното на парахода така, че да бъде в пълна безопасност. Кошът и неговите принадлежности, котвите, въжетата, храната, сандъците за вода, които трябваше да бъдат напълнени при пристигането – всичко бе подредено под надзора на Фергюсън.

Натовариха също десет бъчви сярна киселина и десет бъчви старо желязо за получаване на водород. Това количество беше предостатъчно, но трябваше да се вземат мерки срещу възможните загуби. Апаратът за получаване на газа, който се състоеше от тридесетина бурета, бе поставен в дъното на трюма.

Всички тези приготвления бяха привършени на 18 февруари вечерта. Две уютно наредени каюти очакваха доктор Фергюсън и приятеля му Кенеди. Както продължаваше да се къльне, че няма да замине, Кенеди се качи на парахода с цял ловджийски арсенал – с две превъзходни двучевни пушки, които се пълнеха откъм затвора, и с прекрасна карабина от фабриката на Пюрдей Мур и Диксон в Единбург.

С такова оръжие ловецът най-спокойно можеше да забие от две хиляди стъпки куршум в окоето на дива коза. Освен това той имаше два револвера Колт с по шест патрона за непредвидени случаи. Но кутията му с барут, патрондашът, сачмите и патроните не надхвърляха определено от доктора тегло.

Тримата пътешественици се настаниха на парахода на 19 февруари през деня. Посрещнати бяха с голямо уважение от капитана и неговите офицери – докторът продължаваше да бъде доста равнодушен, загрижен

единствено за своята експедиция, Дик бе развълнуван, но се мъчеше да прикрие вълнението си, а Джо подскачаше и се шегуваше наляво и надясно. Той бързо стана шегобиецът в каютата на боцманите, където бе определена койка и за него.

На 20 февруари Кралското географско дружество даде голяма прощална вечеря на доктор Фергюсън и на Кенеди. Капитан Пенет и неговите офицери присъствуваха на вечерята, която беше много оживена и се изля много вино. Пиха се достатъчно много наздравници, за да бъде осигурен на всички сътрапезници стогодишен живот. Сър Френсис М. председателствуваше със сдържано, но пълно с достойнство вълнение.

За голямо съжаление на Дик Кенеди дигнаха се много наздравници и за него. След като пиха за „неустрашимия Фергюсън, славата на Англия“, трябваше да пият за „не по-малко смелия Кенеди, неговият безстрашен спътник“. Дик силно се изчерви, но това мина за скромност: ръкоплясканията се удвоиха. Дик още повече се изчерви. На десерта се получи писмо от кралицата. Тя поздравяваше двамата пътешественици и им пожелаваше успех в начинанието.

Това стана причина да се дигнат нови наздравници за „нейно прелюбезно величество“.

В полунощ след трогателни сбогувания и горещи ръкувания сътрапезниците се разделиха.

Лодките на „Решителний“ чакаха на Уестминстерския мост. Капитанът се настани заедно с пътниците и с офицерите си и бързото течение на Темза ги отнесе към Гринвич.

В един часа всички спяха в парахода.

На другия ден, 21 февруари, в три часа сутринта пещите хъркаха. В пет часа дигнаха котва, витлото се завъртя и „Решителни“ заплава към устието на Темза.

През дългите свободни часове при пътуването докторът провеждаше истински курс по география в столовата на офицерите. Тия младежи се увличаха в откритията, направени през последните четиридесет години в Африка.

Любопитството на слушателите на Фергюсън бе особено възбудено, когато той ги запозна подробно с подготовката на своето пътешествие. Пожелала да проверят изчисленията. Спореха и докторът се намеси открито в разговора.

Изобщо чудеха се на сравнително малкото количество храна, което той вземаше със себе си. Веднъж един от офицерите подигна тоя въпрос пред доктора.

– Значи това ви изненадва – отговори Фергюсън.

– Разбира се.

– А колко време предполагате, че ще трае моето пътешествие? Цели месеци? Това е голяма грешка. Ако продължи, ние сме загубени, няма да пристигнем. Знайте, че няма повече от три хиляди и петстотин или да предположим, четири хиляди мили¹⁹ от Занзибар до сенегалския бряг. И така, ако изминаваме по двеста и четиридесет мили²⁰ на дванадесет часа, което е по-малко от скоростта на нашите железници, достатъчни са седем дни, да преминаем Африка, като пътуваме ден и нощ.

– Но тогава вие няма да видите нищо, няма да определите географското положение, нито ще опознаете страната.

– Напротив – възрази докторът, – ако аз съм господар на своя балон, ако се качвам или слизам по свое желание, ще се спирам, щом намеря за добре, особено когато има опасност някои много силни течения да ме отвлекат.

– А вие ще срещнете такива течения – каза капитан Пенет. – Има урагани, които изминават повече от двеста и четиридесет мили в час.

– Виждате, че с такава скорост – забеляза докторът – Африка може да се премине за дванадесет часа. Можеш да се събудиш в Занзибар и да си легнеш в Сен Луи.

– Но балон може ли да бъде влачен с такава скорост? – попита един офицер.

– Случвало се е – отвърна Фергюсън.

– И балонът издържал ли е?

– Прекрасно. Това е станало по време на коронацията на Наполеон, в 1804 година. Въздухоплавателят Гарнъорен пушал в Париж в единадесет часа вечерта балон, на който било написано със златни букви следното: „Париж, 25 фример, XIII година, коронация на император Наполеон, извършена от негово светейшество Пий VII.“ На другата сутрин в пет часа жителите на Рим видели същия балон да лети над Ватикана, да минава над римската област и да пада в езерото Брачано. И така, господа, един балон може да издържи на такива скорости.

– Един балон, да, но човек – обади се плахо Кенеди.

– Човек също! Защото балонът е винаги неподвижен спрямо въздуха, който го заобикаля. Той не се движи, а се движи самият въздушен пласт. Запалете свещ във вашия кош и пламъкът няма да трепне. Ако

---

19. Около 1,400 левги (5,600 км).

20. Сто левги (около 400 км). Докторът изчислява винаги в географски мили – 60 на един градус.

някой въздухоплавател се бе качил на балона на Гарнъорен, нямаше да му стане нищо от тая скорост. Прочее аз не държа да опитам тая бързина и ако мога да се закача през нощта за някое дърво или за някоя кана-ра, няма да пропусна случая. Освен това ние носим храна за два месеца, но нищо няма да попречи на нашия изкусен ловец да ни доставя дивеч в изобилие, когато кацнем на земята.

– Ах, господин Кенеди! Каква богата възможност да се проявите ще имате там! – обади се млад мичман, като гледаше със завист шотландеца.

– А освен удоволствието ще си спечелите и голяма слава – продължи друг.

– Господа – отговори ловецът, – вашите похвали... много ме вълнуват... но аз нямам право да ги приема...

– Как? – обади се от всички страни. – Вие няма ли да заминете?

– Аз няма да замина.

– Няма ли да придружите доктор Фергюсън?

– Не само че няма да го придружа, но аз съм тук само за да го възпра в последния миг.

Всички извърнаха поглед към доктора.

– Не го слушайте – отговори той със свойственото си спокойствие.

– Не бива да се спори с него по този въпрос. Всъщност той знае много добре, че ще замине.

– Кълна се в свети Патрик! – извика Кенеди. – Уверявам...

– Не уверявай в нищо, приятелю Дик. Ти си измерен, претеглен, ти заедно с твоя барут, с твоите пушки и патрони. И така, да не говорим повече за това.

И наистина от тоя ден до пристигането в Занзибар Дик не продума вече нито дума.

Девета глава

„Решителний“ бързо плаваше към нос Добра надежда. Времето продължаваше да бъде хубаво, макар че морето стана по-бурно.

На 30 март, двадесет и седем дни след като отплаваха от Лондон, планината Маса се очерта на хоризонта. Моряците видяха с далекогледите си града Кейптаун, разположен в подножието на амфитеатър от хълмове и скоро „Решителний“ хвърли котва в пристанището. Но капитанът се отби там само за да вземе въглища – работа за един ден. На следния ден параходът плаваше на юг, за да заобиколи южния край на Африка и да навлезе в Мозамбикския пролив.

Веднъж разговаряха за управляването на балоните и Фергюсън бе помолен да даде мнението си по този въпрос.

– Не вярвам – каза той – да успеят някога да управляват балоните. Познавам всички изпитани и предложени системи. Нито една не е сполучлива, нито една не е приложима. Разбирате добре, нали, че съм се занимавал много с тоя въпрос, който е от толкова голямо значение за мене. Но не можах да го разреша с възможностите, които ми дава днешната механика. Би трябвало да се открие двигател с изключителна сила и невероятна лекота. И пак не би могло да се устои на по-силните течения! Досега прочее са се занимавали по-скоро с управляването на коша, а не на балона. Това е грешка.

– Има голямо сходство между аеростат и кораб, който се управлява лесно – възразиха някои.

– Не – отвърна доктор Фергюсън, – сходството е малко или никакво. Въздухът е много по-рядък от водата, където корабът е потопен само до половина, докато аеростатът е цял потопен в атмосферата и е неподвижен спрямо околната среда.

– Мислите ли тогава, че науката по въздухоплаване е казала последната си дума?

– О, не! Не! Трябва да се потърси друго и ако един балон не може да се управлява, нека поне се задържи в благоприятните въздушни течения. Колкото повече човек се издига, те стават много по-равномерни и са по-постоянни в посоката си. Не ги смущават вече долините и планините, които браздят повърхността на земното кълбо, а знаете, че това е главната причина за променливата посока на ветровете и за различната им сила. А когато тия зони бъдат определени, балонът сам ще се движи

в благоприятните за него течения.

– Но тогава – обади се капитан Пенет, – докато стигне тия течения, той ще трябва непрестанно да се изкачва и да слиза. Там е истинската трудност, драги ми докторе.

– Защо, драги ми капитане?

– Да се разберем: ще бъде трудност и спънка само при дългите пътешествия, а не при обикновените въздушни разходки.

– По каква причина, моля?

– Вие можете да се издигате, само като изхвърляте баласт, и да слизате, като пускате газ, а при това положение вашите запаси от газ и баласт бързо ще се изчерпят.

– Драги ми Пенет, там е целият въпрос. Там е и едничката трудност, която науката трябва да се стреми да преодолее. Не става дума да се управляват балоните. Става дума да се движат отгоре надолу, без да се изразходва тоя газ, който е тяхната сила, тяхната кръв, тяхната душа, ако може тъй да се каже.

– Имате право, драги ми докторе, но тая трудност още не е разрешена, това средство още не е намерено.

– Извинете, намерено е.

– От кого?

– От мене! Разберете, че в противен случай не бих посмял да прелетя над Африка с балон. След двадесет и четири часа щях да остана съвсем без газ.

– Но вие не споменахте за това в Англия?

– Не. Не исках да се поведат обществени спорове по този повод. Това ми се виждаше излишно. Направих тайно подготвителни опити и те ме задоволиха. Нямах нужда от нищо друго.

– Е добре, драги ми Фергюсън, можем ли да ви попитаме каква е вашата тайна?

– Ето я, господа, моето средство е много просто.

Вниманието на слушателите беше крайно изострено и докторът направи спокойно следното изложение.

Десета глава

– Господа, хората често са се опитвали да се издигат или слизат свободно, без да се губи газът или баластът на балона. Един френски въздухоплавател, господин Мъоние, искаше да постигне тая цел, като съгсти въздух във вътрешността на балона. Един белгиец, господин доктор ван Хеке, развиваше с помощта на перки и криле една вертикална сила, която би се оказала недостатъчна в повечето случаи. Практически резултати, постигнати от различните опити, бяха незначителни.

И аз се реших да пристъпя по-решително към въпроса. Първо, аз премахвам напълно баласта освен в изключителни случаи, като повреда на апарата, или пък ако бъда принуден да се издигна мигновено, за да избягна някоя непредвидена пречка.

Средствата ми за издигане и спускане се състоят единствено в разширяването или свиването чрез различна температура на газа във вътрешността на аеростата. Ето как постигам тоя резултат.

Вие видяхте, че заедно с коша бяха натоварени няколко сандъка, чието предназначение ви е неизвестно. Тия сандъци са пет на брой.

Първият съдържа около двадесет и пет галона вода, към която прибавям няколко капки сярна киселина, за да увеличи нейната електропроводимост, и я разлагам с помощта на силна бунзенова батерия. Водата, както знаете, се състои от два обема водород и един обем кислород.

Кислородът под действието на батерията преминава през положителния й полюс в друг сандък. Трети сандък, поставен над втория и с двойна вместимост, приема водорода, който се отделя от отрицателния полюс.

Кранове, отворът на единия от които е два пъти по-широк от отвора на другия, свързват тия два сандъка с четвърти, който се нарича смесителен сандък. Там наистина се смесват двата газа, получени от разлагането на водата. Смесителният сандък има около четиридесет и една кубически стъпки вместимост²¹.

На горния край на тоя сандък има платинена тръба с кран.

Вие вече сте разбрали, господа: апаратът, който ви описвам, е чисто и просто кислородо-водородна горелка, чиято топлина е по-голяма от топлината в ковашките огнища.

Това е изяснено и преминавам към втората част на апарата.

---

21. 1.5 кубически метра.

От долната част на моя балон, която е херметически затворена, излизат две тръби, близко една до друга. Едната започва от горните пластове на водорода, другата – от долните.

Тия две тръби са подсилени на места със здрави каучукови стави, които им позволяват да издържат клатушканията на аеростата.

И двете се спускат до коша и влизат в един цилиндричен сандък, който се нарича топлинен сандък. Той е затворен от двата си края с два здрави диска от еднакъв метал.

Тръбата, която излиза от долния край на балона, отива в тая цилиндрична кутия през долния диск. Вътре тя придобива спиралната форма на серпантина, чиито наредени една върху друга витки заемат почти цялата височина на сандъка. Преди да излезе от сандъка, серпантината влиза в малък конус – вдлъбнатата му основа с формата на сферична шапчица е обърната надолу.

От върха на тоя конус излиза втората тръба и отива, както ви казах, в горните пластове на балона.

Сферичната шапчица на малкия конус е платинена, за да не се разтопи от топлината на горелката. Защото тя е поставена в дъното на железния сандък, сред спиралната тръба и върхът на пламъка ѝ леко ще докосва шапчицата.

Вие знаете, господа, какво е отоплител за помещения. Знаете и как действа той. Въздухът от помещението се вкарва в тръби и излиза оттам по-топъл. И да си кажа право, това, което ви описах, е обикновен отоплител.

И наистина, какво би станало? Щом като запаля горелката, водородът в серпантината и във вдлъбнатия конус ще се затопли и бързо ще се качи по тръбата, която отива в горната част на аеростата. Долу ще се образува празно пространство и ще привлече газа от долната част на балона, който също ще се нагрее и ще бъде постоянно сменяван. Така ще се образува в тръбите и в серпантината извънредно бързо течение на газ, който ще излиза от балона и пак ще се връща, като се нагрива постоянно.

А газовете увеличават с една четиристотин и осемдесета част своя обем при всеки градус топлина. И така, ако увеличи температурата с осемнадесет градуса²², водородът в балона ще се разшири с осемнадесет четиристотин осемдесети или с хиляда шестстотин седемдесет и четири

---

22. 10° Целзий. Балоните увеличават своя обем с една двеста шестдесет и седма на един градус Целзий.

кубически стъпки²³, с други думи, ще измести хиляда шестстотин и седемдесет и четири кубически стъпки повече въздух, а това ще увеличи подемната му сила със сто и шестдесет ливри. И тъй, това е равносилно да се изхвърли същото тегло баласт. Ако увеличи температурата със сто и осемдесет градуса²⁴, газът ще се разшири със сто и осемдесет четиристотин осемдесети, ще измести шестнадесет хиляди седемстотин и четиридесет кубически стъпки повече и подемната му сила ще се увеличи с хиляда и шестстотин ливри.

Разбирате, господа, че лесно мога да получа значителни промени в равновесието. Обемът на аеростата е изчислен така, че когато е напълнен до половина, той измества въздух, равен точно на теглото на ризата с водорода и на коша, натоварен с пътниците и всичките принадлежности. Така надут, той е в пълно равновесие във въздуха – не се издига, нито пък се спуска.

За да се издигна, ще нагрея с горелката си газа на температура по-висока от околната. При това повишаване на топлината той ще се разшири повече и ще издуе още балона, който ще се издига толкова по-високо, колкото по-силно нагрявам водорода.

Спусчането, разбира се, става, като се намали топлината в горелката и като се остави температурата да спадне. И тъй, издигането ще бъде обикновено много по-бързо от спусчането. Но това е едно щастливо обстоятелство. Никога няма да имам полза от бързото слизане, а напротив, чрез много бързото издигане ще избягвам пречките. Опасностите са долу, а не горе.

Освен това, както ви казах, имам известно количество баласт, който ще ми позволи да се издигам с още по-голяма бързина, ако се наложи. Клапата на върха на балона в случая е само предпазна клапа. В балона ще има винаги едно и също количество водород. Само промените в температурата, които ще правя в тая среда от затворен газ, ще бъдат напълно достатъчни за всички издигания и спускания.

Сега, господа, ще добавя като практическа подробност следното.

Горенето на водорода и на кислорода на върха на горелката дава само водна пара. Затова аз снабдих цилиндричния железен сандък с отдушна тръба с клапа, която работи при налягане по-малко от две атмосфери и парата сама си излита.

Ето ви сега и точните цифри.

---

23. Около шестдесет и два кубически метра.

24. 100° Целзий.

Двадесет и пет галона вода, разложена на съставните си части, дава двеста ливри кислород и двадесет и пет ливра водород. При атмосферното налягане това представлява хиляда осемстотин и деветдесет кубически стъпки кислород и три хиляди седемстотин и осемдесет кубически стъпки водород, общо пет хиляди шестстотин и седемдесет кубически стъпки смес.

А кранът на моята горелка, отворен целият, изразходва двадесет и седем кубически стъпки на час с пламък, най-малко шест пъти по-силен от пламъка на големите осветителни фенери. И тъй, средно и за да се завържа на малка височина, аз няма да изгарям повече от девет кубически стъпки на час. Следователно моите двадесет и пет галона вода ще ми дадат възможност да плавам шестстотин и тридесет часа или малко повече от двадесет и шест дни във въздуха.

А понеже аз ще мога да слизам, когато пожелая, и да подновявам запаса си от вода по пътя, пътешествието ми може да трае неопределено време.

Ето моята тайна, господа! Тя е обикновена и като всички обикновени неща положително ще успее. Разширяването и свиването на газа в аеростата, това е моето средство, което не изисква нито неудобни криле, нито механичен двигател. Един отоплител, за да мога да променям температурата, една горелка, за да го нагривам, не е нито тежко, нито пък неудобно. Смятам прочее, че съм обединил всички важни за успеха условия.

Така завърши доктор Фергюсън своята реч, за която му ръкопляскаха от все сърце. Не му направиха никакви възражения. Всичко бе предвидено и разрешено.

– Все пак – забеляза капитанът – това може да бъде опасно.

– Какво от това – отвърна простичко докторът, – нали е изпълнимо?

Единадесета глава

Постоянно благоприятният вятър ускори хода на „Решителний“ към местоназначението му.

Най-после се появи градът Занзибар, разположен на острова със същото име, и на 15 април в единадесет часа сутринта корабът хвърли котва в пристанището.

Островът е отделен от африканския бряг само с един проток, най-голямата ширина на който не надхвърля тридесет мили²⁵.

Още с пристигането на „Решителний“ на борда се появи английският консул в Занзибар, за да предложи услугите си на доктора, за чиито проекти европейските вестници го бяха осведомявали цял месец. Но до този миг той влизаше в многобройната редица на невярващите.

– Аз се съмнявах – каза той, като подаваше ръка на Самуел Фергюсън, – но сега вече не се съмнявам.

Той покани в собствения си дом доктора, Дик Кенеди и славния Джо, разбира се.

Благодарение на него докторът се запозна с различните писма, които той бе получил от капитан Спик. Капитанът и неговите спътници били измъчвани ужасно от глад и от лошото време, преди да стигнат до страната Угого. Те напредвали със страшна мъка и не вярвали, че ще могат да съобщят скоро нещо за себе си.

– Ето опасности и лишения, които ние ще съумеем да избегнем – заяви докторът.

Вещите на тримата пътешественици бяха пренесени в дома на консула. Готвеха се да свалят балона на занзибарския бряг. Край сигналната мачта имаше удобно място до голяма постройка, която щеше да го пази от източните ветрове. Тази грамадна кула, прилична на изправена на основата си бъчва, служеше за укрепление и на площадката ѝ дежуреха въоръжени с копия белучи – някаква стража от кресливи безделници.

Но при разтоварването на аеростата консултът бе предупреден, че местното население ще се противопостави със сила. Няма нищо по-сляпо от фанатичните страсти. Вестта, че е пристигнал християнин, който ще литне във въздуха, бе посрещната с негодувание. Негрите, по-разтревожени от арабите, виждаха в тоя полет враждебни помисли срещу

---

25. Дванадесет левги и половина (50 км).

религията им. Въобразявах си, че той е насочен срещу слънцето и луната. А африканските племена боготворят тия две светила. И решиха да се противопоставят на богохулната експедиция.

Уведомен за тези приготовления, консултът ги обсъди с доктор Фергюсън и с капитан Пенет. Капитанът не искаше да отстъпи пред заплахите. Но приятелят му го разколеба.

– Ние в края на краищата положително ще се наложим – каза му той. – Дори самият гарнизон на имама ще ни помогне, ако стане нужда. Но, драги ми капитане, нещастие то идва бързо. Само един злонамерен удар може да причини на балона непоправима повреда и нашето пътешествие ще се провали завинаги. И тъй, трябва да действваме много предпазливо.

– Но какво да се прави? Ако слезем на африканския бряг, ще срещнем същите трудности! Какво да се прави?

– Няма нищо по-просто от това – отвърна консултът. – Вижте ония острови, разположени отвъд пристанището. Свалете аеростата на някой от тях, обкръжете се с кордон от моряци и няма да ви грози никаква опасност.

– Отлично – съгласи се докторът. – и ще можем спокойно да довършим приготовленията си.

Капитанът се съгласи с тоя съвет. „Решителний“ се приближи до остров Кумбени. На 16 април сутринта балонът бе прибран на безопасно място сред една полянка между големите дървета, с които бе осеяна местността.

Изправиха две мачти, високи осемдесет стъпки, и ги забиха на същото разстояние една от друга. Благодарение на два скрипеца, поставени на върховете им, аеростатът бе издигнат с помощта на напречно въже. Тогава беше съвсем празен. Вътрешният балон беше вързан за върха на външния балон така, че да бъде издигнат като него.

Към долния край на всеки балон бяха закрепени двете тръби за вкарване на водорода.

Денят на 17 мина в нагласяване на апарата за получаване на водорода. Той се състоеше от тридесет бурета, в които водата се разлагаше с помощта на старо желязо и сярна киселина, поставени в голямо количество вода. Водородът отиваше в средното голямо буре, като се пречистваше, докато стигне дотам, а след това минаваше в двата аеростата през отводните тръби. По този начин всеки балон се изпълваше със строго определено количество газ. За това бяха необходими хиляда осемстотин шестдесет и шест галона²⁶ сярна киселина, шестнадесет

хиляди и петдесет ливри желязо²⁷ и деветстотин шестдесет и шест галона вода²⁸.

Тази работа започна следващата нощ към три часа сутринта – и трая близо осем часа. На другия ден аеростатът, покрит с мрежата си, се люшкаташе грациозно над коша, придържан от много торби с пръст. Апаратът за разширяване на газа бе качен много грижливо, а тръбите, които излизаха от аеростата, бяха притъкмени към цилиндричната кутия.

Котвите, въжетата, уредите, походните одеяла, палатката, храната, оръжието заеха определеното им в коша място. С вода се бяха запасили в Занзибар. Двестате ливри баласт бяха разпределени в петдесет торбички, поставени в дъното на коша, но така, че да бъдат под ръка.

Тези приготовления завършиха към пет часа вечерта. Стражата бдеше непрестанно около острова, а лодките на „Решителний“ браздяха протока.

Негрите продължаваха да проявяват своя гняв с викове, кривене и кълчене. Магьосниците обикаляха разгневените тълпи и раздухваха техния гняв. Някои от най-разпалените се опитаха да доплуват до острова, но лесно ги прогониха. Към шест часа прощална вечеря събра пътешествениците на масата на капитана и на офицерите му. Кенеди, когото вече никой не питаше за нищо, мърмореше съвсем тихичко неразбираеми думи. Той не изпускаше из очи доктор Фергюсън. Вечерята всъщност беше тъжна. Настъпваше решителният миг и навяваше на всички мъчителни мисли. Ще се видят ли някога пак сред другарите си, седнали край домашното огнище? Ако не можеха да се придвижат, какво ли щеше да стане с тях сред тия жестоки племена, в тия неznайни страни, сред безкрайните пустини?

Тия мисли, смътни дотогава и на които не обръщаха особено внимание, сега измъчваха разпаленото им въображение. Доктор Фергюсън, винаги студен и равнодушен, говори за някои и други неща. Но напразно се мъчеше да разсее заразяващата тъга. Не успя.

Тъй като се бояха от някои изстъпления срещу доктора и неговите спътници, и тримата спаха на борда на „Решителний“. В шест часа сутринта напуснаха каютата си и отидоха на остров Кумбени.

Балонът се полюшваше леко на източния вятър. Двадесет моряка замениха торбите с пръст, които го придържаха. Капитан Пенет и неговите офицери присъствуваха на тържественото отлитане.

---

26. Осем хиляди триста деветдесет и седем литра.

27. Повече от осем тона желязо.

28. Четири хиляди триста четиридесет и седем литра.

В този миг Кенеди пристъпи право към доктора, хвана му ръката и каза:

– Окончателно ли си решил да тръгнеш, Самуел?

– Да, окончателно, драги ми Дик.

– Направих ли всичко, което зависеше от мене, за да предотвратя това пътешествие?

– Всичко.

– Тогава съвестта ми е спокойна в това отношение и ще те придружа.

– Уверен бях в това – отвърна развълнуван докторът.

Настъпи часът на раздялата. Капитанът и офицерите му целунаха горещо неустрашимите си приятели, без да забравят добрия Джо, който беше горд и радостен. Всеки от присъстващите искаше да стисне ръката на доктор Фергюсън.

В девет часа тримата спътници заеха място в коша. Докторът запали своята горелка и засили пламъка така, че да развие бързо голяма топлина. Балонът, който се държеше на земята в пълно равновесие, след няколко минути започна да се издига. Моряците трябваше да поотпуснат въжетата, които го придържаха. Кошът се издигна на двадесетина стъпки.

– Приятели мои – извика докторът прав между двамата си спътници, като свали шапка, – да дадем на нашия въздушен кораб име, което да му донесе щастие! Да го наречем „Виктория“.

Екна гръмко ура:

– Да живее кралицата! Да живее Англия!

В този миг подемната сила на аеростата страхотно растеше. Фергюсън, Кенеди и Джо изпратиха прощален поздрав на приятелите си.

– Пускайте! – извика докторът.

И „Виктория“ бързо се издигна във въздуха, докато четирите топа на „Решителний“ гърмяха в нейна чест.

Дванадесета глава

Просторът беше чист, вятърът умерен. „Виктория“ се издигна почти отвесно на хиляда и петстотин стъпки височина, при която барометърът спадна с два пръста без две линии²⁹.

При тази височина едно по-силно течение понесе балона на югозапад. Каква прелестна гледка се разгъваше пред очите на пътешествениците! Остров Занзибар се разстилаше цял-целеничък пред погледа им и се открояваше в по-тъмен цвят като върху грамадна планисфера. Полята получаваша най-различни багри. Големи китки дървета означаваша горите и сечищата.

Жителите на острова изглеждаха като насекоми. Виковете „ура!“ и крикът замираха лека-полека в простора и само топовните изстрели на парахода отекваха в долните гънки на аеростата.

– Колко е красиво! – извика Джо, като наруши за пръв път мълчанието.

Никой не му отговори. Докторът наблюдаваше барометричните колебания и отбелязваше разните подробности при издигането си. Кенеди гледаше и не можеше да се нагледа.

Слънчевите лъчи помагаша на горелката и газът се разшири още повече. „Виктория“ достигна две хиляди и петстотин стъпки височина. „Решителний“ изглеждаше обикновена лодка, а грамадна ивица пяна очертаваше на запад африканския бряг.

– Защо не говорите? – обади се Джо.

– Гледаме – отвърна докторът, като насочи далекогледа си към континента.

– Аз пък чувствавам нужда да говоря.

– Както обичаш, Джо! Говори, колкото си искаш.

И Джо си повтаряше до безконечност разни звукоподражателни думи като „о!“, „а!“, „ей!“ се лееха от устата му. Докато бяха над морето, докторът намери за разумно да лети на същата височина. Имаше възможност да разглежда брега на по-голямо разстояние. Той можеше винаги да хвърли поглед върху термометъра и барометъра, окачени във вътрешността на откритата палатка. Друг барометър, окачен навън, щеше да служи през нощното дежурство. След два часа „Виктория“,

---

29. Около пет сантиметра. Барометърът спада приблизително с един сантиметър на сто метра височина.

носена със скорост, малко по-голяма от осем мили в час, наближи чувствително брега. Докторът реши да се приближи към земята. Той намали пламъка на горелката и скоро балонът се спусна на триста стъпки над земята.

„Виктория“ се намираще над Мрима – така се нарича тая част на източното африканско крайбрежие. Гъсти пояси мангови дървета защитаваха бреговете ѝ. Отливът изваждаше на показ дебелите им корени, изгризани от зъба на Индийския океан. Дюнните, които са образували някога бреговата линия, се очертаваха на хоризонта, а на северозапад извисяваше острия си връх планината Нгуру.

„Виктория“ мина ниско над едно селище – докторът откри на картата си, че то бе селото Каоле. Цялото население се беше събрало и виеше пронизително от гняв и уплаха. Напразно бяха отправени стрели срещу въздушното чудовище, което се люшкаше величествено над безпомощната ярост.

Вятърът извиваше на юг, но докторът не се смути от посоката. Напротив, тя му позволяваше да следва пътя, начертан от капитаните Бъртон и Спик.

– Да закусим ли? – попита Джо, у когото чистият въздух възбуждаше апетит.

– Добре се сети, момчето ми.

– О! Готвенето няма да отнеме много време! Сухари и консервирано месо.

– И кафе, колкото ни душа иска – добави докторът. – Позволявам ти да заемеш малко топлина от горелката ми. Тя има в излишък. И по този начин няма да има опасност от пожар.

– Това би било ужасно – обади се Кенеди. – Сякаш имаме барутен погреб над главите си.

– Не е точно така – отвърна Фергюсън. – Но в края на краищата, ако газът се възпламени, той ще изгори малко по малко и ние ще слезем на земята, а това няма да бъде приятно. Но бъдете спокойни, аеростатът ни е херметически затворен.

– Е, да похапнем – предложи Кенеди.

– Готово е, господа – обади се Джо. – А докато закусвам заедно с вас, ще ви приготвя по едно кафе, като го опитате, ще си кажете думата.

След малко бяха поднесени три димящи чаши – с тях завършваше ситата закуска, подправена с доброто настроение на сътрапезниците. После всеки зае отново наблюдателния си пост.

Страната се отличаваше с изключително плодородие. Тесни и

лъкатушни пътеки се губеха под сводове зеленина. Летяха над поля, засети с тютюн, с напълно узрели царевица й ечемик. Тук-таме се разстилаха ширни оризища с прави стебла и пурпурни цветове. Виждаха овци и кози, затворени в големи клетки на колове, за да се запазят от зъбите на леопарда. Буйна растителност се издигаше върху тая плодородна почва. В много села се повтаряха виковете и изненадата при появата на „Виктория“ и доктор Фергюсън летеше благоразумно извън обсега на стрелите. Туземците, струпани около своите слепени колиби, преследваха дълго пътешествениците с безсилните си проклетия.

На обед, като погледна картата си, докторът пресметна, че се намира над страната Узарамо³⁰. Полето беше осеяно с кокосови палми, пъпешови и памукови дървета, над които „Виктория“ сякаш си играеше. Джо намираше тая растителност за напълно естествена, щом като ставаше дума за Африка. Кенеди откриваше зайци и пъдпъдъци, които сякаш само плачеха за куршум. Но това щеше да бъде загубен барут, тъй като нямаше как да се прибере дивечът. Въздухоплавателите летяха със скорост дванадесет мили в час и скоро се намериха на 38°20' дължина, над селището Тунда.

– Тук – каза докторът – Бъртон и Спик са се разболели от силна треска и са помислили в началото, че експедицията им ще се провали.

Понякога съглеждаха керван да си почива в някой „краал“ и да очаква вечерната прохлада, за да продължи пътя си. Това са оградени с плетове и с джунгли празни места, където търговците се крият не само от хищните зверове, но и местните грабливи племена. Туземците се разбягваха, като видеха „Виктория“. Кенеди искаше да ги разгледа по-отблизо. Но Самуел винаги се противопоставяше на това му желание.

– Главатарите им са въоръжени с мускети³¹! – казваше той – и нашият балон ще бъде много лесна прицелна точка за някой куршум.

– От една дупка от куршум балонът ще падне ли? – попита Джо.

– Не веднага. Но скоро дупката ще стане голяма цепнатина, през която ще излети всичият ни газ.

– Тогава да се държим на почетно разстояние от тия нечестивци. Какво ли си мислят, като ни гледат да витаем във въздуха? Уверен съм, че им се иска да ни боготворят.

– Нека ни боготворят – отвърна докторът, – но отдалече. Така ще бъде по-добре. Вижте, местността вече се изменя. Селата стават по-

30. У на местния език означава местност.

31. Мускет – някогашна фитилна пушка с големи размери, която са слагали на опора, за да могат да стрелят.

редки. Манговите дървета изчезнаха. Те престават да виреят на тая ширина. Почвата става скалиста и показва, че наблизо има планини.

– Наистина – обади се Кенеди. – Струва ми се, че забелязвам някакъв възвишения хей там.

– На запад... това са първите вериги на Уризара, планината Дутхуми навярно, зад която се надявам да се приютим и да пренощуваме. Ще засиля пламъка на горелката: принудени сме да летим на пет-шестстотин стъпки височина.

– И все пак чудесно сте го измислили, господарю – обади се Джо. – Не е нито трудно, нито уморително – завъртваш крана, и готово.

– Сега сме по-добре – каза ловецът, когато балонът се издигна. – Отражението на слънчевите лъчи върху този червен пясък ставаше непоносимо.

– Какви великолепни дървета! – извика Джо. – Макар че е напълно естествено, е прекрасно! Дванайсетина такива дървета стигат за цяла гора.

– Това са баобаби – отвърна доктор Фергюсън. – Вижте, ето един, чийто дънер може да има сто стъпки обиколка. Под същото това дърво може да е загинал французинът Мезан в 1845 година, защото ние се намираме над селото Деже ла Мхора, където той се решил да навлезе сам. Заловен бил от главатаря на този край, вързали го за един баобаб и свирепият негър му прерязал бавно сухожилията под звуците на бойната песен, после започнал да реже шията, прекъснал, за да наточи изхабения си нож, и откъснал главата на нещастника, преди да бъде отрязана. Клеят французин бил двадесет и шест годишен!

– Моля да не се спираме по пътя – обади се Джо. – Да се изкачваме, да се изкачваме, господарю, послушайте ме.

– На драго сърце, Джо, още повече че пред нас се издига планината Дутхуми. Ако изчисленията ми са точни, ще прелетим над нея преди седем часа вечерта.

– Няма ли да пътуваме нощем? – запита ловецът.

– Доколкото е възможно, не. Ако бъдем внимателни и предпазливи, можем да пътуваме без никаква опасност и през нощта, но не е достатъчно да прелетим над Африка, трябва да я видим.

Към шест часа и половина вечерта „Виктория“ се намираше пред планината Дутхуми. За да прелети над нея, трябваше да се издигне на повече от три хиляди стъпки и затова докторът само повиши температурата с осемнадесет градуса³². Може да се каже, че той наистина управляваше своя балон с ръка. Кенеди му показваше препятствията, които

трябваше да преодолее, и „Виктория“ летеше току над самата планина.

В осем часа тя се спускаше над отвъдния склон, който не беше толкова стръмен. Хвърлиха котвите от коша и едната се удари в клоните на грамаден нопал³³ и здраво се залови за тях. Веднага Джо се спусна по въжето и я закачи още по-здраво. Пуснаха му копринената стълба и той бързо се изкачи по нея. Аеростатът висеше почти неподвижен, запазен от източните ветрове.

Вечерята бе приготвена и нашите пътешественици, изгладнели от въздушната си разходка, накръниха чувствително хранителните си припаси.

– Какъв път изминахме днес? – попита Кенеди, като гълташе обезпокоителни зальци.

По местоположението на луната докторът определи къде се намират и погледна превъзходната си карта, която му служеше за пътеводител. Тя беше от атласа „Най-новите открития в Африка“, издаден в Гота от неговия учен приятел Петерман, който сам му го беше изпратил.

Фергюсън се беше снабдил също и с един труд, в който бяха събрани в едно всички данни за Нил и който се наричаше „Изворите на Нил, общ преглед върху басейна на тая река и на течението ѝ, с история на откритията за Нил от доктор Чарлз Бек“.

Като отбеляза на картата си къде се намират, той откри, че са прелетели два градуса географска ширина или сто и двадесет мили³⁴ на запад. Кенеди забеляза, че пътят им е бил на юг. Но Фергюсън беше доволен от тази посока, тъй като искаше да открие, доколкото е възможно, следите на своите предшественици.

Решиха да разделят нощта на три дежурства, та всеки от тях да може да бди по реда си за безопасността на останалите двама. Докторът щеше да поеме дежурството от девет часа, Кенеди – дежурството от полунощ, а Джо – дежурството от три часа сутринта.

И така Кенеди и Джо се завиха с одеялата си, излегнаха се под палатката и кратко заспаха, докато доктор Фергюсън стоеше на пост.

---

32. 10° Целзий.

33. Нопал – берберийска смокня.

34. Петдесет левги (около 200 км)

Тринадесета глава

Нощта бе спокойна. Но в събота сутринта, като се събуди, Кенеди се оплака от умора и тръпки. Времето се променяше. Небето, покрито с гъсти облаци, сякаш се готвеше за нов потоп. Тъжна страна е Зунгомеро, където вали непрестанно, освен може би петнадесетина дни през месеца януари. Пороен дъжд скоро се изля над пътешествениците. Пътищата под тях, прорязани от „нулахи“, нещо като кратковременни потоци, ставаха непроходими, а те и без това бяха препречени с трънливи храсталаци и гигантски лиани. Ясно се чувстваха изпаренията на сероводород, за които бе говорил капитан Бъртон.

– Според него – забеляза докторът, – а той има право, сякаш зад всеки храсталак е скрит труп.

– Отвратителна страна – заяви Джо – и ми се струва, че господин Кенеди не се чувства много добре, защото пренощува тук.

– Наистина – съгласи се ловецът, – доста силно ме тресе.

– Нищо чудно, драги ми Дик. Намираме се в една от най-нездравословните области на Африка. Но няма да останем дълго тук. На път!

С едно ловко движение Джо откачи котвата и се изкачи по стълбата в коша. Докторът запали бързо горелката и „Виктория“ продължи своя полет, носена от доста силен вятър.

Няколко колиби едва се съзираха сред заразната мъгла. Местността се изменяше. В Африка често се случва някоя нездравословна и малка местност да граничи с напълно здравословни области. Личеше, че Кенеди страда – треската изтощаваше здравата му природа.

– Не му е времето да се разболявам – каза той, като се зави с одеялото, и си легна под палатката.

– Потърпи малко, драги Дик – отвърна му доктор Фергюсън, – и бързо ще оздравееш.

– Ще оздравея! Наистина ли! Самуел, ако имаш в походната си аптечка някое лекарство, което да ме изправи на крака, дай ми го веднага. Ще го глътна със затворени очи.

– Имам нещо по-добро, драги Дик, и ще ти дам едно лекарство против треска, което няма да струва нищо.

– Как така?

– Така. Ще се изкача чисто и просто над тези облаци, които ни заливат с дъжд, и ще се отдалеча от заразната атмосфера. Трябват ми само

десет минути, да се разшири водородът.

Преди да изминат десет минути, пътешествениците се бяха издигнали над влажната зона.

– Потърпи още малко, Дик, и ще почувствуваш въздействието на чистия въздух и на слънцето.

– Това се казва лекарство – обади се Джо. – Истинско чудо!

– Не. То е съвсем обикновено нещо.

– О! Не се съмнявам, че е обикновено.

– Изкарвам Дик на чист въздух, както правят всеки ден в Европа – в Мартиника пък бих го изкачил на Питон³⁵, за да го спася от жълтата треска.

– Гледай ти! Та този балон е истински рай – обади се Кенеди, който се чувствуваше вече по-добре.

– Дали е рай, не зная, но натам ни води – отвърна сериозно Джо.

Любопитна гледка представляваха грамадните облаци, струпани в тоя миг под коша. Те се кълбяха един върху друг и се сливаха в чуден блясък, като отразяваха слънчевите лъчи. „Виктория“ се издигна на четири хиляди стъпки височина. Термометърът показваше известно спадане на температурата. Земята не се виждаше вече. На около петдесет мили на запад планината Рубехо извисяваше блестящия си връх. С нея завършваше областта Угого на 36°2' дължина. Вятърът духаше със скорост двадесет мили в час, но пътешествениците не чувствуваха никак бързината. Не усещаха никакво сътресение, не забелязваха дори, че се движат.

След три часа предсказанието на доктора се сбъдна. Кенеди не чувствуваше вече никакви тръпки и закуси с апетит.

– Ето какво замества всякакъв хинин – заяви той доволен.

– Така е – съгласи се Джо, – тук ще се оттегля на старини.

Към десет часа сутринта времето се проясни. Облаците се разкъсаха. Земята пак се появи. „Виктория“ се приближи неусетно към нея. Фергюсън търсеше някое течение, което да го отнесе по на североизток, и среща такова течение на шестстотин стъпки височина. Местността ставаше хълмиста, дори планиниста. Областта Зунгомеро изчезваше на изток заедно с последните кокосови палми, които виреят на тая ширина.

Скоро се очерта по-определено хребетът на една планина. Тук-там се издигаха няколко върхове. Трябваше всеки миг да се следят внимателно острият конуси, които сякаш изскачаха ненадейно.

35. Висока планина в Мартиника.

– Попаднахме на скали – забеляза Кенеди.

– Бъди спокоен, Дик, няма да се блъснем в тях.

– И все пак това е хубав начин да се пътува! – обади се Джо.

И наистина докторът управляваше балона си с удивително умение.

Към единадесет часа прелетяха басейна Именже. Пръснатите по хълмовете племена напразно заплашваха „Виктория“ с оръжието си. Най-послед стигнаха последните възвишения преди Рубехо. Те са третата и най-висока планинска верига в Усагара.

– Внимание! – рече доктор Фергюсън. – Наближаваме Рубехо, което на местния език значи „Преход на ветровете“. Ще направим добре, ако прелетим на известна височина над островърхия ѝ гребен. Ако картата ми е точна, ще се издигнем на повече от пет хиляди стъпки височина.

– Често ли ще имаме случай да се издигаме толкова високо?

– Рядко. Африканските планини изглежда са по-ниски от планинските върхове в Европа и в Азия. Във всеки случай „Виктория“ лесно ще прелети над тях.

Скоро газът се разшири под влиянието на топлината и балонът се издигна твърде забележимо нагоре. Разширението на водорода не представляваше всъщност никаква опасност, тъй като грамадният аеростат бе напълнен само до три четвърти. Като спадна с около осем пръста, барометърът показва шест хиляди стъпки височина.

На шест хиляди стъпки въздухът е чувствително по-рядък. Звукът се предава трудно и гласовете се чуват по-слабо. Предметите се виждат смътно. Погледът вече долавя само големи, доста неопределени очертания. Хората, животните, стават напълно невидими. Пътищата стават нишки, а езерата блата.

Докторът и неговите спътници не бяха на себе си. Едно въздушно течение с голяма скорост ги влечеше отвъд безплодните планини – погледът се спираше с почуда върху техните върхове, покрити с дебел сняг. Стърченият им вид говореше за работата на водата в първите дни от сътворението на света. Слънцето блестеше на зенита и лъчите му падаха отвесно над пустинните върхове. Докторът начерта точно тия планини, които се състоят от четири различни дяла, наредени почти в права линия – северният е най-дълъг.

Скоро „Виктория“ се спусна отвъд Рубехо, като летеше покрай горист склон, осеян с тъмнозелени дървета. Заредиха се хребети и урви в някаква пустош, преди да стигнат страната Угого. По-долу се разстилаха жълти долини, пресъхнали, попукани, осеяни тук-там с богати на

сол растения и бодливи храсталаци.

Няколко сечища, които по-нататък се превръщаха в гори, красяха хоризонта. Докторът се приближи към земята, хвърлиха котвите и едната скоро се закачи в клоните на грамадна сикомора.

Джо се спусна бързо на дървото и закрепил внимателно котвата. Докторът не угаси горелката, та аеростатът да запази известна подемна сила, която да го държи във въздуха. Вятърът бе стихнал почти внезапно.

– А сега – каза Фергюсън – вземи две пушки, приятелю Дик, едната за тебе, другата за Джо, и се постарайте и двамата да донесете няколко вкусни къса от антилопа. Те ще ни бъдат обеда.

– На лов! – извика Кенеди.

Той се прехвърли през коша и слезе. Джо се беше спуснал по клоните на земята и чакаше, като разкършваше ръцете и краката си. Облекчен от товара на своите спътници, докторът угаси напълно горелката.

– Да не литнете, господарю! – извика Джо.

– Бъди спокоен, момчето ми, държа се здраво. Ще подреда бележките си. Добър лов и бъдете предпазливи. Прочее, аз ще наблюдавам от поста си местността и при най-малката опасност ще стрелям с карабината. Това ще бъде сигналът за сбор.

– Добре – съгласи се ловецът.

Четиринадесета глава

Безплодната суха местност с глинеста почва, която се пукаше от жегата, изглеждаше пуста. Тук-таме се виждаха някакви следи от кервани, бели човешки и животински кости, полуизгризани и размесени в един и същ прах. След като вървяха половин час, Дик и Джо навлязоха в гора от замкови дървета, отворили очи на четири и с пръст върху спуска на пушката. Без да бъде опитен стрелец, Джо си служеше умело с огнестрелно оръжие.

– Хубаво е да върви човек, господин Дик, но тук почвата не е много удобна – каза той, като се спъна в парчетата кварц, с които беше осеяна земята.

Кенеди направи знак на другаря си да млъчи и да се спре. Трябваше да се справят без кучета – колкото и подвижен да беше Джо, той нямаше обонянieto на хрътка или на някой зайчар.

В коритото на пресъхнал ручей, където бяха останали още няколко ловки, пиеше вода стадо от десетина антилопи. Грациозните животни, подушили опасността, изглеждаха неспокойни. След всяка глътка те изправяха бързо красивите си глави и вдишваха с подвижните си ноздри въздуха откъм ловците.

Кенеди обиколи няколко шубрака, докато Джо стоеше неподвижен. Той се приближи на един изстрел от тях и стреля. Стадото в миг изчезна. Само една мъжка антилопа, ударена под плешката, падна сразена. Кенеди се спусна към плячката си.

Беше синя антилопа – прекрасно животно, с бледосин, малко сивкав оттенък, коремът и вътрешната страна на краката ѝ бяха снежнобели.

– Сполучлив изстрел! – извика ловецът. – Това е много рядък вид антилопа и се надявам, че ще успея да запазя кожата ѝ.

– Хайде де! Сериозно ли говорите, господин Дик?

– Разбира се! Та погледни какъв прекрасен косъм!

– Но доктор Фергюсън никога няма да позволи такъв излишен товар.

– Имаш право, Джо! И все пак е жалко да оставиш цяло-целеничко такова хубаво животно!

– Цяло-целеничко ли! Не, господин Дик. Ще използваме всичко, което може да ни послужи за храна, и ако позволите, ще се справя с

него не по-зле от председателя на месарското сдружение в Лондон.

– Както обичаш, приятелю. Но знай, че като ловец, за мене е еднакво лесно да убия едно животно или да го одера.

– Уверен съм в това, господин Дик, и затова не се стеснявайте, а направете едно огнище от три камъка. Има сухи дърва, колкото искате, и само след няколко минути ще използвам вашата жарава.

– Ей сега – съгласи се Кенеди.

И веднага се зае да направи огнище, в което след няколко минути пламна огън.

Джо беше извадил от антилопата дванадесет пържоли и най-крехките парчета от слабините, които скоро се превърнаха във вкусна скара.

– Това ще достави удоволствие на нашия приятел Самуел – каза ловецът.

– Знаете ли за какво мисля, господин Дик?

– Навярно за това, което вършиш; за пържолите.

– Нищо подобно. Мисля си какво ли ще правим, ако не намерим аеростата.

– Ха! Що за хрумване! Да не мислиш, че докторът ще ни изостави?

– Не. Но ако котвата се откачи?

– Невъзможно. Освен това на Самуел няма да му бъде трудно да се спусне пак долу с балона си. Той го управлява доста добре.

– Но ако вятърът го отнесе, ако не може да се върне при нас?

– Хайде, Джо, стига с твоите предположения! Те не са никак приятни!

– Ах, господине! Всичко, което се случва на тоя свят, е естествено. Значи всичко може да се случи, тъй че всичко трябва да се предвиди...

В същия миг екна изстрел.

– Ха! – възкликна Джо.

– Моята карабина! Познавам я по гърмежа!

– Сигнал!

– Ние сме в опасност!

– А може би той – възрази Джо.

– Да вървим!

Ловците прибраха бързо придобивката от своя лов и тръгнаха обратно, като се водеха по клонките, които Кенеди беше пречупил, когато идваха. Гъсталакът не им даваше възможността видят „Виктория“, но те не можеха да бъдат далече от нея. Чу се втори изстрел.

– Да побързаме – рече Джо.

– Добре! Още един изстрел.

– Това ми прилича на самозащита.

– Да бързаме.

И се затичаха с всички сили. Като стигнаха крайнината на гората, видяха първо „Виктория“ на мястото си и доктора в коша.

– Какво ли се е случило? – попита Кенеди.

– Божичко! – извика Джо.

– Какво има?

– Там тъпна негри обсаждат балона!

И наистина на две мили от тях около тридесет души напиреха към дънера на сикомората, като ръкомахаха, виеха и скачаха. Някои от тях, покатерили се на дървото, стигаха до най-горните клони. Опасността изглеждаше неизбежна.

– Господарят ми е загубен! – извика Джо.

– Хайде, Джо, не губи самообладание и се мери добре. Животът на четирима от тези негри е в ръцете ни. Напред!

Бяха изминали необикновено бързо една миля, когато в коша пак се гръмна. Куршумът удари един едър дявол, който се катереше по котвено то въже. Бездушният труп се търкулна по клоните и увисна на двадесетина стъпки над земята – двете му ръце и двата му крака се люшкаха във въздуха.

– Ха! – спря се Джо. – За какво ли се държи това животно?

– Няма значение – отвърна Кенеди. – Да тичаме! Да тичаме!

– Ах, господин Кенеди! – викна Джо, като се запревива от смях. – За опашката! За опашката! Маймуна! Та това са маймуни!

– Толкова по-зле! – отвърна Кенеди и се втурна сред виещото стадо.

Намериха се сред доста опасни павиани, свирепи и жестоки, ужасни наглед с кучешките си муцуни. Но няколко изстрела бързо ги прогониха – кривящата се орда побягна, като остави на земята няколко трупа.

В миг Кенеди се хвана за стълбата. Джо се промъкна в сикомората, взе да откачва котвата. Кошът се спусна до него и той лесно влезе вътре. След няколко минути „Виктория“ се издигна във въздуха и полетя на изток, носена от умерен вятър.

– Ей, че пристъп! – обади се Джо.

– Помислихме, че са те нападнали туземци.

– Не, бяха само маймуни! – отвърна докторът.

– Отдалеч разликата не е голяма, драги ми Самуел.

– Нито дори отблизо – добави Джо.

– Както и да е – продължи Фергюсън, – това маймунско нападение

можеше да има най-тежки последици. Ако котвата се беше откачила от непрестанното клатушкане на дървото, кой знае къде щеше да ме отнесе вятърът!

– Какво ви казвах, господин Кенеди?

– Ти имаш право, Джо. Но в същото време, когато имаше право, ти печеше пържолите от антилопата и от гледане ми се прияждаше.

– Вярвам – обади се докторът, – антилопата има много вкусно месо.

– Можете да прецените, господине, масата е сложена.

– Уверявам ви – забеляза ловецът, – че тоя дивеч има някаква свойствена миризма, която не е никак за пренебрегване.

– Така е! Бих се хранил до края на живота си с антилопско месо – отговори Джо с пълна уста – особено с чаша грог за улесняване на храносмилането.

Джо приготи веднага питието, за което стана дума, и те го опитаха замислени.

– Досега всичко върви доста добре – каза той.

– Много добре – поправи го Кенеди.

– Е, господин Дик, съжалявате ли, че дойдохте с нас?

– Бих искал да видя кой би могъл да ми попречи! – отвърна смело ловецът.

Беше четири часа следобед. „Виктория“ срещна по-бързо течение. Местността неусетно ставаше все по-стръмна и скоро барометърът показваше хиляда и петстотин стъпки над морското равнище. Тогава докторът беше принуден да поддържа аеростата си на тая височина чрез доста силно разширение на газа и горелката гореше непрестанно.

Към седем часа „Виктория“ летеше над басейна Каниаме. Докторът веднага позна това грамадно, разорано пространство от десет мили с неговите селца, стгшени сред баобаби и кратунени дървета.

Вечерта вятърът започна да стихва и въздухът сякаш заспиваше. Докторът напразно търси някакво течение на различни височини. Като видя колко е тиха природата, той реши да преношуват във въздуха и за по-голяма безопасност издигна балона на около хиляда стъпки. „Виктория“ висеше неподвижна. Величествено звездната нощ настъпи безмълвно.

Дик и Джо се проснаха върху удобните си легла и заспаха дълбок сън, докато докторът дежуреше. В полунощ той бе заместен от шотландеца.

– Събуди ме и при най-малката опасност – каза докторът. – И най-важното, не изпускай из очи барометъра. Той е нашият компас!

Нощта бе студена – имаше около двадесет и седем градуса³⁶ разлика между дневната и нощната температура. С настъпването на мрака една нощният концерт на животните, които жаждата и гладът прогонват от леговищата им. Разнесе се сопранът на жабите, съпроводен от воя на чакалите, а внушителният бас на лъвовете поддържаше съзвучията в тоя жив оркестър.

Сутринта, когато застана отново на поста си, доктор Фергюсън погледна компаса си и видя, че през нощта посоката на вятъра се беше променила. „Виктория“ се беше отклонила с около тридесет мили на североизток през последните два часа. Тя летеше над Мабунгуру, камениста местност, осеяна с гладки, лъскави блокове сиенит и цялата покрита със седловини. Конически канари, прилични на скалите в Карнак, стърчаха над земята като келтски гробници. Тук-таме се белееха много кости на биволи и слонове. Имаше малко дървета, като изключим гъстите гори на изток, където се притулваха няколко села.

Към седем часа една кръгла скала с размер към две мили се появи като грамадна черупка.

– На прав път сме – каза доктор Фергюсън. – Ето Жихуе ла Мкоа, където ще се спрем за малко. Искам да си набавя необходимото количество вода, нужна за горелката ми. Да опитаме да се закачим някъде.

– Има малко дървета – отговори ловецът.

– Все пак да опитаме. Джо, хвърли котвите.

Балонът почна да губи малко по малко подемната си сила и се приближи към земята. Котвите увиснаха. Една котва се заби в пукнатината на една канара и „Виктория“ остана неподвижна.

Не бива да се мисли, че докторът можеше да угаси напълно горелката си, когато спираха. Равновесието на балона беше изчислено по морското равнище. А местността ставаше все по-стръмна и по-стръмна и понеже се издигаше на шестстотин-седемстотин стъпки, балонът би се стремил да слезе по-ниско от самата повърхност. Така че трябваше да го поддържа с известно разширяване на газа. Само ако няма вятър и докторът опре коша на земята, балонът, облекчен от значителна тежест, ще запази равновесие без помощта на горелката.

На картите бяха отбелязани грамадни блата по западния склон на Жихуе ла Мкоа. Джо отиде там сам с едно буре, което събираше десетина галона. Той намери лесно означеното място, близо до едно изоставено селце, напълни бурето с вода и се върна за по-малко от три четвърти

---

36. 14° Целзий.

час. Нямахше нищо особено, като изключим грамадните примки за слонове. Той едва не падна в една от тях, където лежеше полуизгризан скелет.

Той донесе от своя излет нещо като мушмула, която маймуните лакомо ядяха. Докторът позна плода на дървото мбенбу, много разпространено в западната част на Жихуе ла Мкоа. Фергюсън очакваше Джо с известно безпокойство, тъй като и най-краткият престой в тая негостоприемна страна винаги го плашеше.

Натовариха лесно водата, тъй като кошът слезе почти наравно със земята. Джо успя да откачи котвата и се изкачи бързо при господаря си. Докторът засили веднага пламъка и „Виктория“ продължи въздушния си полет.

Тя се намираще на стотина мили от Казех, важно селище във вътрешността на Африка, където благодарение на едно югоизточно течение пътешествениците се надяваха да стигнат през деня. Летяха със скорост четиринадесет мили в час. Стана доста трудно да се управлява балонът. Не можеха да се издигнат твърде високо, без да се разшири много газът, тъй като местността вече се издигаше средно на три хиляди стъпки. А докторът предпочиташе да не прекалява по възможност с разширяването на газа. И тъй, той летеше много умело по извивките на доста стръмен склон и мина съвсем ниско над селата Тхембо и Тура-Велс. Последното село се намира в Униамвези, великолепно местност, където дърветата достигат най-големи размери – кактусите са същински исполини.

Към два часа, при великолепно време, под огнено слънце, което унищожаваше и най-слабото въздушно течение, „Виктория“ летеше над град Казех, разположен на триста и петдесет мили от брега.

– Ние тръгнахме от Занзибар в девет часа сутринта – каза доктор Фергюсън, като погледна бележките си – и за два дни пътуване сме изминали заедно с отклоненията близо петстотин географски мили³⁷. Капитаните Бъртон и Спик са изминали същия път за четири месеца и половина.

---

37. Към двеста левги (800 км).

Петнадесета глава

Казех, важен пункт в Централна Африка, не е никакъв град. Истината е, че във вътрешността няма градове. Казех е само сбор от шест грамадни котловини. Там се намират къщурки, колиби на робите, с дворчета и грижливо обработени градини. Там растат в изобилие лук, картофи, сини домати, тикви и чудно вкусни гъби.

Униамвези е истинската Лунна страна, плодородната и прекрасна градина на Африка. В центъра се намира окръгът Унианембе, вълшебен край, където живеят в безгрижие няколко семейства омани, които са чистокръвни араби.

Те дълго са търгували във вътрешността на Африка и Арабия. Търгували са със смола, със слонова кост, с басма и с роби. Керваните им са кръстосвали тези екваториални области. Те още ходят до крайбрежието да търсят предмети за разкош и удоволствие на забогателите търговци, които водят в тая прелестна местност, сред жени и слуги, най-спокойното и най-водоравното съществуване – винаги лежат, смеят се, пушат или спят.

Около тия котловини има много колиби на туземци, обширни пазарни площи, ниви, засети с коноп и татул, хубави дървета и прохладни сенки – това е Казех.

Там се срещат главно керваните: те пристигат от юг с роби и с товари слонова кост, а от запад доставят памук и стъклені мъниста на племената от Великите езера.

Затова на пазарите цари вечно вълнение, страхотен шум, произлизащ от виковете на мезелите-носачи, от звука на барабани и корнети, от цвиленето на мъски³⁸, от магарешкия рев, от песни на жени, от детски кръсък и от ударите с тръстикова тояга на жемадара³⁹, който отмерва такта в тая пасторална симфония. Изложени са без ред и дори в прелестно безредие ярки платове, мъниста, слонова кост, зъби от носорози, зъби от акули, мед, тютюн, памук. Тук стават най-странни сделки, където стойността на всеки предмет се определя само според желанията, които възбужда.

Изведнџ това вълнение, движението, шумът внезапно стихнаха. „Виктория“ се беше появила във въздуха. Тя се виеше величествено и се

---

38. мъска – муле, катър.

39. Жемадара – водач на керван.

спускаше бавно и отвесно. Мъже, жени, деца, роби, търговци, араби и негри – всичко изчезна и се скри в тембетата и колибите.

– Драги ми Самуел – обади се Кенеди, – ако продължаваме да правим такова впечатление, трудно ще влезем в търговски връзки с тия хора.

– Има една търговска сделка, която може да се сключи много просто – каза Джо. – Ще се спуснем спокойно и ще си вземем най-ценната стока, без да обръщаме внимание на търговците. Ще забогатеем.

– Ами! – възрази докторът. – Туземците се уплашиха само в първия миг. Но скоро ще се върнат от суеверие или пък от любопитство.

– Мислите ли, господарю?

– Ще видим. Разумно ще бъде да не се приближаваме много до тях. „Виктория“ не е нито блиндиран, нито брониран балон, с други думи, не е защитена от куршуми и стрели.

– Смяташ ли да влезеш в преговори с тези африканци, драги ми Самуел?

– Стига да имам възможност, защо не? – отвърна докторът. – В Казех навярно се намират по-образовани и не така диви арабски търговци. Спомням си, че господата Бъртон и Спик се хвалеха много с гостоприемството на казехските жители. И ние можем да си опитаем щастието.

„Виктория“ се беше приближила неусетно до земята и закачи едната си котва за върха на едно дърво край пазарния площад. Населението започваше да се измъква в тоя миг от дупките си. Подаваха се предпазливо глави. Няколко ваганги – познаваха се по почетните си знаци от конусообразни раковини – пристъпиха смело. Те бяха местните магьосници.

Лека-полека около тях се струпа тълпа, заобиколиха ги жени и деца, тъпаните се заглушаваха един друг, туземците плеснаха ръце и ги издигнаха към небето.

– Така се молят – обясни доктор Фергюсън. – Ако не се лъжа, ще бъдем призовани да изиграем голяма роля.

– Добре, господарю, изиграйте я!

– Ти самият, добри ми Джо, ще станеш може би божество.

– Е, това не ме тревожи много, господарю, а и таманът не ми е неприятен.

В тоя миг един от магьосниците, един мианга, махна с ръка и целият кръсък заглъхна в дълбоко мълчание. Той отпрати няколко думи към пътешествениците, но на непознат език.

Тъй като не разбра, доктор Фергюсън подхвърли наслуки няколко

думи на арабски и веднага му отговориха на същия език.

Ораторът се впусна в красноречива, цветиста реч, която бе внимателно изслушана. Докторът скоро разбра, че „Виктория“ е взета чисто и просто за самата Луна и че любезната богиня е благоволила да се приближи до града с тримата си Сина, чест, която никога няма да бъде забравена в тая любима на слънцето страна.

Докторът отговори с голямо достойнство, че Луната правела всеки хиляда години обиколка на своите владения и изпитала нужда да се покаже по-отблизо на своите поклонници. И той ги молеше да не се стесняват, а да се възползват от нейното божествено присъствие и да изкажат своите нужди и желания. Магьосникът на свой ред отговори, че султанът – Мвани, – болен от дълги години, призовава небесното благоволение и кани Синовеите на Луната да отидат при него.

Докторът предаде поканата на своите спътници.

– Ще отидеш ли при тоя негърски цар? – попита ловецът.

– Разбира се. Тия хорица ми изглеждат добре разположени. Времето е спокойно. Не духа никакъв ветрец! Няма никаква опасност за „Виктория“.

– Но какво ще правиш?

– Бъди спокоен, драги ми Дик. С малко медицина ще се справя.

После се обърна към тълпата.

– Луната се смили над скъпия за децата на Униамвези владетел и ни възложи да се погрижим за неговото здраве. Нека той се пригответи да ни приеме!

Виковете, песните, възгласите екнаха с още по-голяма сила и целият грамаден мравуняк от черни глави се раздвижи.

– Сега, приятели – каза доктор Фергюсън, – трябва да предвидим всичко. Може изведнъж да бъдем принудени да отлетим бързо. И така, Дик ще остане в балона и ще поддържа с горелката достатъчна подемна сила. Котвата е здраво закачена и няма никаква опасност. Аз ще слеза на земята. Джо ще ме придружи, но ще остане до стълбата.

– Как? Сам ли ще отидеш при този негър? – запита Кенеди.

– Как, господин Самуел! – възкликна Джо. – Не искате ли да ви следвам докрай?

– Не, ще отида сам. Тия добри хорица си въобразяват, че тяхната велика богиня Луната е дошла да ги посети. Аз съм закрилян от суеверието. Тъй че не се бойте от нищо и всеки да остане на поста, който съм му определил.

– Щом като искаш... – примири се ловецът.

– Внимавай за разширението на газа.

– Разбирам.

Виковете на туземците станаха още по-силни. Те искаха усърдно божествената намеса.

– Вижте! Вижте! – извика Джо. – Намирам, че са много настойчиви към добрата Луна и към божествените ѝ синове.

Докторът слезе бавно на земята с походната си аптечка, предшествуван от Джо. Важен и величествен, както подобава, Джо седна в подножието на стълбата, кръстосал крака по арабски, и част от тълпата го заобиколи в почтителен кръг.

В това време доктор Фергюсън, воден под звуците на музика и сред обредни танци пристъпваше бавно към царското тембе, което се намираще доста далеч извън града. Беше към три часа и слънцето ярко блестеше. Какво ли друго можеше да прави в случая?

Докторът вървеше тържествено. Заобикаляха го ваганги и задържаха тълпата. Фергюсън скоро бе достигнат от незаконородения син на султана, доста хубав момък, който според обичая в страната беше единствен наследник на бащините си богатства в ущърб на законните деца. Той се просна в краката на Сина на Луната, който го изправи с изискано движение.

След три четвърти час, по сенчести пътеки, сред целия разкош на тропическата растителност, възторженото шествие стигна двореца на султана – квадратна сграда, наречена „Ититения“ и разположена върху склона на един хълм. Навън се простираше нещо като веранда, образувана от сламения покрив, подпряна с дървени колове, украсени с нещо подобно на резба. Дълги ивици, от червеникава глина красяха стените и се стремяха да изобразят хора и змии – разбира се, змиите бяха по-сполучливи от хората. Покривът на това жилище не се опираше направо на стените, така че въздухът влизаше свободно вътре. Прочее нямаше прозорци, имаше само една врата.

Доктор Фергюсън бе посрещнат с големи почести от стражата и от любимците на султана, хубави мъже от расата ваниамвези, чист представител на населението в Централна Африка, силни и снажни; добре сложени и с добро здраве. Косите им, сплетени на много плитчици, падаха върху раменете им. Страните им бяха татуирани с черни и сини резки от слепите очи до устата. На страшно разтегнатите им уши висяха дървени кръгове и плочки от копалова смола. Облечени бяха в ярки пьстри платове. Войниците бяха въоръжени с копия, с лъкове, с назъбени и натопени в отровен сок от млечок стрели, с ножове, със сими – дълги

назъбени като трион саби – и с бойни брадвички.

Докторът влезе в двореца. Там станалият вече страхотен шум се увеличи при неговото идване напук на султанската болест. Той забеляза на горния праг на вратата заешки опашки и гриви от зебри, окачени като талисмани. Посрещнаха го всички жени на негово величество под благозвучните акорди на упату, вид цимбал, направен от дъното на медно гърне и под трясъка на килиндо, тъпан, висок пет стъпки, издълбан от дънера на дърво, по който блъскаха здравата с юмруци двама виртуози.

Повечето жени изглеждаха много красиви и пушеха засмени тютюн и thang с големи черни лули. Те изглеждаха добре сложени под грациозно надиплените си роби и носеха килт, къси полички от кратунени нишки, прикрепени на кръста им. Шест от тия жени бяха също така весели, макар че бяха отделени настрана и ги очакваше жестоко мъчение. Като умре султанът, те трябваше да бъдат живи заровени до него, за да го развличат във вечния му покой.

Доктор Фергюсън, след като обгърна с един поглед цялата тая картина, пристъпи към дървеното легло на властелина. Той видя там около четиридесетгодишен мъж, напълно затъпял от най-различни оргии и на когото с нищо не можеше да се помогне. Болестта, която продължаваше от години, беше само едно непрекъснато пиянство. Царственият пияница беше почти в безсъзнание и всичкият амоняк на света не би го изправил на крака.

Любимците и жените, препънали колене, стояха приведени през време на тържествения прием. Благодарение на няколко капки силно укрепително лекарство докторът съживи за миг безжизненото тяло. Султанът направи слабо движение и при един труп, който от няколко часа не даваше вече никакъв признак на живот, тая проява бе посрещната с радостни викове в чест на лекаря.

На него му беше дотегнало и той отстрани с бързо движение много разпалените си поклонници и излезе от двореца. Отправи се към „Виктория“. Беше шест часа вечерта. През неговото отсъствие Джо чакаше спокойно под стълбата. Тълпата му отдаваше най-големите почести. Като истински Син на Луната той позволяваше това. За божество той изглеждаше доста добродушен човечец, не беше горд, дори се държеше приятелски с младите африканки, които не можеха да му се нагледат. Той им отпращаше между другото любезни думи.

– Обожавайте ме, госпожички, обожавайте ме – казваше им той. – Аз съм добро момче, макар че съм Син на богиня!

Поднесоха му изкупителните дарове, които се намираха

обикновено в мциму – колибите с фетиши. Те се състояха от ечемични класове и от помбе. Джо се почувствува задължен да вкуси тая силна бира, но небцето му, макар че беше свикнало с вино и уиски, не можа да понесе силата на това питие. Той страшно се намръщи, а присъстващите помислиха, че се усмихва любезно. А после девойките сляха главовете си в провлечена мелодия и извиха около него бавен танц.

– А! Танцувате ли? – рече той. – Добре! Аз няма да остана по-назад от вас и ще ви покажа един танц от моята родина.

И Джо се впусна в шеметен английски танц, като се извиваше, изпъваше се, свиваше се, играеше с крака, с колене, размахваше ръце, кършеше се най-чудновато, в невероятни пози, с невъзможни гримаси и даваше по този начин на местните жители странна представа за начина, по който танцуват боговете на Луната. И всички тези африканци, подражатели като маймуните, скоро започнаха да правят същите движения, същите скокове и подхвърляния. Те не изпусаха нито едно движение, не забравяха нито една поза. И започна такава неразбория, такова объркване и безредие, за които е трудно да се даде и най-бледа представа. В самия разгар на тържеството Джо забеляза доктора.

Той се връщаше много бързо, сред виеща и разюздана тълпа. Магьосниците и вождовете изглеждаха силно възбудени. Заобикаляха доктора, блъскаха го, заплашваха го. Странен обрат! Какво ли се беше случило? Султанът да не е издъхнал случайно в ръцете на небесния си лечител? Кенеди видя от поста си опасността, без да разбере причината. Балонът, силно издут от разширения газ, изпъваше въжето, което го задържаше, нетърпелив да литне в простора. Докторът стигна до стълбата. Суеверен страх сдържаше още тълпата и не ѝ позволяваше да извърши насилие над личността му. Той изкачи бързо стълбата, а Джо ловко го последва.

– Нямаме време за губене – каза му неговият господар. – Не се опитвай да откачваш котвата! Ще прережем въжето! Бързо след мене!

– Но какво има? – запита Джо, като се изкатери в коша.

– Какво се е случило? – попита Кенеди с карабина в ръка.

– Гледайте – отвърна докторът и посочи хоризонта.

– Е, какво? – попита ловецът.

– Какво! Луната!

И наистина луната изгряваше червена и величествена – огнено кълбо на лазурното небе. Тя беше тя! Тя и „Виктория“!

Или имаше две луни, или чужденците бяха измамници, сплетници, лъжливи богове!

Такива мисли се въртяха напълно естествено в ума на тълпата. На това се дължеше и обратът. Джо не можа да се сдържи и прихна да се смее. Населението на Казех като разбра, че плячката му ще се изплъзне, нададе продължителен вой. Лъкове и мускети бяха насочени към балона.

Но един от магьосниците даде знак. Воините сведоха оръжие. Той се покатери на дървото с намерението да улови въжето на котвата и да издърпа балона към земята.

Джо се спусна с бравичка в ръка.

– Да режа ли? – попита той.

– Почакай – отвърна докторът.

– Но тоя негър?...

– Може би ще успеем да спасим котвата, а аз държа на това. Винаги ще имаме време да отрежем въжето.

Магьосникът се покатери на дървото и свърши добра работа, като счупи няколко клонки, и накрая откачи котвата. Притеглена силно от аеростата, тя сграбчи магьосника между краката и той, яхнал тоя неочакван крилат кон, полетя във въздуха.

Тълпата ахна, като видя как един от нейните ваганги литна в простора.

– Ура! – ревна Джо, докато „Виктория“ благодарение на подемната си сила се издигаше много бързо нагоре.

– Той се държи здравата – рече Кенеди. – Едно малко пътешествие няма да му действа зле.

– Изведнъж ли ще пуснем тоя негър? – попита Джо.

– Ами! – възрази докторът. – Ще го поставим лекичко на земята и мисля, че след такова приключение вълшебната му сила ще порасте извънредно много в очите на неговите сънародници.

– Те са в състояние да направят от него бог – забеляза Джо.

„Виктория“ се беше издигнала на около хиляда стъпки височина. Негърът се беше вкопчил във въжето със страхотна сила. Той мълчеше, очите му бяха неподвижни. Ужасът му бе примесен с удивление. Лек западен вятър носеше балона отвъд града. След половин час докторът, като видя, че местността е пуста, намали огъня в горелката и се приближи към земята. На двадесетина стъпки от повърхността негърът бързо се престаши. Той скочи, падна на краката си и хукна да бяга към Казех, а „Виктория“, внезапно облекчена от неговата тежест, се издигна отново във въздуха.

Шестнадесета глава

– Ето какво значи да станеш Син на Луната без нейно разрешение! – каза Джо. – Тоя сателит едва не ни скрои лоша шега! Господарю, да не би да сте изложили случайно името ѝ с вашата медицина?

– Какъв беше, всъщност, тоя казахски султан? – запита ловецът.

– Стар, полумъртъв пианица, чиято загуба няма да се почувствува особено много – отвърна докторът. – Но поуката от това е, че почестите са краткотрайни и не трябва да им се радваме много.

– Толкова по-зле! – възрази Джо. – Много ми допаднаше! Да те боготворят! Да бъдеш бог! Но какво да се прави? Луната се показва, и то кървавочервена, което ясно доказва, че е била сърдита!

По време на тези разговори, в които Джо разгледа нощното светило от съвсем нова гледна точка, небето на север се отрупваше с грамадни облаци, със зловещи и тежки облаци. Доста силен вятър, извил се на триста стъпки над земята, носеше „Виктория“ на север-североизток. Лазурният свод над нея беше чист, но се чувствуваше, че тегне.

Към осем часа вечерта пътешествениците се намираха на 32°40' дължина и 4°17' ширина. Въздушните течения, под влияние на близката буря ги носеха със скорост тридесет и пет мили в час. Под краката им отминаваха бързо вълнистите и плодородни равнини Мфуто. Гледката беше възхитителна и те се възхищаваха от нея.

– Намираме се сред Лунната страна – заяви доктор Фергюсън. – Тя е запазила името, което са ѝ дали в древността, навярно защото тук луната е била боготворена открай време. Това е наистина прелестна страна и трудно би могло да се срещне другаде по-красива растителност.

Слънцето плъзгаше последните си лъчи под струпаните облаци и позлатяваше върховете и на най-леките възвишения: исполински дървета, дървообразни треви, мъхове на самата земя, всичко бе залято от светлия поток. По леко нагънатата повърхнина тук-таме се издигаха конически хълмчета. На хоризонта нямаше никаква планина. Грамадни огради от храсталаци, непроходими плетове, трънливи джунгли разделяха една от друга поляните, където се простираха много села. Гигантски млечоци ги ограждаха като естествени укрепления и се преплитаха в кораловидните клонки на дръвчетата.

Скоро Малагазари, главен приток на езерото Танганайка, залъкатуши под гъстата зеленина. В нея се вливат много потоци, образувани от

прелелите при прииждане на водите порои или от изровените в глинещата почва блата. Наблюдателите горе виждаха мрежа от водопади, хвърлена върху цялата западна част на страната.

Добитък с големи гърбици пасеше в тучните ливади и изчезваше под високата трева. Горите с чудно уханье изглеждаха грамадни китки. Но в тия китки се криеха лъвове, леопарди, хиени и тигри, за да се спасят от дневната горещина. Понякога някой слон разклащаше върховете на сечищата и се чуваше прашенето на дърветата, които се чупеха под зъбите му от слонова кост.

– Ей, че място за лов! – извика възторжено Кенеди. – Един куршум, пуснат наслуки сред гората, ще удари достоен за себе си дивеч! Не може ли да поопитаме?

– Не, драги ми Дик. Припада нощ, опасна нощ, придружена с буря. А бурите са страхотни в тоя край, където почвата е заредена като огромна електрическа батерия.

– Имате право, господарю – обади се Джо. – Жегата души, вятърът е стихнал напълно. Чувствува се, че ще стане нещо.

– Атмосферата е наситена с електричество – отвърна докторът. – Всяко живо същество чувствува това състояние на въздуха преди борбата на стихиите, но да си призная, то никога не ми е влияло толкова силно.

– В такъв случай не трябва ли да слезем на земята? – попита ловецът.

– Напротив, Дик, предпочитам да се издигнем. Боя се само да не бъда отклонен от пътя си при тия кръстосани въздушни течения.

– Да не искаш да изоставим посоката, която следваме покрай брега?

– Ако ми е възможно, ще летя седем-осем градуса по на север – отвърна Фергюсън. – Ще се опитам да стигна ширината, където се предполага, че се намират изворите на Нил. Може би ще забележим някои следи от експедицията на капитан Спик. Ако изчисленията ми са точни, намираме се на 32°40' и бих искал да се издигна право отвъд екватора.

– Виж там! – извика Кенеди, като прекъсна другаря си. – Виж тия хипопотами, които се измъкват от блатата, тия грамади обагрена с кръви плът и крокодилите, които вдишват шумно въздуха!

– Задушават се! – обясни Джо. – Ах, колко е приятно да пътуваш така и как презираш тия зловредни гадини! Господин Самуел! Господин Кенеди! Вижете тия глутници. Животни, които вървят в гъсти редици! Трябва да са най-малко двеста. Това са вълци.

– Не, Джо, това са диви кучета. Известна порода, която има

смелостта да напада и лъвовете. Това е най-страшната среща за един пътешественик. Веднага ще го разкъсат.

– Охо! Джо няма да се залови да им слага намордници – заяви любезният момък. – Пък щом им е такава природата, не бива да им се сърдим много-много.

Безмълвието малко по малко растеше с приближаването на бурята. Сгъстеният въздух сякаш нямаше свойството да предава звуците. Атмосферата изглеждаше подплатена с памук и като тапицирана зала губеше всякаква звучност. Гмурецът, качулатият жерав, червените и сини сойки, дроздът и орехчетата се криеха в големите дървета. Цялата природа показваше, че приближава бедствие.

В девет часа вечерта „Виктория“ висеше неподвижно над Мсене, сбор от много селища, които едва се забелязваха в мрака. Понякога отражението на заблуден лъч в тъмната вода осветяваше правилно прокопани ровове, а при някоя последна светлинка погледът обхващаше спокойните и мрачни очертания на палмите, на сикоморите и на гигантските млечоци.

– Задушавам се – каза шотландецът, като вдъхна с пълни гърди колкото се може повече от разредения въздух. – Не помръдваме вече. Ще слизаме ли?

– Ами бурята? – обади се доста неспокоен докторът.

– Ако се боиш да не ни отнесе вятърът, струва ми се, че това е единственото разрешение.

– Бурята може да не се извие тая нощ – подзе Джо. – Облаците са много високи.

– Това именно е една от причините, които ме възпират да излети над тях. Трябва да се издигнем на голяма височина, да не виждаме земята и да не знаем през цялата нощ движим ли се и в каква посока се движим.

– Решавай, драги ми Самуел. Няма време за губене.

– Жалко, че вятърът стихна – забеляза Джо. – Щеше да ни отнесе далеч от бурята.

– Да, жалко е, приятели мои, защото облаците са опасни за нас. В тях има противоположни течения, които могат да ни завъртят в своята вихрушка, и светкавици, способни да ни подпалят. От друга страна, силната буря би могла да ни повали на земята, ако хвърлим котва на върха на някое дърво.

– Какво да правим тогава?

– Трябва да държим „Виктория“ в една средна зона между

опасностите от земята и опасностите от небето. Имаме достатъчно вода за горелката, а баластът ни от двеста ливри не е пипнат. Ако стане нужда, ще го използвавам.

– Ние ще дежурим заедно с тебе – каза ловецът.

– Не, приятели. Приберете храната на безопасно място и си легнете.

Ще ви събудя, ако стане нужда.

– Господарю, няма ли да бъде по-добре вие да си починете, щом не ни грози още никаква опасност?

– Не, благодаря, момчето ми. Предпочитам да бдя. Ние висим неподвижни и ако обстоятелствата не се променят, ще осъмнем на същото това място.

– Лека вечер, господарю.

– Лека нощ, ако може да бъде лека.

Кенеди и Джо се излегнаха под одеялата, а докторът остана сам в безкрая.

Куполът облаци неусетно се свеждаше и мракът ставаше все по-дълбок. Черният свод висеше над земното кълбо, сякаш за да го смаже. Изведнъж силна светкавица, бърза и ослепителна, прорязва мрака. Още не беше угаснала, и страшен гръм разтърси небесните висини.

– Ставайте! – извика Фергюсън.

Двамата заспали, събудени от страхотния трясък, чакаха нарежданятия му.

– Ще слезем ли? – попита Кенеди.

– Не! Балонът няма да издържи долу. Да се изкачим, преди облаци да се излеят в дъжд и да се извие вятър.

И той насочи бързо пламъка на горелката в спиралите на серпантината.

Тропическите бури се развиват с бързина, достойна за силата им. Втора светкавица раздра облаци и бе последвана веднага от двадесет други. Небето бе набраздено с електрически искри, които прашяха под едрите дъждовни капки.

– Закъснели сме – заяви докторът. – Сега ще трябва да прелетим през огнен пояс с нашия балон, пълен със запалителен газ!

– Да слезем на земята! На земята! – продължаваше да повтаря Кенеди.

– И там има почти същата опасност да ни удари гръм, а клоните на дърветата бързо ще ни разкъсат!

– Изкачваме се, господин Самуел!

– По-бързо! Още по-бързо!

В тая част на Африка при екваториални бури често могат да се наброят от тридесет до тридесет и пет светкавици в минута. Небето буквално гори, а гръмотевиците не престават да трещят.

Вятърът се развихряше със страхотна сила в огнената атмосфера. Той извиваше пламналите облаци. Сякаш дъхът на грамаден вентилатор раздуваше целия този пожар.

Доктор Фергюсън поддържаше в горелката си най-висока температура. Балонът се издуваше и се изкачваше. Застанал на колене в средата на коша, Кенеди държеше краищата на палатката. Балонът шеметно се въртеше и пътешествениците бяха подхвърляни на опасни клатушкания. В ризата на балона се образуваха големи гънки. Вятърът ги шибаше стремително и тафтата плющеше под напора му. Някаква градушка с оглушителен шум пореше въздуха и трещеше върху „Виктория“. Но тя продължаваше полета си нагоре. Светкавиците чертаеха огнени тангенти по окръжността ѝ. Тя беше сред самия огън.

– Бог да ни пази! – каза доктор Фергюсън. – Ние сме в неговите ръце. Само той може да ни спаси. Да бъдем готови за всичко, дори за пожар. Може да не паднем бързо.

Гласът на доктора едва достигаше до ушите на неговите спътници. Но те виждаха при блясъка на светкавиците спокойното му лице. Той наблюдаваше фосфоресценцията, получена от електрическите пламъчета, които трептяха по мрежата на аеростата. Балонът се въртеше, извиваше се, но продължаваше да се издига. След четвърт час той изскочи от буреносните облаци. Електрическите заряди трещяха под него като грамаден венец от бенгалски огън, провесен на коша му.

Това беше една от най-красивите гледки, които природата може да поднесе на човека. Долу – бурята. Горе – спокойното звездно небе, безмълвно и невъзмутимо, с луната, която огряваше с кротките си лъчи разярените облаци. Фергюсън погледна барометъра. Той показваше дванадесет хиляди стъпки височина. Беше единадесет часа вечерта.

– Слава богу, няма вече никаква опасност – каза той. – Достатъчно е да се държим на тая височина.

– Страшно беше – обади се Кенеди.

– Ами! – възрази Джо. – Това поразнообрази пътуването и съм доволен, че видях буря малко от височко. Гледката е прекрасна!

Седемнадесета глава

На другата сутрин, в понеделник, към шест часа сутринта слънцето се издигаше над хоризонта. Облаците се разпръснаха и ветрец освежи утрото.

Земята, цяла в ухания, отново се появи пред очите на пътешествениците. Балонът, който се въртеше на едно и също място сред противоположни ветрове, едва се беше отместил. Докторът остави газа да се свие и се спусна надолу, за да литне по̀ на север. Дълго усилията му бяха напразни. Вятърът го отнесе на запад, докато се появиха прочутите Лунни планини, които се простираха в полукръг около заострения край на езерото Танганайка. Еднообразната им верига се открояваше на синкавия кръгозор – сякаш естествена крепост, недостъпна за изследователите на Централна Африка. По няколко самотни конуса се белееха вечни снегове.

– Ето ни в една неизследвана страна – каза докторът. – Капитан Бъртон е навлязъл много на запад, но не е могъл да стигне до тези прочути планини. Той дори е отричал тяхното съществуване, потвърдено от неговия спътник Спик. Твърди, че те са плод на въображението на Спик. За нас, приятели, не може да има вече никакво съмнение.

– Ще минем ли над тях? – попита Кенеди.

– Не, ако е рекъл бог. Надявам се да намеря благоприятен вятър, който да ни отнесе към екватора. Дори ще почакам, ако трябва, и ще превърна „Виктория“ в кораб, който хвърля котва при противни ветрове.

И предвижданията на доктора скоро се сбъднаха. След като опита различни височини, „Виктория“ полетя на североизток със средна скорост.

– Взели сме добра посока – каза той, като погледна компаса си – и сме само на двеста стъпки над земята при всички благоприятни условия да проучим тия непознати области. Капитан Спик, като тръгнал да открие езерото Укербуе, е минал по̀ на запад, в права посока над Казех.

– Дълго ли ще пътуваме така? – попита Кенеди.

– Може би. Нашата цел е да продължим към изворите на Нил, а трябва да прелетим повече от шестстотин мили до крайната точка, достигната от изследователите, дошли от север.

– А няма ли да слезем на земята? – попита Джо. – Само за да се

поразгъпчем.

– Ще слезем, разбира се. Прочее ние трябва да пестим припасите си и затова, добри ми Дик, ще ни доставиш по пътя прясно месо.

– Когато пожелаеш, драги Самуел.

– Ще трябва да се запасим и с вода. Кой знае дали няма да бъдем отнесени към някои безводни местности? Трябва да се вземат всички мерки.

На обед „Виктория“ се намираше на 29°15' дължина и на 3°15' ширина. Тя прелетя над селото Уиофу, крайна северна точка на Униамвези на ширината на езерото Укереуе, което още не можеше да се види.

Тримата пътешественици решиха да слезат на земята при първия удобен случай. Трябваше да спрат за по-дълго време и да прегледат грижливо аеростата. Намалиха пламъка на горелката. Котвите, хвърлени от коша, скоро докоснаха високите треви на грамадна ливада. Отгоре тя изглеждаше покрита с ниска морава, но в действителност моравата беше висока седем-осем стъпки.

„Виктория“ докосваше тревите, без да ги свежда, като гигантска пеперуда. Не се виждаше никакво възвишение. Сякаш се разстиляше океан от зеленина, без никаква канара.

– Ще има дълго да се носим така – обади се Кенеди. – Не виждам нито едно дърво, към което бихме могли да се приближим. Ловът изглежда че ще се провали.

– Търпение, драги ми Дик. Ти не би могъл да отидеш на лов в тия треви, които са по-високи от тебе. Все ще намерим удобно място.

Това беше наистина прекрасна разходка, истинско плаване по зеленото, почти прозрачно море, леко развълнувано от вятъра. Кошът оправдаваше напълно името си⁴⁰ и сякаш пореше вълните с тая разлика, че понякога ято пестроцветни птици излиташе от високите треви с весели писукания. Котвите потъваха в това езеро от цветя и чертаеха бразда, която се затваряше след тях като дيريا след кораб.

Изведнъж балонът силно се разгърси. Котвата навярно се беше забила в пукнатината на някоя скала, скрита в гигантската морава.

– Закачихме се – обади се Джо.

– Спусни тогава стълбата – отвърна ловецът.

Не беше завършил думите си, и остър вик екна в простора, а от устата на тримата пътешественици се изтръгнаха следните изречения, прекъсвани от възклицания.

40. На френски *pacelle* – кош на балон, значи също ладия.

– Какво е това?

– Особен вик!

– Гледайте, движим се!

– Котвата се е откачила.

– Не е! Още се държи – обади се Джо, който дърпаше към себе си въжето.

– Скалата върви!

Тревата широко се раздвижи и скоро над нея се подаде нещо продълговато и извито.

– Змия! – обади се Джо.

– Змия! – извика Кенеди, като напълни карабината си.

– О, не! – заяви докторът. – Това е хобот на слон.

– Слон ли, Самуел?

И като каза тия думи, Кенеди се прицели.

– Чакай, Дик, чакай!

– Разбира се! Животното ни влачи на буксир!

– И в правилна посока, Джо, в правилна посока.

Слонът вървеше доста бързо и скоро излезе на една поляна, където можаха да го видят цял-целеничък. По гигантския му ръст докторът позна един самец от прекрасна порода. Той имаше два белезникави, чудно извити зъба, дълги към осем стъпки. Котвата се беше закачила здраво между тях.

Животното напразно се опитваше да се избави с хобота си от въжето, което го свързваше с коша.

– Карай! Дий! – извика Джо извън себе си от радост, като подтикваше с всички сили странния возач. – Ето още един начин да се пътува! Това не е кон, а слон, моля ви се?

– Но накъде ни води? – запита Кенеди, като размахваше карабината си, която му пареше ръцете.

– Води ни там, където искаме да отидем, Дик! Малко търпение!

– „Wig a more! Wig a more!“ – както казват селяните в Шотландия, – викаше радостният Джо. – Карай! Дий!

Слонът бързо препусна. Той размахваше хобота си наляво и надясно, а подскочеше ли, кошът страшно се друсваше. Докторът с брадва в ръка беше готов да пререже въжето, ако потрябва.

– Ще се разделим с нашата котва само в краен случай – заяви той.

Препускането със слона трая близо час и половина. Животното не изглеждаше никак уморено. Тия грамадни дебелокожи могат да изминат дълъг път и на другия ден можете да ги откриете на далечни разстояния,

също като китовете, на които приличат по размери и бързина.

– Всъщност – казваше Джо – ние сме забили харпун в кит и сега правим това, което правят китоловците по време на лов.

Но едно изменение на местността принуди доктора да промени начина си на пътуване.

На север от ливадата, на около три мили, се разстиляше гъста гора от калмадори. Налагаше се балонът да се освободи от возача си.

И Кенеди бе натоварен да спре тичащия слон. Той опря на рамо карабината си. Но положението, което бе заел, не беше много удобно да улучи слона. Първият куршум, който удари в черепа, се сплеска като о желязо. Слонът сякаш нищо не усети. При гърмежа той усили своя бяг и тичаше с бързината на препускащ кон.

– Дявол да го вземе! – извика Кенеди.

– Ей че твърда глава! – възкликна Джо.

– Ще опитаме с няколко конически куршума под плешката – добави Дик, напълни внимателно карабината си и стреля.

Животното нададе страшен рев и продължи да бяга с всичка сила.

– Виждам, че трябва да ви помогна, господин Дик – каза Джо, като грабна едната пушка, – иначе няма да свършим.

И два куршума се забиха в слабините на слона. Слонът се спря, изправи хобота си и хукна с всичка сила към гората. Той клатеше грамадната си глава, а кръв шуртеше от раните му.

– Да продължим да стреляме, господин Дик.

– Стреляйте непрекъснато – добави докторът. – Ние сме на двадесет разтега от гората!

Екнаха още десет изстрела. Слонът направи страшен скок. Кошът и балонът изтрецяха, сякаш всичко се счупи. При сътресението бравата падна от ръцете на доктора на земята. Положението ставаше много опасно. Здравно завързано, въжето на котвата не можеше нито да се развърже, нито да се пререже с ножовете на пътешествениците. Балонът се приближаваше бързо към гората. В същия миг един куршум улучи животното в окото, когато си дигаше главата. То се спря, олюля се. Колелетата му се подгънаха. То извърна хълбока си към ловеца.

– Един куршум в сърцето – извика той и изпразни за последен път карабината си.

Слонът нададе отчаян предсмъртен рев. Той се изправи за миг и размахна хобота си, после се строполи с цялата си тежест върху единия си зъб, който веднага се счупи. Беше мъртъв.

– Зъбът му се счупи! – извика Кенеди. – Слонова кост, сто ливри от

която струват в Англия тридесет и пет гвинеи.

– Толкова много ли! – възкликна Джо, като се спусна по котвеното въже на земята.

– Защо съжаляваш, драги ми Дик? – попита доктор Фергюсън. – Та ние не сме търговци на слонова кост! Не сме дошли тук да забогатяваме!

Джо прегледа котвата. Тя се държеше здраво за оцелелия зъб. Самуел и Дик скочиха на земята, а полуиздутият аеростат се люшкаташе над трупа на слона.

– Прекрасно животно! – извика Кенеди. – Какъв исполин! Никога не съм виждал в Индия толкова грамаден слон!

– Няма нищо чудно в това, драги ми Дик. Слоновете в Централна Африка са най-хубави. Андерсеновци, Къминговци са ходили толкова много на лов за слонове в околностите на Кап, че те са се преселили към екватора, където често ще ги срещаме в многобройни стада.

– А дотогава – обади се Джо – надявам се, че ще си похапнем от това животно. Наемам се да ви приготвя вкусна вечеря от месото му. Господин Кенеди ще отиде за час-два на лов, господин Самуел ще прегледа „Виктория“, а през това време аз ще готвя.

– Добро разпределение – отвърна докторът. – Постъпи, както си решиш.

– Аз пък – обади се ловецът – ще се възползувам от двата часа свобода, които Джо благоволи да ми отпусне.

– Върви, но внимавай. Не се отдалечавай.

– Бъди спокоен.

И с пушка на рамо Дик навлезе в гората. Тогава Джо се зае със службата си. Най-напред той издълба в земята трап, дълбок две стъпки. Напълни го със сухи клонки, които покриваха земята и бяха счупени от слонове, пробивали си път в гората – дирите им още личаха. Като напълни дупката, той струпа отгоре ѝ клада, висока две стъпки, и я запали.

После се залови с трупа на слона, паднал само на десет разтега от гората. Отрязва ловко хобота, който беше широк близо две стъпки, и прибави към него един от гъбестите крака на слона. Това са всъщност най-вкусните късове, като гърбицата на бизона, лапата на мечката или главата на глигана.

Когато кладата изгоря напълно отвътре и отвън, в очистения от пепел и въглени трап имаше много висока температура. Месото от слона бе увито в благоуханни листа, сложено в дъното на тая пригодена за случая пещ и покрито с топлата пепел. После Джо издигна отгоре втора

клада и когато дървата изгоряха, месото бе добре опечено.

Тогава Джо извади вечерята от пещта, сложи съблазнителното месо на зелени листа и нареди вечерята на прекрасна морава. Донесе сухари, ракия, кафе и наля прясна и бистра вода от съседния ручей. Удоволствие беше да се гледа така пригответното угощение и Джо си мислеше, без да се гордее много-много, че ще бъде още по-голямо удоволствие да се яде.

– Ей че пътуване, без да се умориш, и безопасно! – повтаряше той, – Храниш се навреме! Койката ти е под носа! Какво повече може да се иска? А този мил господин Кенеди не искаше да дойде!

Доктор Фергюсън пък преглеждаше грижливо аеростата. Той сякаш не беше пострадал от бурята. Тафтата и гутаперчатата бяха издържали прекрасно. Като измери височината на местността и изчисли подемната сила на балона, той със задоволство установи, че разполага със същото количество водород. Ризата продължаваше да бъде напълно непромокаема.

Пътешествениците бяха излетели от Занзибар едва преди пет дни. Пемиканът не беше още наченат. Припасите сухари и консервирано месо бяха достатъчни за дълго пътешествие. Оставаше да се поднови само запасът вода. Тръбите и серпантината изглеждаха в отлично състояние. Благодарение на каучуковите стави те бяха издържали всички люшкания на аеростата. Като завърши прегледа, докторът се зае да подреди бележките си. Той нахвърли много сполучливо околната местност заедно с дългата ливада, която се губеше в простора, с гората от калмадори и с неподвижния балон над чудовищния труп на слона.

След два часа Кенеди се върна с низа тлъсти яребици и с бут от кошута, нещо като дива коза, от рода на най-бързите антилопи. Джо се зае да приготви тия допълнителни припаси.

– Вечерята е готова! – извика той скоро с най-приятния си глас.

Тримата пътешественици само седнаха на зелената морава. Краката и хоботът на слона им харесаха много. Пиха за Англия както винаги и чудни хавански пури пръснаха за пръв път ухание в тоя прекрасен кът. Кенеди ядеше, пиеше и говореше за четирима. Той се беше упил. Предложи сериозно на своя приятел, доктора, да се заселят в тая гора, да си направят колиба от клони и да сложат начало на рода на африканските Робинзоновци.

Единствена последица на това предложение беше, че Джо предложи да изпълнява ролята на Петкан.

Полето изглеждаше тъй спокойно, тъй пусто, че докторът реши да

пренощуват на земята. Джо направи кръг от огънове – необходима преграда срещу хищните зверове. Хиените, кугуарите, чакалите, привлечени от миризмата на еленско месо, бродеха наоколо. Кенеди трябваше на няколко пъти да изпразва карабината си срещу най-дръзките посетители. Но в края на краищата нощта завърши без неприятности.

Осемнадесета глава

Приготовленията за отлитането започнаха на другата сутрин още в пет часа. Джо счупи с брадвата, която за щастие беше намерил, зъбите на слона. Освободена, „Виктория“ отнесе пътешествениците към североизток със скорост осемнадесет мили в час.

Предната вечер докторът беше определил грижливо местоположението си по звездите. Намираха се на $2^{\circ}40'$ ширина под екватора. Прелетяха над възвишенията Рубемхе, а по-далеч, в Тенга, срещнаха първите разклонения на веригите Карагуа, които според него положително са продължение на Лунните планини. И така, древното предание, че тия планини са люлката на Нил, се приближаваше към истината, тъй като те граничат с езерото Укерееуе, предполагаем източник на водите на голямата река.

От Кафуру, голям местен търговски окръг, той съгледа най-сетне на хоризонта това толкова търсено езеро, което капитан Спик бе съзрял на 3 август 1858 година.

Самуел Фергюсън се развълнува. Той почти достигаше една от главните точки на своето проучване и с далекоглед на околото не изпускаше нито едно кътче от тайнствената местност, която погледът му обхващаше така:

Под него се разстилаше, общо взето, изтощена земя. Само няколко урви бяха засети. Повърхнината, осяяна със средни на височина островърхи хълмове, ставаше равна към езерото. Ечемичени нивя заместваха оризищата. Около петдесет кръгли колиби, покрити със слама, образуваха столицата на Карагуа.

На обед „Виктория“ се намираше на $1^{\circ}45'$ южна ширина. В един часа вятърът я носеше към езерото.

Това езеро е било наречено „Нианза“⁴¹ Виктория“ от капитан Спик. На това място то беше навярно широко деветдесет мили. На южния му край капитанът открил група острови, които нарекол Бенгалски архипелаг. Той продължил проучванията си до Муанза, на източния бряг, където бил добре посрещнат от султана.

„Виктория“ достигна езерото по север за голямо съжаление на доктора, който би искал да определи долните му очертания. Бреговете, обрасли с трънливи храсти и преплетени шубраци, просто изчезваха под

---

41. Нианза значи езеро.

милиарди светлокафяви комари. Тая местност навярно беше необитаема и необитавана. Стада хипопотами се търкаляха в гъстата тръстика или се криеха в беззникавите води на езерото. Гледано отгоре, то се разливаше толкова далеч на запад, че човек би го взел за море. Разстоянието между двата бряга е доста голямо и няма установени съобщения. А и бурите там са силни и чести, защото ветровете беснеят във високата и открита водна шир.

Докторът с мъка направляваше балона. Боеше се да не бъде отнесен на изток. Но за щастие някакво течение го понесе направо на север и в шест часа вечерта „Виктория“ кацна на едно пусто островче на 0°30' ширина и 32°52' дължина, на двадесет мили от брега. Пътешествениците успяха да се закачат за едно дърво и понеже привечер вятърът беше стихнал, стояха спокойно на котва. Не можеше и през ум да им мине да слязат на земята. Там, както по бреговете на Нианза, гъст облак комари покриваше земята. Дори Джо се върна от дървото целият изпохапан, но не се разсърди – той намираше това за напълно естествено от страна на комарите.

При все това докторът, който не беше толкова голям оптимист, отпусна въжето колкото се може повече, за да се изплъзне от безмилостните насекоми, които се издигаха и тревожно бръмчеха.

Докторът означил височината на езерото над морското равнище тъй, както я беше определил капитан Спик, с други думи, три хиляди седемстотин и петдесет стъпки.

– Ето ни на остров! – каза Джо, като се чешеше до кръв.

– Скоро бихме го обиколили – отвърна ловецът, – но освен тия любезни насекоми не се вижда жива душа.

– Островите, с които е осеяно езерото – обясни доктор Фергюсън, – са всъщност само върхове на зелени хълмове. Ние сме щастливи, че намерихме на тях подслон, тъй като бреговете на езерото са населени със свирепи племена. И така спете, щом небето предвещава спокойна нощ.

– Ти няма ли да спиш, Самуел?

– Не. Не бих могъл да мигна. Мислите ми ще прогонят съня. Утре, приятели мои, ако вятърът е благоприятен, ще литнем право на север и ще открием изворите на Нил, тайна, която досега е останала непроницаема. Не бих могъл да спя толкова близо до изворите на великата река.

Кенеди и Джо, които не се вълнуваха толкова много от научните въпроси, скоро заспаха дълбоко, охранявани от доктора. В сряда, 23 април, в четири часа сутринта, „Виктория“ дигна котва при сивкаво небе. Нощта бавно напускаше езерните води, покрити с гъста мъгла, но скоро

силен вятър разпръсна всичката мъгла. „Виктория“ се люшка известно време в различни посоки и най-после литна право на север.

Доктор Фергюсън плесна радостно ръце.

– Пътуваме в правилна посока! – извика той. – Или днес ще видим Нил, или никога! Навлизаме в нашето полукълбо!

– О, господарю! – възкликна Джо. – Да не мислите, че тук минава екваторът?

– Точно тук, драги мой!

– Моля извинете, но ми се струва, че трябва да го полеем, без да губим време.

– Налей по чаша грог! – засмя се докторът. – Ти разбираш по особено начин космографията, Джо, и той никак не е глупав.

Така бе отпразнувано на борда на „Виктория“ прелитането над екватора.

Тя летеше бързо. На запад се виждаше ниският и почти равен бряг. В дъното се издигаха по-стръмните възвишения Уганда и Узога. Скоростта на вятъра ставаше необикновена – близо тридесет мили в час. Бурно развихрени, водите на Нианза се пенеха като морски вълни. По някои мъртви вълни, които се люшкаха дълго, след като стихне вятърът, докторът позна, че езерото е много дълбоко. Едва съзрях една-две груби лодки през време на бързото прелитане.

– Това езеро с високото си равнище – забеляза докторът – е явно природен водоем на реките от източната част на Африка. Небето му връща в дъжд това, което отнема в изпарения от неговите притоци. Струва ми се, че Нил положително извира оттук.

– Ще видим това – възрази Кенеди.

Към девет часа се приближиха до западния бряг. Той изглеждаше пуст и залесен. Вятърът изви малко на изток и успя да зърнат другия бряг на езерото. Той извиваше така, че завършваше с много отворен ъгъл към 2°40' северна ширина. Високи планини издигаха острите си голи върхове в тоя край на Нианза. Но между тях, в дълбока и лъкатушна клисура, клокочеше река.

Както направляваше аеростата си, доктор Фергюсън с жаден поглед разглеждаше местността.

– Гледайте! – викаше той. – Гледайте, приятели мои. Разказите на арабите са верни. Те говорят за река, през която езерото Укерееу се излива на север, и тая река съществува, и ние се спускаме по нея, и тя тече с бързина, равна на нашата собствена скорост! И тая капка вода, която бяга под краката ни, положително ще се влее във водите на Средиземно

море! Това е Нил!

– Това е Нил! – повтори Кенеди, който се запали от възторга на Самуел Фергюсън.

– Да живее Нил – извика Джо, който на драго сърце викаше да живее нещо, когато беше доволен.

Грамадни канари препречваха тук-таме течението на тайнствената река. Водата кипеше. Образуваха се бързеи и водопади, които потвърждаваха предположенията на доктора. От околните планини се изливаха много ручеи, които се плискаха пенливо надолу. Можеха да се наброят стотици. От почвата извираха тънки пръснати струи вода, които се преплитаха, сливаха се, надпреварваха се и всички тичаха към раждащата се рекичка, която, след като ги погълне, ставаше река.

– Да, това е Нил – повтори убедително докторът. – Произходът на името му е вълнувал учените не по-малко от произхода на водите му. Предполагали, че иде от гръцки, от коптски, от санскритски⁴². Но това в края на краищата няма значение, щом като той най-после разкрива тайната на изворите си.

– Но как да се уверим, че това е същата река, която са видели пътешествениците от север? – попита ловецът.

– Ще имаме точни, неоспорими, безпогрешни доказателства, ако вятърът бъде благоприятен още един час – заяви Фергюсън.

Планините се разделяха, като правеха място на множество села, на нивя, засети със сусам, с метла, със захарна тръстика. Племената в тези области бяха възбудени, враждебни. Те изглеждаха повече склонни към гняв, отколкото към боготворене. Предусещаха, че това са чужденци, а не богове. Сякаш с излитането към изворите на Нил им бяха откраднали нещо. „Виктория“ трябваше да лети извън обсега на мускетите им.

– Трудно ще бъде да слезем тук – забеляза шотландецът.

– Ха! – възрази Джо. – Толкова по-зле за тия туземци! Ще ги лишим от удоволствието да разговарят с нас.

– Но аз трябва да слеза, макар и за четвърт час – заяви доктор Фергюсън. – Иначе не ще мога да установя резултатите от нашите изследвания.

– Необходимо ли е това, Самуел?

– Необходимо е и ние ще слезем, дори и да се наложи да стреляме!

– Това ми харесва – отвърна Кенеди, като погали карабината си.

---

42. Един византийски учен вижда в Neilos аритметично име. N представлява 50, E – 5, I – 10, L – 30, O – 70, S – 200, което дава броя на дните в годината.

– Когато пожелаете, господарю. – заяви Джо, като се готвеше за бой.

– Бъди спокоен, Самуел, и се довери на двамата си телохранители.

– Да слизаме ли, господарю?

– Не още. Дори ще се издигнем, за да видим общия изглед на местността.

Водородът се разшири и след по-малко от десет минути „Виктория“ се издигна на две хиляди и петстотин стъпки над земята. Оттам се виждаше мрежа преплетени рекички, които се вливаха в реката. Повечето се стичаха от запад, между многобройни хълмове, сред плодородни поля.

– Ние сме на деветдесет мили от Гондокоро – каза докторът, като погледна картата си – и на по-малко от пет мили от крайната точка, която са стигнали изследователите от север. Да се приближим предпазливо към земята.

„Виктория“ слезе с повече от две хиляди стъпки.

– Сега, приятели, бъдете готови на всичко.

– Готови сме – отвърнаха Дик и Джо.

– Добре!

Скоро „Виктория“ полетя по леглото на реката и само сто стъпки над него. На това място Нил беше широк петдесет разтега и сред туземците в селищата на двата му бряга имаше силен смут. На втория градус той образува отвесен водопад, висок около десет стъпки и следователно непреодолим.

– Ето водопада, означен от господин Дебоно! – извика докторът.

Реката се разширяваше и беше осеяна с множество острови, които Самуел Фергюсън поглъщаше с поглед, сякаш търсеше някоя отправна точка, която още не можеше да забележи. Няколко негри се бяха приближили с лодка под балона и Кенеди ги приветствува с пушечен изстрел, който не ги засегна, но ги принуди да се върнат колкото се може по-бързо на брега.

– Добър път! – извика подире им Джо. – На тяхно място не бих посмял да се върна! Бих се уплашил особено много от едно чудовище, което хвърля мълнии, колкото си иска.

Но ето че доктор Фергюсън грабна изведнъж далекогледа си и го насочи към едно островче, легнало по средата на реката.

– Четири дървета! – извика той. – Гледайте там!

И наистина четири самотни дървета стърчаха на брега му.

– Това е островчето Бенга! – добави той. – Да, то е!

– Е, какво от това? – попита Дик.

– Там ще слезем, ако е рекъл бог!

– Но то изглежда населено, господин Самуел!

– Джо има право. Ако не се лъжа, там са се събрали двадесетина туземци.

– Ще ги пръснем. Няма да бъде трудно – отвърна Фергюсън.

– Тъй да бъде... – съгласи се ловецът.

Слънцето грееше високо над балона. „Виктория“ се приближи към островчето.

Негрите – от племето Макадо – нададоха страшни викове. Един от тях размахваше във въздуха шапката си от кора на дърво. Кенеди се прицели в нея, стреля и тя се пръсна на парчета. Настана обща суматоха. Туземците се хвърлиха в реката и я преплуваха. От двата бряга се изсипа град от куршуми и дъжд от стрели, но нямаше опасност за аеростата, чиято котва се беше забила в пукнатината на една канара. Джо се отърколи на земята.

– Стълбата! – извика докторът. – Върви след мене, Кенеди!

– Какво си решил да правиш?

– Да слезем. Трябва ми един свидетел.

– Готов съм.

– Джо, пази добре.

– Бъдете спокоен, господарю, аз отговарям за всичко.

– Ела, Дик – каза докторът, като стъпи на земята. Той повлече другаря си към няколко канари, които се издигаха на носа на островчето. Там търси известно време, рови в храстите и си разкървави ръцете.

Изведнъж той сграбчи бързо ловеца за ръката.

– Погледни – рече той.

– Букви! – извика Кенеди.

И наистина две букви, издълбани в канарата, се открояваха съвсем ясно. Личеха много добре:

А. Д.

– А. Д. – подзе доктор Фергюсън, – Андреа Дебоно! Саморъчният подпис на пътешественика, който се е изкачил най-горе по течението на Нил!

– Това е безспорно доказателство, драги ми Самуел.

– Убеден ли си сега?

– Нил е! Не може да има никакво съмнение.

Докторът погледна за последен път ценните инициали, на които сне точно формата и размерите.

– А сега – рече той – на балона!

– Бързо тогава, защото няколко туземци се готвят да преплуват пак реката.

– Няма вече значение! Нека вятърът ни носи няколко часа на север, ще стигнем Гондокоро и ще стиснем ръка на нашите съотечественици!

След десет минути „Виктория“ се издигаше величествено, а в това време доктор Фергюсън развя в знак на успех флага с английския герб.

Деветнадесета глава

– В каква посока летим? – попита Кенеди, като видя, че приятелят му гледа компаса.

– Север-северозапад.

– Дявол да го вземе! Та това не е север!

– Не, Дик, и мисля, че трудно ще се приближим до Гондокоро. Жалко е, но ние все пак успяхме да свържем проучванията от изток и от север. Не бива да се оплакваме.

„Виктория“ се отдалечаваше малко по малко от Нил.

– Да хвърлим последен поглед към тая непроходима шир, която и най-неустрашимите пътешественици никога не можаха да преминат! – предложи докторът. – Ето непримиримите племена, за които споменават господата Питрик, Арно, Миани и младият пътешественик господин Лъожан, на когото дължим най-добрите трудове върху горния Нил.

– Нали нашите открития съвпадат с научните предположения? – попита Кенеди.

– Напълно съвпадат. Изворите на Бялата река, на Бахр ел Абиад, са в езеро, по-голямо от море. Оттам извира тя. Поезията, разбира се, ще загуби. Обичаха да си въобразяват, че тая царица на реките има небесен произход. Древните я наричали Океан и били склонни да вярват, че извира направо от слънцето! Но трябва да отхвърляме такива вярвания и да приемаме от време на време това, което науката ни учи. Може би няма да има винаги учени, а поети ще има винаги.

– Виждат се още водопади – забеляза Джо.

– Това са водопадите Македо, на три градуса ширина. Всичко е съвсем точно! Ех, да можехме да летим още няколко часа по течението на Нил!

– А там, пред нас, се вижда планински връх – обади се ловецът.

– Това е планината Логвек, Треперещата планина, както я наричат арабите. Целият този край е бил обходен от господин Дебон, който обикалял под името Латиф Ефенди. Племената край Нил враждуват помежду си и водят кръвопролитни войни. Не е трудно да се разбере на какви опасности е бил изложен.

В това време вятърът носеше „Виктория“ на северозапад. За да избягнат планината Логвек, трябваше да търсят по-наклонено течение.

– Приятели мои – каза докторът на двамата си спътници, – започва

истинското ни пътуване над Африка. Дотук ние летяхме най-вече по следите на нашите предшественици. Отсега нататък се впускаме в неизвестността. Няма да се уплашите, нали?

– Не! – викнаха в един глас Дик и Джо.

– Напред тогава и бог да ни е на помощ!

В десет часа вечерта над урви, гори и пръснати селища пътешествениците стигнаха склона на Треперещата планина и летяха покрай леките ѝ възвишения.

В този паметен ден, 23 април, след като пътуваха петнадесет часа, те бяха изминали, носени от бързия вятър, повече от триста и петнадесет мили⁴³.

Но в последната част на своето пътуване изпаднаха в тъжно настроение. В коша цареше пълна тишина. В своите открития ли беше вгълбен доктор Фергюсън? А двамата му спътници не мислеха ли за това пътуване в непознати страни? Имаше нещо такова, разбира се, но то бе примесено с по-живи спомени за Англия и за приятелите, които се намираха далеч. Само Джо проявяваше някаква безгрижна философия и намираще за напълно естествено, че родината им я няма, и толкова. Но той уважи мълчанието на Самуел Фергюсън и Дик Кенеди. В десет часа вечерта „Виктория“ хвърли котва срещу Треперещата планина⁴⁴. Нахраниха се сито и всички спаха последователно, като дежуряха един след друг.

На следния ден се събудиха с по-светли мисли. Времето беше хубаво и духаше благоприятен вятър. Закуската, през време на която Джо ги развесели, възвърна напълно доброто им настроение.

Страната, над която летяха в този миг, беше безкрайна. Тя граничеше с Лунните планини и с планините Дарфур. Голяма беше колкото Европа.

– Навярно пресичаме местността, където предполагат, че се намира царството Усога – каза докторът. – Географи твърдяха, че в центъра на Африка имало някаква грамадна низина, някакво огромно централно езеро. Ще се уверим дали в това твърдение има нещо вярно.

– Цялата тая местност населена ли е? – попита Джо.

– Разбира се, но населението е лошо.

– Така си мислех.

– Тия пръснати племена са известни под общото име ням-ням и

---

43. Повече от сто двадесет и пет левги (500 км).

44. Според преданието тя трепери, щом някой мюсюлманин стъпи на нея.

това име не е нищо друго, а звукоподражание. То възпроизвежда мляскането.

– Отлично! – извика Джо. – Ням-ням!

– Добри ми Джо, ако ти беше непосредствената причина за това звукоподражание, нямаше да го намираш отлично.

– Какво искате да кажете?

– Тия племена са людоеди.

– Положително ли е това?

– Напълно положително. Твърдяха също, че тия туземци имат опашка като обикновените четириноги. Но скоро се установи, че тоя израстък е на животинските кожи, с които те се обличат.

Следобед небето се покри с топла мъгла, която се дигаше от земята. През нея едва се различаваха земните очертания. Тъй като се боеше да не се блъсне ненадейно в някой връх, докторът даде към пет часа знак да спрат.

Нощта мина спокойно, но трябваше да внимават много повече в гъстия мрак.

На другата сутрин задуха със страхотна сила мусон. Вятърът нахлуваше в долните гънки на балона. Той разклащаше силно придагъка, през който влизаха тръбите за разширение на водорода. Трябваше да ги стегнат с въжета и Джо се справи много ловко с тая задача. Той установи в същото време, че отворът на аеростата продължава да бъде херметически затворен.

– Това има двойно значение за нас – каза доктор Фергюсън. – Първо, ние няма да губим скъпоценен газ и после няма да оставяме след себе си възпламенителна ивица, която в края на краищата ще се запали.

– Това ще бъде неприятно произшествие в нашето пътешествие – забеляза Джо.

– Ще се строполим ли на земята? – запита Дик.

– Да се строполим ли? Не! Газът ще си изгори спокойно и ние ще слезем лека-полека. Такова преমেждие е сполетяло една френска въздухоплатателка, госпожа Бланшар. Тя подпалила балона си, като хвърляла ракети, но не паднала и навярно нямало да се убие, ако кошът ѝ не се блъснал в един комин, откъдето била изхвърлена на земята.

– Да се надяваме, че такова нещо няма да ни се случи – каза ловецът. – Досега нашето пътуване не ми се струва опасно и не виждам причина, която да ни попречи да стигнем до целта си.

– И аз не виждам, драги ми Дик. Прочее нещастията винаги са се дължели на невниманието на въздухоплатателите или на лошото

устройство на балоните им. Но от няколко хилядите въздушни полети няма и двадесет смъртни случаи. Общо взето, най-опасни са кацанията и изпитанията. Затова в тия случаи трябва да бъдем крайно предпазливи.

– Време е за закуска – обади се Джо. – Ще се задоволим с консервирано месо и с кафе, докато господин Кенеди намери начин да ни нагости с някое хубаво парче дивеч.

Двадесета глава

Вятърът ставаше силен и непостоянен. „Виктория“ се люшкаше здравата във въздуха. Подхвърляна ту на север, ту на юг, тя не можеше да срещне постоянно течение.

– Движим се доста бързо, без да напредваме много – каза Кенеди, като забеляза честите трептения на магнитната стрелка.

– „Виктория“ лети със скорост най-малко тридесет левги в час – заяви Самуел Фергюсън. – Наведете се и вижте как бързо изчезва полето под краката ни. Гледайте! Тая гора сякаш връхлита срещу нас!

– Гората се превърна вече в полянка – отвърна ловецът.

– А полянката в село – обади се малко по-късно Джо. – Ето доста смаяни негърски лица.

– Това е напълно естествено – отвърна докторът. – При първата поява на балоните френските селяни са стреляли по тях, като ги вземали за въздушни чудовища, тъй че позволено е на един судански негър да корени очи.

– Ей богу! – възкликна Джо, когато „Виктория“ летеше над едно селище на стотина стъпки от земята. – Ще им хвърля едно празно шише с ваше разрешение, господарю. Ако стигне здраво и невредимо, те ще го боготворят! Ако се счупи, ще си направят талисмани от парчетата му!

При тези думи той хвърли едно шише, което се разби на хиляди парчета, а туземците хукнаха със силни викове към кръглите си колиби.

В този миг трябваше да издигнат „Виктория“, за да прелети над някаква гора с дървета, високи над триста стъпки – вид вековни смокини.

Гората отстъпи място на голям брой колиби, разположени в кръг около един площад. В средата растеше едно едничко дърво и Джо извика, като го видя:

– Ей богу! Ако на това дърво растат от четири хиляди години такива цветя, няма да го поздравя за това.

И показва гигантска сикомора, чийто дънер бе цял затрупан с човешки кости. Цветята, за които говореше Джо, бяха наскоро отсечени глави, набучени на кинжали, забити в кората му.

– Бойното дърво на людоедите! – заяви докторът. – Индианците одират кожата на черепа, а африканците отсичат цялата глава.

– Въпрос на вкус – рече Джо.

Но селото с кървави глави вече изчезваше на хоризонта. По-далеч

се откриваше друга, не по-малко отвратителна гледка. Полуизядени трупове, разпадащи се на прах скелети, пръснати тук-таме човешки ръце и крака бяха оставени плячка на хиените и чакалите.

– Това навярно са труповете на престъпниците – също така правят в Абисиния: подхвърлят ги на хищните зверове, които ги изяждат спокойно, след като им прегризат гърлото.

Джо с острия си поглед, с който си служеше така добре, съгледа няколко ята хищни птици, които се виеха на хоризонта.

– Това са орли – извика Кенеди, след като ги разгледа с далекогледа си. – Прекрасни птици, които летят също така бързо като нас.

– Небето да ни пази от тях! – промълви докторът. – Те са по-страшни за нас от хищните зверове и от дивите племена.

– Ами! – обади се ловецът. – Ще ги прогоним с изстрели.

– Предпочитам да не прибъгваме до твоето умение, драги ми Дик: тафтата на нашия балон няма да издържи на техните клонове. За щастие аз мисля, че балонът ни по-скоро ще уплаши, а няма да привлече тия страшни птици.

Беше обед. От известно време „Виктория“ летеше по-бавно. Земята минаваше под нея – не бягаше вече.

Изведнъж викове и свиркания долетяха до ушите на пътешествениците. Те се наведоха и видяха в една открита равнина потресаваша гледка.

Две воюващи племена се биеха ожесточено и облаци стрели летяха във въздуха. Воините, жадни да се избият един друг, не забелязаха появата на „Виктория“. Бяха около триста, преплетени в невъобразима схватка. Повечето от тях, обагрени от кръвта на ранените, в която се валяха, представляваха отвратителна гледка.

При появата на аеростата битката за миг спря. Боят се усили. Няколко стрели полетяха към коша и една мина толкова близо, че Джо я улови.

– Да се издигнем извън обсега на стрелите! – извика доктор Фергюсън. – Внимание! Трябва да бъдем разумни.

Сечта продължаваше от едната и от другата страна с бравди и с копия. Щом един неприятел паднеше на земята, противникът му бързо му отрязваше главата. Жените, които вземаха участие в тая безразборна сеч, прибираха кървавите глави и ги трупаха от двете страни на бойното поле. Те често се биеха за тези отвратителни трофеи.

– Ужасна картина! – извика Кенеди с дълбока погнуса.

– Мръсни душици! – обади се Джо. – Но ако имаха униформа, те

щяха да бъдат като всички войници по света.

– Страшно ми се иска да се намеся в битката – заяви ловецът, като размаха карабината си.

– Не! – спря го бързо докторът. – Да не се месим там, където не ни е работа! Знаеш ли кой има право и кой не, за да играеш ролята на провидение? Да бягаме по-бързо от това отвратително място. Ако великите пълководци биха имали възможност да погледнат от такава височина театъра на своите подвизи, биха загубили може би влечението си към кръв и завоевания!

Вождът на едно от тия диви племена се отличаваше с атлетическия си ръст и с херкулесовската си сила. С едната ръка той забиваше копие-то си в гъстите редици на своите врагове, а с другата правеше грамадни пробиви с брадвата си в тях. Изведнъж той захвърли далеч окървавено-то си копие, втурна се към един ранен, отсече само с един замах ръката му, грабна я и заби лакомо зъби в нея.

– Ах! – извика Кенеди. – Отвратително животно! Не мога да търпя повече!

И воинът, улучен с куршум в челото, падна по гръб. Когато се строполи, воините му се вцепениха. Тая свръхестествена смърт ги уплаши, като в същото време въодушеви противниците им и в миг половината бойци напуснаха полесражението.

– Да потърсим по-високо течение, което да ни отнесе – каза докторът. – Тая гледка ме отврати.

Но той не можа да отлети толкова бързо и видя как племето-победител се втурва към мъртвите и ранените, оспорва си топлото още месо и лакомо го яде.

– Пфу! – рече Джо. – Гадна работа!

„Виктория“ се издуваше и се издигаше. Воят на настървената орда я преследва още няколко мига. Но най-после, понесена на юг, тя се отдалечи от тая картина на сеч и людоедство.

Разстилаха се разнообразни възвишения и много реки, които течаха към изток. Те се вливаха навярно в ония притоци на езерото Ну или в реката Газелите, за които господин Гийом Лъожан е дал толкова любопитни описания.

Когато мръкна, „Виктория“ хвърли котва на 27" дължина и 4°20' северна ширина, след като бе изминала сто и петдесет мили.

Двадесет и първа глава

Нощта беше много тъмна. Докторът не можа да разгледа местността. Закачили се бяха за едно много високо дърво, чиито смътни очертания едва се различаваха в мрака. Както беше свикнал, той пое дежурството от девет часа, а в полунощ Дик дойде да го замести.

– Наблюдавай добре, Дик! Наблюдавай много внимателно.

– Да не се е случило нещо?

– Не! Но ми се стори, че долових неясен шум под нас. Не зная добре къде ни отнесе вятърът. Повечко предпазливост няма да ни навреди.

– Може да си чул виковете на някои диви животни.

– Не! Стори ми се нещо съвсем друго. Във всеки случай при най-малката тревога веднага ни събуди.

– Бъди спокоен.

След като се послуша внимателно за последен път и като не чу нищо, докторът се хвърли върху одеялото си и скоро заспа.

Небето беше покрито с гъсти облаци, но не подухваше никакъв ветрец. „Виктория“ се държеше само на една котва и не помръдваше.

Кенеди, опрял лакът на коша, така че да наблюдава запалената горелка, се вглеждаше в мрачния покой. Той се вираше в хоризонта на както се случва, когато човек е неспокоен и напрегнат, погледът му сякаш долавяше понякога смътни светлинки. В един миг дори му се стори, че вижда ясно една на двеста стъпки от него, но тя беше никакъв отблясък и след нея не видя повече нищо.

Това беше навярно една от ония светлинки, които погледът съзира в дълбокия мрак.

Кенеди се успокои и потъна отново в безволно съзерцание, когато остро свиркане преряза въздуха.

Вик на животно ли беше, или на нощна птица? Или пък свирнаха човешки устни?

Кенеди знаеше цялата сериозност на положението и бе готов да събуди другарите си. Но си каза, че във всеки случай хората или животните се намираха доста далеч. И той провери оръжието си и с нощния си далекоглед впи отново поглед в простора.

Скоро му се стори, че вижда под себе си неясни сенки, които се промъкваха към дървото. При един лунен лъч, който се плъзна като светкавица между два облака, той ясно различи някакви същества,

които се движеха в мрака. Мина му през ума случката с павианите. Сложи ръка върху рамото на доктора. Той веднага се събуди.

– Тихо – пошепна Кенеди, – да говорим тихо.

– Да не се е случило нещо?

– Да. Да събудим Джо.

Когато Джо стана, ловецът разказа веднага какво беше видял.

– Пак ли тия проклети маймуни? – обади се Джо.

– Възможно е. Но трябва да вземем мерки.

– Аз и Джо – предложи Кенеди – ще се спуснем по дървото.

– А през това време – добави веднага докторът – аз ще взема всички мерки да можем да отлетим бързо.

– Разбрано.

– Да слизаме – рече Джо.

– Стреляйте само в краен случай – каза докторът. – Излишно е да издаваме присъствието си в тоя край.

Дик и Джо кимнаха в знак на съгласие. Те се спуснаха безшумно към дървото и се наместиха върху един чатал от здрави клони, за който се беше закачила котвата.

Няколко минути те се вслушваха безмълвни и неподвижни в листака. Чу се някакво шумолене по кората и Джо сграбчи ръката на шотландеца.

– Чувате ли?

– Да, приближава се.

– Ако е змия? Свиркането, което сте чули...

– Не! В него имаше нещо човешко.

– Предпочитам диваците – каза си Джо. – Влечуги по са ми противни.

– Шумът се увеличава – обади се след малко Кенеди.

– Да! Някой се качва, катери се.

– Следи от тая страна, аз ще наблюдавам от другата.

– Добре.

И двамата се намираха сам-сами на върха на един здрав клон, израснал прав сред гората, която се нарича баобаб. Мракът, по-дълбок сред гъстия листак, беше непрогледен. Но Джо се наведе към ухото на Кенеди, посочи му долния край на дървото и каза:

– Негри.

Няколко тихо разменени думи стигнаха чак до двамата пътешественици.

Джо опря пушката си на рамо.

– Чакай – каза Кенеди.

Диваци наистина се бяха покатерили на баобаба. Те изникваха от всички страни, плъзгаха се по клоните като влечуги, катереха се бавно, но сигурно. Издаваше ги дъхът на телата им, намазани със зловонни масла. Скоро две глави изникнаха пред погледите на Кенеди и Джо наравно с клона, на който седяха.

– Внимавай – каза Кенеди, – огън!

Двоен изстрел тресна като мълния и замря сред стенания. В миг цялата паплач изчезна.

Но сред воя се разнесе странен, неочакван, невероятен вик! Човешки глас ясно произнесе на френски следните думи:

– Помощ! Помощ!

Смаяни, Кенеди и Джо бързо се прибраха в коша.

– Чухте ли? – попита ги докторът.

– Разбира се! Тоя необикновен вик: „Помощ! Помощ!“

– Французин в ръцете на тия варвари!

– Някой пътешественик!

– Или мисионер!

– Горкият! – извика ловецът. – Те го изтезават, мъчат го!

Докторът напразно се мъчеше да прикрие вълнението си.

– Няма никакво съмнение – промълви той. – Някой нещастен французин е попаднал в ръцете на тия диваци. Но ние няма да си тръгнем, без да сме направили всичко възможно да го спасим. При нашите изстрели той е видял, че му идва неочаквана помощ, намеса на провидението. Ние няма да го излъжем в последната му надежда. Не сте ли на същото мнение?

– На същото мнение сме, Самуел, и сме готови да ти се подчиним.

– Да обмислим какво да правим, а още призори да се опитаме да го отвлечем.

– Но как ще прогоним тия жалки негри? – попита Кенеди.

– По начина, по който офейкаха, ми е ясно, че те не познават огнестрелното оръжие – заяви докторът. – Тъй че ние ще трябва да използваме техния страх. Но ще почакаме да се съмне, за да действваме, и ще изработим своя спасителен план според разположението на местността.

– Тоя клет нещастник навярно е наблизил – обади се Джо, -защото...

– Помощ? Помощ! – повтори по-слабо гласът.

– Варвари! – извика разтреперан Джо. – Ами ако го убият тая нощ?

– Чуваш ли, Самуел – подзе Кенеди, като сграбчи доктора за ръката, – ако го убият тая нощ?

– Не ми се вярва, приятели мои. Тия диви племена избиват пленниците си през деня. Трябва им слънце!

– Да използвам ли тъмнината, за да се промъкна до тоя нещастник? – попита шотландецът.

– Аз ще дойда с вас, господин Дик!

– Стойте, приятели! Стойте! Това решение ви прави чест, вие сте великодушни и храбри, но ще изложите на опасност всички нас и ще навредите още повече на този, когото искаме да спасим.

– Защо? – попита Кенеди. – Диваците се изплашиха и се пръснаха! Те няма да се върнат.

– Дик, моля те, послушай ме. Мисля за общото благо. Ако случайно те заловят, всичко ще пропадне!

– Но този нещастник чака, надява се! Никой не му се обажда! Никой не му отива на помощ! Той навярно си мисли, че така му се е сторило, че нищо не е чул!...

– Можем да го обнадеждим – каза доктор Фергюсън. И прав сред мрака той сви ръцете си като тръба и извика силно на езика на чужденеца:

– Който и да сте, имайте доверие! Трима приятели бдят над вас!

Страшен вой му отговори и заглуши навярно гласа на пленника.

– Колят го! Ще го заколят! – извика Кенеди. – Нашата намеса само ускори часа на неговата смърт! Трябва да действваме!

– Но как, Дик? Какво смяташ да правиш в тоя мрак?

– О! Ако беше светло! – викна Джо.

– Какво ако беше светло? – запита някак особено докторът,

– Много просто, Самуел – отвърна ловецът. – Щях да слеза на земята и да прогоня тая паплач с изстрели.

– А ти, Джо? – попита Фергюсън.

– Аз, господарю, щях да действам по-предпазливо, щях да обадя на пленника в коя посока да бяга.

– И как щеше да му обадиш това?

– Със стрелата, която улових, като летяхме – щях да вържа за нея една бележка или чисто и просто щях да му извикам високо – нали тия негри не разбират нашия език.

– Плановете ви са неосъществими, приятели мои. Най-голямата трудност за тоя нещастник ще бъде да избяга, дори ако допуснем, че ще успее да излъже бдителността на своите палачи. А ти, драги ми Дик, с много смелост и като използваш страха, който ще всеят нашите огнестрелни оръжия, може би ще успееш. Но ако се провалиш, си загубен и ще

трябва да спасяваме двама души вместо един. Не? Всички вероятности за успех трябва да бъдат на наша страна и да действваме другоаче.

– Но да действваме веднага – възрази ловецът.

– Може би! – отвърна Самуел, като наблегна на тая дума.

– Ах, господарю, да не сте в състояние да разпръснете мрака?

– Кой знае, Джо?

– Ако направите такова нещо, ще ви провъзглася за първия учен в света.

Докторът помълча известно време – той размишляваше. Двамата му спътници го гледаха развълнувани. Те бяха крайно възбудени от това особено положение. Фергюсън скоро взе думата:

– Ето моя план – започна той. – Остават ни двеста ливри баласт, тъй като торбите, които взехме, още не са пипнати. Предполагам, че този пленник, човек явно изтощен от страданията, тежи колкото един от нас. Ще ни останат още около шестдесет ливри, които ще хвърлим, за да се издигнем по-бързо.

– Какво смяташ да правиш? – попита Кенеди.

– Ето, Дик, ти разбираш добре, че ако се добера до пленника и ако хвърля количество баласт, равно на неговото тегло, няма да променя с нищо равновесието на балона. Но тогава, ако искам да се издигна по-бързо далеч от това племе негри, трябва да употребя по-силни средства от горелката, Уверен съм, че като хвърля излишния баласт, когато потрябва, ще се издигна много бързо.

– Това е ясно.

– Да, но има едно неудобство. За да се спусна после, ще трябва да загубя количество газ, съразмерно на излишния баласт, който съм хвърлил. А газът е ценно нещо. Но не може да се съжالياва за загубата му, когато става дума за спасяването на един човек.

– Имаш право, Самуел, ние трябва да пожертвуваме всичко, за да го спасим!

– Да действваме тогава! Наредете торбите на борда на коша така, че да можем да ги изхвърлим изведнъж.

– А тъмнината?

– Тя ще скрива нашите приготовления и ще се разпръсне чак когато те бъдат привършени. Погрижете се всички оръжия да ни бъдат под ръка. Може да се наложи да стреляме. Карабината има един изстрел, двете пушки – четири, двата револвера – дванадесет, всичко седемнадесет изстрела, които могат да бъдат дадени за четвърт минута. Но може да няма нужда да стреляме. Готови ли сте?

– Готови сме – отвърна Джо.

Торбите бяха наредени, оръжието беше готово.

– Добре – каза докторът. – Отваряйте си добре очите. Джо ще трябва да хвърли баласта, а Дик да отвлече пленника. Но няма да правите нищо, преди да съм дал нареждане. Джо, иди откачи първо котвата и се върни бързо в коша.

Джо се спусна по въжето и след малко се върна обратно. Освободена, „Виктория“ плаваше във въздуха почти неподвижна.

През това време докторът се увери, че в смесителния сандък има достатъчно количество газ, за да поддържа, ако се наложи, горелката, без да има нужда да се прибягва известно време до бунzenовата батерия. Извади два напълно изолирани проводника, които служеха за разлагане на водата. После порови в пътната си чанта и извади оттам два изострени въглена, които постави на края на всеки проводник.

Двамата му приятели го гледаха, без да разбират, но мълчаха. Когато докторът привърши работата си, застана прав сред коша. Той взе във всяка ръка по един проводник и приближи върховете им.

Изведнъж силна, ослепителна светлина блесна ярко между двата въглена. Грамаден сноп електрическа светлина просто разкъсваше нощния мрак.

– О! Господарю! – възкликна Джо.

– Нито дума – пошепна докторът.

Двадесет и втора глава

Докторът насочи в различни точки в пространството своята могъща светлина и я спря на едно място, откъдето долетяха викове на ужас. Двамата му другари хвърлиха нататък жаден поглед.

Баобабът, над който „Виктория“ висеше почти неподвижна, се издигаше сред една поляна. Между нивите, засети със сусам и захарна тръстика, се забелязваха около петдесет ниски, островърхи колиби, около които пъплеше многобройно племе.

На стотина стъпки под балона се издигаше стълб. В подножието на тоя стълб лежеше човешко същество, млад мъж, най-много на тридесет години, с дълги черни коси, полугол, мършав, окървавен, покрит с рани, склонил глава на гърдите си като Христос на кръста. Малко по-ниско остригана коса на темето още показваше мястото на почти изчезнала тонзура.

– Мисионер! Свещеник! – извика Джо.

– Клетият нещастник! – пошепна ловецът.

– Ние ще го спасим, Дик! – заяви докторът. – Ние ще го спасим!

Като видя балона, приличен на грамадна комета с ослепително блестяща опашка, тълпата негри бе обзета от лесно обясни ужас. При крясъците ѝ пленникът дигна глава. В очите му в миг блесна надежда и без да разбира добре какво става, той протегна ръце към неочакваните си спасители.

– Жив е! Жив е! – извика Фергюсън. – Слава богу! Тия диваци са изгубили ума и дума! Ние ще го спасим. Готови ли сте, приятели?

– Готови сме, Самуел.

– Джо, изгаси горелката.

Нареждането на доктора бе изпълнено. Едва доловим ветрец носеше леко „Виктория“ над пленника, а същевременно тя неусетно се спускваше поради свиването на газа. Десетина минути тя плава сред сияйни вълни, Фергюсън насочваше към тълпата ослепителния си сноп лъчи, който хвърляше тук-таме бързи и ярки светлинки. Племето, обзето от неописуем страх, лека-полека изчезна в колибите и около стълба опустя. И тъй докторът имаше право да разчита на свръхестествената поява на „Виктория“, която пръскаше слънчеви лъчи в непрогледния мрак.

Кошът се приближи към земята. Но няколко по-смели негри, разбрали, че жертвата им ще им се изплъзне, се върнаха със страшни викове.

Кенеди взе пушката си, но докторът му заповяда да не стреля в никакъв случай.

Паднал на колене, тъй като нямаше вече сили да се държи на краката си, свещеникът не беше дори завързан за стълба, защото при неговата слабост въжетата бяха излишни. Когато кошът стигна до земята, ловецът остави карабината си, грабна свещеника през кръста и го постави в коша в същия миг, в който Джо хвърляше бързо двестата ливри баласт. Докторът очакваше да се издигне с изключителна бързина, но противно на предвижданията му балонът се издигна на три-четири стъпки над земята и остана неподвижен!

– Какво ни задържа? – извика той ужасен.

Няколко дивака приближаваха тичешком и надаваха свирепи викове.

– О! – извика Джо, като се наведе навън. – Един от тия проклети негри се е уловил за дъното на коша!

– Дик! Дик! – викна докторът. – Сандъкът с вода!

Дик разбра какво иска да каже неговият приятел, подигна единия сандък с вода, който тежеше повече от сто ливри, и го изхвърли навън.

Освободена внезапно от баласта си, „Виктория“ отскочи на триста стъпки във въздуха, съпроводжана от рева на тълпата, чийто пленник се изплъзваше в лъч ослепителна светлина.

– Ура! – ревнаха двамата спътници на доктора.

Наведнъж балонът пак отскочи и се издигна на повече от хиляда стъпки.

– Какво има? – попита Кенеди, който едва се задържа на краката си.

– Нищо! – отвърна спокойно Самуел Фергюсън. – Она безделник ни напуска.

Джо бързо се наведе и успя да види още веднъж дивака – той се завъртя с прострени ръце във въздуха и скоро се сгромоляса на земята. Тогавя докторът прекъсна двете жици и пак настана дълбок мрак. Беше един часа след полунощ.

Изгубил съзнание, французинът отвори очи.

– Вие сте спасен – каза му докторът.

– Спасен – отвърна той на английски с тъжна усмивка, – спасен от жестока смърт! Благодаря ви, братя мои! Но дните, дори часовете ми са преброени и аз няма да живея дълго!

И изнемощелият мисионер пак се унесе.

– Умира! – извика Дик.

– Не, не – отвърна Фергюсън, като се наведе над него, – но е много

слаб. Да го пренесем под палатката.

И те положиха лекичко върху одеялата си това клето, омаломощено тяло, покрито с белези и още кървави рани, където желязото и огънят бяха оставили на много места болезнените си отпечатьци. Докторът накъса от една носна кърпа малко нишки и ги сложи върху раните, след като ги проми. Той положи тези грижи умело, опитно, като лекар. После извади от аптечката си някакво укрепително и капна няколко капки върху устните на свещеника.

Той стисна леко нежните си устни и едва има сили да промълви: „Благодаря! Благодаря“

Докторът разбра, че му е необходима пълна почивка. Той спусна краищата на палатката и продължи да управлява балона.

Като се има предвид тежестта на новия му обитател, балонът бе облекчен с около сто и осемдесет ливри. Той летеше без помощта на горелката. Призори лек ветрец го носеше към запад-северозапад. Фергюсън гледа известно време заспалия свещеник.

– Дали ще успеем да запазим спътника, който небето ни изпрати? – попита ловецът. – Имаш ли някаква надежда?

– Да, Дик. С много грижи и при този тъй чист въздух.

– Колко е страдал тоя човек! – пошепна развълнуван Джо. – Знаете ли, че той е проявил повече смелост от нас, като е дошъл сам-самичък сред тия племена!

– В това няма никакво съмнение – отвърна ловецът.

Цял ден докторът не позволяваше да будят нещастника. Той беше изпаднал в продължителна дрямка, прекъсвана от болезнени въздишки, които не преставаха да тревожат Фергюсън.

Привечер, „Виктория“ застана неподвижна сред мрака и през нощта, докато Джо и Кенеди се редуваха край леглото на болния, Фергюсън бдеше за общата безопасност.

На сутринта „Виктория“ едва се беше поотклонила на запад. Денят обещавахе да бъде ясен и хубав. Болният се обади на новите си приятели с по-бодър глас. Дигнаха краищата на палатката и той вдъхна щастлив свежия утринен въздух.

– Как се чувствувате? – попита го Фергюсън.

– Може би по-добре – отвърна той. – Но вас, приятели мои, досега сякаш ви виждах само насън! Едва мога да си обясня какво се случи! Кои сте вие, та да не забравя имената ви в последната си молитва?

– Ние сме английски пътешественици – отвърна Самуел. – Опитаме да прелетим Африка с балон и по пътя си имаме щастието да ви

спасим.

– Науката има свои герои – рече мисионерът.

– А религията си има мъченици – отвърна шотландецът.

– Вие мисионер ли сте? – запита докторът.

– Аз съм свещеник от мисията на лазаристите. Небето ви изпрати при мен, слава на небето! Животът ми беше обречен! Но вие идвате от Европа. Говорете ми за Европа, за Франция! Не съм чувал нищо за тях от пет години!

– Пет години сам сред тия диваци! – възкликна Кенеди.

– Това са души, които трябва да бъдат спасени – каза младият свещеник. – Те са диви и невежи братя, които само религията може да просвети и цивилизова.

Самуел Фергюсън изпълни желанието на мисионера и му разказва дълго за Франция. Той го слушаше жадно и сълзи бликаха от очите му. Клетият момък вземаше една след друга ръцете на Кенеди и на Джо в своите горящи от треска ръце. Докторът му приготви няколко чаши чай, които той изпи с удоволствие. Тогава доби сили да се приповдигне и да се поусмихне, като видя, че лети в тъй ясното небе!

– Вие сте храбри пътешественици – рече той – и ще успеете в своето смело начинание. Вие ще видите близките си, приятелите си, родината, вие!...

И младият свещеник отпадна толкова много, че трябваше отново да си легне. Обзе го страшна слабост и няколко часа лежа като мъртъв в ръцете на Фергюсън. Докторът не можеше да прикрие вълнението си. Чувствуваше, че тоя живот отлита. Толкова скоро ли щяха да загубят този, когото изтръгнаха от изтезанията? Той превърза пак ужасните рани на мъченика, и трябваше да пожертвува по-голямата част от своя запас вода, за да освежи парещите му ръце и крака. Окръжи го с най-нежни и разумни грижи. Болният се съвземаше малко по малко в ръцете му – съзнанието му се възвръщаше, но не и животът.

Докторът долови неговата история от несвързаните му думи.

– Говорете на родния си език – беше му казал той. – Аз ще ви разбера и няма да се уморите толкова много.

Мисионерът беше беден момък от село Арадон, в Бретан, сред Морбиан⁴⁵. Още от малък той чувствувал влечение към черковната служба. Към себеотрицанието пожелал да прибави и опасността и постъпил в ордена на мисионерите, основан от известния свети Венсан дьо

---

45. Морбиан – департамент в Бретан.

Пол. Двадесетгодишен той напуснал родината си и отплавал за негостоприемните африкански брегове. И оттам малко по малко, като преодолявал пречките и презирал лишенията, като вървял и се молил, стигнал чак сред племената, които живеят край потоците на Горни Нил. Две години религията му била отблъсвана, усърдието му непризнато, милосърдието му зле тълкувано. Станал пленник на едно от най-жестоките племена в Ниамбара и се отнасяли много лошо с него. Но той все учил, просвещавал, молил се. Племето било пръснато, а той, изоставен като мъртъв на бойното поле след една от честите битки между тия племена, вместо да се върне обратно, продължил евангелските си странствувания. Най-спокойно прекарвал, когато го смятали за луд. Изучил местните наречия. Проповядвал. После още цели две години обикалял тия варварски области, подтикван от оная свръхчовешка сила, която иде от бога. От една година живеел сред едно от най-дивите племена ням-ням, наречено барафри. Преди няколко дни умрял главатарят на племето и на него приписали неочакваната му смърт. Решили да го принесат в жертва. Четиридесет часа вече го мъчили. Както бе предположил докторът, трябвало да умре по пладне. Като чул изстрелите, природата надделяла: „Помощ! Помощ!“ – извикал той и мислел, че е сънувал, когато глас от небето му подхвърлил утешителни слова.

– Не съжалявам – добави той, – че умирам. Животът ми принадлежи на бога!

– Има още надежда – насърчи го докторат. – Ние сме край вас. Ние ще ви спасим от смъртта, както ви изтръгнахме от изтезанията.

– Не искам толкова много от небето – отвърна смирено свещеникът. – Слава на бога, че ми даде, преди да умра, радостта да стисна приятелски ръце и да чуя родна реч.

Мисионерът пак отпадна. Така измина денят – между надеждата и страха. Кенеди бе силно развълнуван, а Джо си бършеше скришом очите.

„Виктория“ летеше бавно и самият вятър сякаш закриляше скъпоценния й товар.

Привечер Джо показа на запад грамадна светлина. При по-висока ширина човек би я взел за огромно северно сияние. Небето сякаш гореше. Докторът, започна да наблюдава внимателно това явление.

– Това може да бъде само действащ вулкан – каза той.

– Но вятърът ни носи към него – заяви Кенеди.

– Какво от това! Ще минем високо над него и няма да има опасност.

След три часа „Виктория“ се намираше сред самите планини. Тя летеше на $24^{\circ}15'$ дължина и $4^{\circ}42'$ ширина. Пред нея горящ кратер бълваше потоци разтопена лава и хвърляше на шеметна височина късове скали. Течен огън падаше на ослепителни водопади. Прелестна и опасна гледка – опасна, защото вятърът продължаваше да носи упорито балона право към огнената атмосфера.

Препятствието не можеше да се заобиколи и трябваше да се прелети над него. Горелката развиваше пълна сила и „Виктория“ се издигна на шест хиляди стъпки, като летеше на повече от триста разтега над вулкана.

Умиращият свещеник има възможност да наблюдава от своята постеля огнения кратер, от който бликаха с трясък хиляди снопове ослепителна светлина.

– Колко е красиво – пошепна той – и колко е всемогъщ бог дори в най-страхотните си прояви.

Изригващата горяща лава покриваше планинските склонове с истински огнен килим. Долната част на балона блестеше в мрака. Страшна топлина достигаше чак до коша и доктор Фергюсън побърза да избегне това опасно положение. Към десет часа вечерта планината беше вече само червена точка на хоризонта и „Виктория“ продължаваше да си лети спокойно на по-малка височина.

Двадесет и трета глава

Чудна нощ се спускаше над земята. Свещеникът заспиваше, кротко унесен.

– Няма да се събуди! – промълви Джо. – Горкият момък! Той е едва тридесетгодишен!

– Ще угасне в ръцете ни! – каза отчаяно докторът. – Дишането му става все по-слабо и по-слабо и аз не мога да направя нищо, за да го спася!

– Гнъсни безсрамници! – извика Джо, който от време на време избухваше в гняв. – И като си помисля, че този почтен свещеник пак намери думи да ги пожали, да ги извини, да им прости!

– Небето му изпраща прекрасна нощ, Джо, може би последната му нощ. Той няма да страда вече много и смъртта ще бъде за него спокоен сън.

Умиращият промълви няколко несвързани думи и докторът се приближи. Болният дишаше тежко, искаше въздух. Отметнаха краищата на палатката и той вдъхна с наслада лекия лъх на прозрачната нощ. Звездите трептяха над него, а лунните лъчи го обвиваха в бял саван.

– Приятели – каза той с отпаднал глас, – аз си отивам. Нека справедливият бог ви изведе на спасителния бряг! Той да ви възнагради вместо мене за стореното добро!

– Не губете надежда – отвърна му Кенеди. – Това е временна слабост. Вие няма да умрете! Може ли човек да умре в такава чудна лятна нощ?

– Смъртта е тук – продължи мисионерът, – зная това! Оставете ме да я погледна право в лицето! Смъртта, начало на вечността, е само край на земните тегла. Поставете ме на колене, братя мои, моля ви!

Кенеди го повдигна. Тъжно беше да се види как изнемошелите му крака се подгънаха.

– Господи! Господи! – извика умиращият проповедник. – Смили се над мен!

Лицето му засия. Далеч от земята, чиито радости никога не беше познал, сред нощта, която го обливаше с най-нежната си светлина, на път към небето, към което се издигаше като в чудотворно възнесение, той сякаш започваше вече да живее нов живот. Със сетни сили той отправя последна благословия към приятелите си, които познаваше от един

ден. И падна в ръцете на Кенеди, от чиито очи бликаха едри сълзи.

– Умря! – промълви докторът, като се наведе над него. – Умря!

И сякаш се бяха сговорили, тримата приятели коленичиха и се помолиха мълчаливо.

– Утре сутринта ще го заровим в тая африканска земя, оросена от неговата кръв – обади се след малко Фергюсън.

До края на нощта над тялото бяха един след друг докторът, Кенеди, Джо и нито думичка не смути религиозното мълчание. Всички плачеха.

На сутринта задуха южен вятър и „Виктория“ доста бавно полетя над обширно планинско възвишение. Тук – угаснали кратери, там – безплодни долове, а по сухите хребети нямаше нито капка вода. Струпани канари, свлечени камъни, беззникави варовици, всичко говореше за пълно безплодие.

За да погребее мъртвеца, по обед докторът реши да слезе в един дол, сред плутонически скали от първичен произход.

Околните планини трябваше да му пазят завет и да му позволят да спусне коша си на земята, тъй като нямаше нито едно дърво, за което би могъл да се закачи. Но както беше обяснил вече на Кенеди, вследствие на загубата на баласт при отвлечането на свещеника, сега можеше да слезе само ако изпуснеше съответното количество газ, И той отвори клапата на външния балон. Водородът излетя и „Виктория“ се спусна спокойно към дола.

Щом кошът опря о повърхността, докторът затвори клапата. Джо скочи на земята, като се държеше с едната ръка за външния борд, а с другата събра няколко камъка, които скоро заместиха собствената му тежест. Тогава можеше да работи с двете си ръце и скоро струпа в коша повече от петстотин ливри камъни. Докторът и Кенеди вече също можеха да слязат. „Виктория“ бе уравновесена и подемната ѝ сила беше безсилна да я издигне.

Всъщност нямаше нужда от много камъни, тъй като парчетата, събрани от Джо, бяха извънредно тежки и това привлече за миг вниманието на Фергюсън. Повърхността беше осеяна с кварц и с порфирни скали.

– Необикновено откритие! – помисли си докторът.

През това време Кенеди и Джо се отдалечиха на няколко крачки, за да изберат място за гроб. Беше страшно горещо в тоя дол, затворен отвсякъде като пещ. Обедното слънце хвърляше отвесно палещите си лъчи. Трябваше първо да разчистят мястото от струпаните канари. После изкопаха доста дълбок гроб, та хищните зверове да не могат да изровят

трупа. Положиха почитателно в него тялото на мъченика. Пръст затрупа смъртните останки, а отгоре наредиха грамадни камъни като надгробен паметник.

Но докторът продължаваше да стои неподвижен, потънал в мислите си. Той не чуваше виковете на приятелите си и не се върна с тях да потърси завет от дневната горещина.

– За какво мислиш, Самуел? – попита го Кенеди.

– За едно странно противоречие на природата, за една особена случайност. Знаете ли в каква земя е заровен този човек на себеотрицанието, този клет добряк?

– Какво искаш да кажеш? – попита шотландецът.

– Тоя свещеник, обрекъл се на бедността, сега почива в златна мина.

– В златна мина ли? – извикаха Кенеди и Джо.

– В златна мина – отвърна спокойно докторът. – Тия буци, които тъпчете с крака като камъни без никаква стойност, са много чиста руда.

– Невъзможно! Невъзможно! – повтори Джо.

– Без да търсите дълго в пукнатините на тия синкави шисти, ще откриете много самородно злато.

Джо се хвърли като луд върху пръснатите парчета. Кенеди беше на път да го последва.

– Успокой се, добри ми Джо – спря го господарят му.

– Господарю, на вас ви е лесно.

– Как! Един философ като тебе...

– Ех, господарю! Тук никаква философия не помага!

– Чакай, поразмисли малко. За какво ни е всичкото това богатство? Ние не можем да го вземем.

– Не можем да го вземем ли? Хайде де!

– Малко е тежичко за нашия кош! Дори се колебаех да ти съобща ли за това откритие, страх ме беше да не те накарам да съжаляваш.

– Как! – извика Джо. – Да се откажем от това съкровище! Да оставим това състояние, което е наше, защото то е наше!

– Пази се, приятелю. Да не те е хванала златната треска! Покойникът, когото току-що зарови, не те ли научи, че всичко земно е суета?

– Всичко това е истина – отвърна Джо. – Но в края на краищата това е злато! Господин Кенеди, няма ли да ми помогнете да събера малко от тия милиони?

– Какво ще ги правим, бедни ми Джо? – каза ловецът, който не можеше да се съдържи, и се усмихна. – Не сме дошли тук да търсим богатство

и не бива да го вземаме.

– Милионите са малко тежички и не се слагат лесно в джоба – забеляза докторът.

– Но най-сетне – предложи Джо, поставен на тясно – не може ли вместо пясък да вземем за баласт от тая руда?

– Добре! Съгласен съм! – каза Фергюсън. – Но няма да се мръщиш много, като изхвърлим няколко хиляди ливри вън от коша.

– Няколко хиляди ливри! – повтори Джо. – Възможно ли е всичко това да е злато!

– Да, приятелю. Тук природата е трупала от векове съкровищата си. Има с какво да се обогатят цели страни! Австралия и Калифорния, събрани заедно в дъното на една пустиня!

– И всичко това няма да се използва!

– Може би! Във всеки случай ето какво ще направя за твое утешение.

– Мъчно ще ме утешите – каза съкрушено Джо.

– Слушай. Ще определя точното местоположение на тия златни залежи, ще ти го дам, а като се върнеш в Англия, ще го съобщиш на своите съграждани, щом вярваш, че толкова злато може да ги направи щастливи.

– Добре, господарю, виждам, че имате право. Подчинявам се, щом като няма възможност да постъпим другояче. Да напълним нашия кош с тая скъпоценна руда. Каквото остане на края на пътешествието ни, все ще бъде печалба.

И Джо се залови за работа. Той работеше от все сърце. Скоро струпа около хиляда ливри кварц, в който златото бе затворено като в твърда обвивка.

Докторът го гледаше усмихнат. В същото време той измери местоположението и определи, че гробът на мисионера лежи на 22°23' дължина и 40°55' северна ширина. После хвърли прощален поглед върху могилката, под която почиваше трупът на младия французин, и тръгна към коша.

Искаше му се да постави скромен гроб кръст върху тоя самотен гроб сред африканските пясъци. Но наоколо не растеше нито едно дърво.

– Бог ще го разпознае – каза той.

И друга, доста голяма грижа тежеше на Фергюсън. Той би дал много от това злато, за да намери малко вода. Искаше да набави водата, която беше изхвърлил със сандъка при издигането на негъра, но това беше

невъзможно в тая безводна местност. Това непрестанно го безпокоеше. Принуден беше да поддържа постоянно горелката и нямаше вода за пиене. И реши да не пропусне никаква възможност и да попълни запаса си.

Като се върна в коша, видя, че той е задръстен с камъните на ненаситния Джо. Качи се вътре, без да продума. Кенеди зае обичайното си място, а Джо ги последва, като хвърли алчен поглед върху съкровищата в дола. Докторът запали горелката. Серпантината се нагря, след няколко минути потече водород, разшири се, но балонът не помръдна.

Джо го гледаше неспокоен как работи и мълчеше.

– Джо – обади се докторът.

Джо не отговори.

– Джо, чуваш ли ме?

Джо направи знак, че чува, но че не иска да разбере.

– Ще ми направиш удоволствието – продължи Фергюсън – да хвърлиш малко от тая руда на земята.

– Но, господарю, вие ми позволехте...

– Позволих ти да замениш баласта и толкоз.

– Но...

– Да не искаш да останем вечно в тая пустиня?

Джо хвърли отчаян поглед към Кенеди. Но ловецът дигна безпомощно рамене.

– Е, Джо!

– Горелката ви не работи ли? – упорствуваше Джо.

– Горелката ми е запалена – ти виждаш много добре това! Но балонът ще се издигне само като хвърлиш малко баласт.

Джо си почеса ухото, взе парче кварц, най-малкото от всички, претегли го на ръка веднъж, още веднъж, подхвърли го – то тежеше три-четири ливри – и го хвърли. „Виктория“ не помръдна.

– Ха! – зачуди се той. – Още ли не се издигаеме?

– Още не – отвърна докторът. – Продължавай.

Кенеди се смееше. Джо изхвърли още десетина ливри. Балонът продължаваше да стои неподвижен. Джо пребледня.

– Бедно момче – обади се Фергюсън. – Дик, ти и аз тежим, ако не се лъжа, около четиристотин ливри, тъй че трябва да изхвърлиш поне равностойна тежест, щом като тя ни заместваше.

– Да изхвърля четиристотин ливри! – възкликна жално Джо.

– И дори малко повече, за да се издигнем. Хайде, смело!

Почтеният момък започна да изхвърля баласт, като въздишаше тежко. От време на време се спираше:

- Издигаме се! – казваше той.
- Не се издигаме – беше постоянният отговор.
- Движим се – рече той най-после.
- Продължавай – повтаряше Фергюсън.
- Издига се, уверен съм в това!
- Продължавай – обади се Кенеди.

Тогава Джо грабна отчаян една последна буца и я хвърли във от коша. „Виктория“ се издигна на стотина стъпки и с помощта на горелката скоро прелетя над околните върхове.

– Сега, Джо – каза докторът, – ти остава добро състояние и ако успеем да го запазим до края на пътешествието, ти ще бъдеш богат през целия си живот.

Джо не отговори нищо, а се отпусна блажено на каменното си ложе.

– Виждаш, драги Дик – обади се докторът, – какво влияние оказва тоя метал върху най-добрия момък на света. Колко страсти, колко алчност, колко престъпления би могло да породи откриването на такава златна мина! Жалко!

Привечер „Виктория“ бе изминала деветдесет мили на запад. Намираше се на хиляда и четиристотин мили по права линия от Занзибар.

Двадесет и четвърта глава

„Виктория“, хвърлила котва върху едно самотно и почти изсъхнало дърво, прекара нощта напълно спокойно. Пътешествениците имаха възможността да поспят, което им беше толкова нужно. Преживелиците през последните дни им бяха оставили тъжни спомени.

Сутринта небето пак стана прозрачно светло и топло. Балонът се издигна в простора. След няколко безплодни опита той срещна слабо течение, което го понесе на северозапад.

– Не напредваме вече – каза докторът. – Ако не се лъжа, ние изминахме половината от нашия път приблизително за десет дни. Но при бързината, с която се движим, ще ни трябват месеци, за да го завършим. Това е още по-неприятно, защото сме застрашени да останем без вода.

– Ще намерим вода – отвърна Дик. – Невъзможно е да не срещнем някоя река, някой ручей или езерце в тази обширна страна.

– И на мене ми се иска това.

– Да не би товарът на Джо да забавя хода ни?

Кенеди говореше така, за да подразни добрия момък. Той правеше това с още по-голямо удоволствие, защото беше изпитал за миг болезнените чувства на Джо. Но не се издаде с нищо и се държеше като че ли са му чужди човешките слабости. Всичко това беше на шега, разбира се. Джо го погледна жално. Но докторът не отговори. Той мислеше не без скрит ужас за безкрайните сахарски пустини. Там керваните по цели седмици не срещат извор, за да утолят жаждата си. И разглеждаше най-внимателно и най-леките гънки на повърхността.

Тоя страх и последните преживелици бяха променили чувствително настроението на тримата пътешественици. Те говореха по-малко. Бяха потънали повече в собствените си мисли.

Почтеният Джо не беше вече същият, откакто бе потопил поглед в златния океан. Той мълчеше. Поглеждаше алчно струпаните в коша камъни, днес без цена, а утре – безценни.

Но тая част на Африка изглеждаше опасна. Малко по малко настъпваше пустинята. Нямаше никакво село, не се виждаха дори отделни колиби. Растителността намаляваше. Мержелееха се само някои хилави растения, като в покритите с изтравниче шотландски хълмове започваха да се разстилат белезникави пясъци и нажежени камъни, мяркаха се няколко мастикови дръвчета и трънливи храсталаци. Сред тая пустош

земната повърхнина се състоеше предимно от груби и остри скалисти хребети. Тия признаци на безводие караха доктор Фергюсън да се замисля.

Но не можеха да отстъпят. Трябваше да вървят напред. Докторът и не искаше друго. Той би желал някоя буря, за да го отнесе отвъд тая страна. Но на небето нямаше никакъв облак! През тоя ден „Виктория“ не измина и тридесет мили.

Да имаше вода! Но бяха останали всичко три галона⁴⁶! Фергюсън остави един галон настрана за утоляване на палещата жажда, която деветдесетте градуса⁴⁷ топлина правеха непоносима. И тъй два галона оставаха за поддържане на горелката. Можеха да произведат само четиристотин и осемдесет кубически стъпки водород, а горелката изразходваше около девет кубически стъпки на час. Тъй че имаха възможност да летят само още петдесет и четири часа. Всичко това бе изчислено с математическа точност.

– Петдесет и четири часа! – каза той на своите спътници. – Понеже съм твърдо решил да не пътувам нощем, да не би да пропусна някоя река, извор или блато, остава ни да пътуваме три дни и половина, а през това време трябва да се намери на всяка цена вода. Реших, че съм длъжен да ви предупредя за тежкото положение, приятели мои, защото оставих само един галон за пиене и ще трябва да го разпределим много строго.

– Разпределяй – обади се ловецът. – Но е рано да се отчайваме. Казваш, че имаме още три дни, нали?

– Да, драги ми Дик.

– Добре! Съжаленията няма да ни помогнат и след три дни все ще вземем някакво решение. А дотогава да си отваряме очите.

На вечерята разпределиха строго водата. В грога наляха повече ракия, но трябваше да се пазят от това питие, което по-скоро възбужда жаждата, а не освежава.

През нощта кошът лежа на обширно плато, което представляваше хълътна равнина. Високо беше едва осемстотин стъпки над морското равнище. Това обстоятелство вдъхна известна надежда на доктора. То му напомни предположенията на географите, че в центъра на Африка съществува голямо водно пространство. Ако това езеро съществуваше, трябваше да стигнат до него. Но в спокойното небе нямаше никаква

---

46. Около тринадесет литра и половина.

47. 50° Целзий.

промяна.

След тихата нощ, пишно отрупана със звезди, настъпи същият спокоен ден с палещи слънчеви лъчи. Още призори стана страшно горещо. В пет часа сутринта докторът даде знак за тръгване и доста дълго „Виктория“ вися неподвижна в оловната атмосфера. Докторът можеше да избегне силната горещина, като се издигне по-нагоре. Но трябваше да изразходва по-голямо количество вода, което в случая беше невъзможно. И той се задоволи да държи аеростата си на сто стъпки над земята. Там лек ветрец го носеше на запад.

Закусиха малко сушено месо. По обед „Виктория“ едва беше изминала няколко мили.

– Не можем да се движим по-бързо – каза докторът. – Ние не командуваме, а се подчиняваме.

– Ах, драги ми Самуел – рече ловецът, – ето случай, при който един двигател би свършил доста работа.

– Разбира се, Дик, но само при условие, че не би се движил с вода, защото в противен случай положението нямаше да се промени с нищо. Досега всъщност не е измерено нищо приложимо. Балоните в това отношение са още в положението, в което са се намирали корабите преди откриването на парата. Шест хиляди години са били необходими, за да бъдат измерени параходните колела и витлата, тъй че има още да почакаме.

– Проклетата горещина! – извика Джо, като избърса потното си чело.

– Ако имахме вода, горещината щеше да ни бъде полезна, защото тя разширява водорода в аеростата и пламъкът в серпантината няма нужда да бъде толкова силен. Истина, че ако водата не се свършваше, нямаше да я пестим. Ах, да бъде проклет дивакът, заради който отиде цял скъпоценен сандък с вода!

– Нали не съжаляваш за това, което направи, Самуел?

– Не, Дик, защото успяхме да избавим оня нещастник от ужасна смърт. Но стоте ливри вода, които изхвърлихме, щяха да ни свършат много работа. Щяха да ни осигурят още дванадесет-тринадесет дена път, а в това време положително щяхме да прелетим над пустинята.

– Изминали ли сме поне половината път? – запита Джо.

– По разстояние да, но по време не, ако вятърът ни изостави. А той изглежда, че съвсем ще стихне.

– Е, господарю – продължи Джо, – не бива да се оплакваме. Досега се справихме доста добре с положението и каквото и да стане, не мога да се отчайвам. Ще намерим вода, уверявам ви.

С всяка измината миля повърхността ставаше все по-ниска и по-ниска. Разклоненията на златоносните планини се губеха в равнината. Те бяха последните възвишения на изтощената природа. Поникналата тук-таме трева заместваше хубавите дървета на изток. Няколко ивици хилава зеленина се бореха срещу настъпващите пясъци. Големите скали, които бяха паднали от далечни върхове и се бяха разбили, се пръсваха в остри камъчета, които скоро щяха да станат едър пясък, после си-тен прах.

– Ето Африка такава, каквато ти си я представяше, Джо. Имах право да ти казвам: „Потърпи малко!“

– Какво от това, господине – възрази Джо, – това поне е естествено! Горещина и пясък! Глупаво ще бъде да се очаква друго в такава страна. Виждате ли – добави той засмян, – аз нямах доверие във вашите гори и поляни – що за безсмислица! Не си заслужава да дойдеш толкова далече, за да видиш английска природа. Чак сега чувствавам, че съм в Африка, и съм доволен, че ще разбера нещо от нея.

Привечер докторът установи, че „Виктория“ не беше изминала и двадесет мили в тоя горещ ден. Задушлив мрак я обгърна веднага щом слънцето изчезна зад ясно очертания като права линия хоризонт.

На другия ден беше четвъртък, първи май. Но дните се редуваха с отчайващо еднообразие. Сутринта беше като предишната сутрин. По обед слънцето хвърляше щедро същите вечно палещи лъчи, а нощта сгъстяваше в своя мрак разпръснатата топлина, която следващият ден щеше пак да завещае на следващата нощ. Едва доловимият вятър приличаше по-скоро на издъхване, а не на дъх и можеше да се предвиди моментът, в който това дихание щеше само да угасне.

Докторът се бореше срещу това тъжно положение. Той беше запазил спокойствието и хладнокръвието на изпитаното си сърце. С далекогледа си в ръка той се взираше във всички точки на хоризонта. Виждаше как се губеха неусетно последните хълмове, как изчезваше последната зеленина – пред него се разстилаше безкрайната пустиня. Отговорността, която му тежеше, много го потискаше, макар че той не се издаваше с нищо. Повлякъл беше далеч, почти по силата на приятелството или на дълга, тия двама мъже, Дик и Джо, и двамата негови приятели. Добре ли беше постъпил? Не беше ли тръгнал по забранени пътища? Не се ли опитваше да прекоси в това пътешествие границите на невъзможното? Бог не беше ли отредил за по-далечни векове изучаването на тоя неблагодарен континент?

Всички тия мисли, както се случва в часове на отчаяние, се

надпреварваха в главата му и по някакво непреодолимо свързване на представите Самуел престъпваше границите на логиката и на разума. След като установи какво не би трябвало да прави, питаше се какво трябва да направи сега. Възможно ли беше да се върне обратно? Нямаше ли горни течения, които биха го отнесли към по-плодородни места? Познаваше изминатия път, но не знаеше какво го чака. И понеже съвестта му го измъчваше, реши да се обясни открито с двамата си спътници. Изложи им ясно положението. Изтъкна им какво е направено и какво предстои да се направи. В краен случай биха могли да се върнат или поне да се опитат да сторят това. Какво е тяхното мнение?

– Аз нямам друго мнение освен мнението на моя господар – отвърна Джо. – Каквото той понесе, ще понеса и аз, и по-добре от него. Където той отиде, ще отида и аз.

– А ти, Кенеди?

– Аз, драги ми Самуел, не съм от тия, които се отчайват. Никой не знаеше по-добре от мене опасностите при това пътешествие, но аз ги забравих, щом ти тръгна срещу тях. И тъй аз съм твой телом и духом. При сегашното положение моето мнение е, че трябва да упорствуваме, да вървим докрай. Освен това опасностите при завръщането ми изглеждат също така големи. И тъй напред! Можеш да разчиташ на нас.

– Благодаря ви, достойни приятели! – отвърна докторът, истински развълнуван. – Очаквах такава преданост, но ми бяха необходими ободряващи думи. Още веднъж благодаря!

И тримата приятели си стиснаха горещо ръце.

– Изслушайте ме – продължи Фергюсън. – Според моите изчисления ние сме най-много на триста мили от Гвинейския залив. Пустинята не може да се разстила безкрайно, тъй като крайбрежието е населено и е проучено на доста голяма дълбочина. Ако трябва, ще се отправим към това крайбрежие и не може да не срещнем някой оазис или някой извор, да си налеем вода. Но на нас ни липсва вятър и без него ще висим съвсем неподвижни във въздуха.

– Да чакаме спокойно – предложи ловецът.

Но всеки поред напразно се вираше в пространството през този безкраен ден. Не се показва нищо, което да вдъхне някаква надежда. При залез слънце, чиито водоравни лъчи се простираха в дълги огнени черти по равния безкрай, последните възвишения изчезнаха. Започваше пустинята.

Пътешествениците не бяха изменили и петнадесет мили, а както предния ден бяха изразходвали сто тридесет и пет кубически стъпки газ,

за да поддържат горелката, и две пинти вода от останалите осем бяха пожертвували, за да утолят палещата жажда.

Нощта мина спокойно, много спокойно! Докторът не спа.

Двадесет и пета глава

На следния ден – същото чисто небе, същият неподвижен въздух. „Виктория“ се издигна на петстотин стъпки височина. Но едва ли се отклони чувствително на запад.

– Ние сме сред самата пустиня – забеляза докторът. – Ето безбрежния пясък! Каква чудна гледка! Колко странна приумица на природата! Защо там има прекалено богата растителност, а тук изключително безплодие, и то на същата ширина, под същите слънчеви лъчи!

– „Защото“, драги ми Самуел, не ме смушава много – отвърна Кенеди. – Причината ме занимава по-малко от факта. Така е, това е важното.

– Трябва все пак да се помъдрува малко, драги ми Дик. Това няма да ни навреди.

– Да помъдруваме може, имаме достатъчно време за това. Едва ли се движим. Вятъра го е страх да духа, той спи.

– Това няма да продължи – заяви Джо. – Струва ми се, че виждам няколко ивици облаци на изток.

– Джо има право – отговори докторът.

– Добре – съгласи се Кенеди, – но дали ще издържим на нашия облак с проливния дъжд и силния вятър, с който той ще ни зашиба в лицето?

– Ще видим, Дик, Ще видим.

– Не се ли боиш, че силното слънце може да повреди нашия балон? – попита Кенеди доктора.

– Не. Гутаперчата, с която е намазана тафтата, издържа на много по-висока температура. Понякога я подлагах вътрешно, посредством серпантината, на сто петдесет и осем градуса⁴⁸ и ризата изглежда, че никак не е пострадала.

– Облак! Истински облак! – извика в същия миг Джо, чийто пронизителен поглед не отстъпваше на никакви далекогледци.

И наистина гъста и вече ясно очертана ивица се издигаше бавно над хоризонта. Тя изглеждаше напластена и сякаш обла. Беше образувана от струпването на малки облаци, които бяха запазили първоначалната си форма, и докторът заключи, че събирането им не се дължи на никакво въздушно течение.

---

48. 70° Целзий.

Тая компактна маса се беше появила към осем часа сутринта, а чак в единадесет часа засенчи слънчевия диск, който изчезна напълно зад плътната завеса. В същия миг долният край на облака се откъсна от линията на хоризонта, който блесна ослепително.

– Това е самотен облак – заяви докторът. – Не бива да разчитаме много на него. Погледни, Дик, формата му е още точно такава, каквата беше тая сутрин.

– Наистина, Самуел, той не носи нито дъжд, нито вятър, за нас поне.

– Има такава опасност, защото стои на много голяма височина.

– Слушай, Самуел! Ами ако отидем при този облак, който не желае да се излее над нас?

– Мисля, че това няма да ни помогне особено много – отвърна докторът. – Ще изразходваме още повече газ, а следователно и повече вода. Но при нашето положение не бива да пренебрегваме нищо. Ще се издигнем.

Докторът насочи целия пламък на горелката в спиралите на серпантината. Разви се силна топлина и скоро балонът се издигна под влияние на разширения водород. На около хиляда и петстотин стъпки над повърхността той срещна непрогледния облак и навлезе в гъста мъгла, като продължаваше да лети на същата височина. Но не откри никакъв ветреца. Дори в мъглата сякаш нямаше влага и предметите, до които се докосваше, едва бяха овлажнени. „Виктория“, потънала цяла в тая пара, може би полетя по-бързо, но това беше всичко.

Докторът установяваше отчаян нищожната полза от своето издигане, когато Джо извика крайно изненадан:

– Ах, дявол да го вземе!

– Какво има, Джо?

– Господарю! Господин Кенеди! Що за чудо!

– Но какво има?

– Ние не сме тук сами! Има измамници! Откраднали са ни изобретението!

– Луд ли е? – попита Кенеди.

Джо беше въплъщение на изумлението! Той стоеше неподвижен.

– Да не би слънцето да е объркало ума на горкото момче? – каза той, като се обърна към Джо. – Ще ми кажеш ли?... – промълви той.

– Но вижте, господарю – каза Джо, като посочи някаква точка в пространството.

– Кълна се в свети Патрик! – извика на свой ред Кенеди. – Това е

невероятно! Самуел, Самуел, виж и ти!

– Виждам – отвърна спокойно докторът.

– Друг балон! Други пътници като нас!

И наистина на двеста стъпки друг аеростат плаваше във въздуха със своя кош и с пътниците си. Той летеше в същата посока като „Виктория“.

– Не ни остава нищо друго, освен да му дадем сигнал – предложи докторът. – Вземи флага, Кенеди, и го развей.

Изглежда, че на пътниците в другия балон в същия миг им беше хрумнала същата мисъл, защото същото знаме повтаряше точно същия сигнал в ръка, която го развяваше по същия начин.

– Какво значи това? – попита ловецът.

– Маймуни! – извика Джо. – Подиграват се с нас!

– Това, значи – засмя се Фергюсън, – че ти самият даваш тоя сигнал, драги ми Дик. Това означава, че ние самите сме във втория кош! Този балон е чисто и просто нашата „Виктория“.

– А, извинете господарю, но никога няма да ме убедите в това – заяви Джо.

– Качи се на борда, Джо, размахай ръце и ще видиш.

Джо послуша: неговите движения бяха точно и веднага възпроизведени.

– Това е мираж – обясни докторът, – нищо друго. Обикновено зрително явление. Дължи се на различната гъстота на въздушните пластове и толкоз.

– Чудно! – повтаряше Джо, който не искаше да отстъпи, и продължаваше най-упорито своите опити.

– Каква любопитна гледка! – обади се Кенеди. – Удоволствие е да гледаш нашата храбра „Виктория“! Знаете ли, че тя изглежда добре и е величествена?

– Колкото и да обяснявате случая по своему – възрази Джо, – той все пак е необикновен.

Но скоро отражението постепенно изчезна. Облаците се издигнаха много високо, като изоставиха „Виктория“, която не се и опита вече да ги следва, и след един час изчезнаха в небето.

Едва доловимият вятър сякаш още повече стихна. Отчаян, докторът се приближи към земята.

Към четири часа Джо забеляза, че някакъв предмет изниква на безкрайната пясъчна равнина и скоро заяви, че наблизко се издигат две палми.

– Палми ли! – извика Фергюсън. – Та тогава там има извор или кладенец?

Той взе далекоглед и се увери, че очите на Джо не го лъжеха.

– Най-после – повтори той – вода! Вода! И ние сме спасени, защото колкото и бавно да се движим, все пак напредваме и накрая ще стигнем!

– Господарю, а в това време да пийнем ли малко? – попита Джо. – Много е жадушно.

– Да пийнем, момчето ми.

Никой не чака да го молят. Изпиха цяла пинта и им останаха само три пинти и половина вода.

– Ах, как освежава! – рече Джо. – Колко е приятна! Перкинската бира никога не ми е доставяла такова удоволствие.

– Това са предимствата на лишенията – заяви докторът.

– Не са големи, общо взето – забеляза ловецът, – и бих се съгласил никога да не изпитвам удоволствие, като пия вода, но при условие никога да не бъда лишен от нея.

В шест часа „Виктория“ се виеше над палмите. Те бяха две нищожни, хилави, изсъхнали дървета, два призрака на безлистни дървета, посоро мъртви, а не живи. Фергюсън ги погледна ужасен.

Под тях лежаха полуразядените камъни на кладенец. Но тия камъни, попукани от палещите слънчеви лъчи, сякаш бяха от ситен прах. Нямаше и следа от влага. Сърцето на Самуел се сви и той щеше да сподели опасенията си със своите приятели, когато техните възклицания привлякоха вниманието му.

Докъдето стигаше погледът на запад, се разстилеше дълга редица бели кости. Около извора лежаха останки от скелети. Някой керван беше стигнал дотам и дългата ивица кости бележеше пътя му. Най-слабите бяха паднали един след друг на пясъка. По-силните, стигнали до тоя тъй желан кладенец, бяха загинали край него от ужасна смърт.

Пътешествениците се спогледаха пребледнели.

– Да не слизаме – предложи Кенеди. – Да се махаме от това отвратително място! Тук няма да открием нито капка вода.

– Не, Дик, трябва да се убедим напълно в това. Все едно дали ще пренощуваме тук, или другаде. Ще разровим кладенеца до дъно. Тук е имало извор. Може да е останало нещичко.

„Виктория“ кацна на земята. Джо и Кенеди нахвърляха в коша пясък, равен на собственото им тегло, и слязоха. Те изтичаха към кладенеца и се спуснаха долу по стълба, която се беше превърнала вече в прах. Изворот изглеждаше пресъхнал от дълги години. Започнаха да копаят в

сух и ронлив пясък, в най-сухия пясък. Нямахме и следа от влага. Докторът ги видя да излизат от кладенеца потни, изнемощели, покрити със ситен прах, капнали, отчаяни, обезверени.

Той разбра, че търсенията им са излезли безплодни. Очакваше това и не каза нищо. Чувствувахме, че от тоя миг трябва да има смелост и сила за трима. Джо носеше парчета от втвърден мях и ги хвърли гневно сред пръснатите по земята кости.

Докато вечеряха, не размениха нито дума. Ядяха с отвращение.

А те не бяха изпитали още истинските мъки на жаждата – страхуваха се само от бъдещето.

Двадесет и шеста глава

През изтеклия ден „Виктория“ не беше изминала и десет мили и само за да се държи във въздуха, бяха изразходвани сто шестдесет и две кубически стъпки газ. В събота сутринта докторът даде знак за тръгване.

– Горелката може да работи само още шест часа – рече той. – Ако след шест часа не открием някой кладенец, или извор, един бог знае какво ще стане с нас.

– Слаб е вятърът тая сутрин, господарю! – каза Джо. – Но може да се засили – добави той, като видя зле прикритата тъга по лицето на Фергюсън.

Напразна надежда! Във въздуха цареше пълно затишие, едно от ония затишия, които приковават неподвижно корабите в тропическите морета. Жегата стана непоносима, а термометърът отбелязваше на сянка, под палатката, сто и тринадесет градуса⁴⁹.

Джо и Кенеди, легнали един до друг, гледаха да заспят или поне да се унесат, за да забравят положението. Принудителното бездействие ги измъчваше. За съжаление е човек, който не може да се изтръгне от мислите си чрез труд или чрез някакво занимание. Но тук нямаше какво да наблюдават. Нямаше и какво да се предприеме. Трябваше да търпят това положение, без да могат да го подобрят.

Жаждата започваше да ги мъчи жестоко. Ракията, вместо да утоли тая властна нужда, повече я засилваше и заслужаваше напълно името си „тигрово мляко“, с което я наричат африканските жители. Оставаха само две пинти топла течност. Всеки гледаше жадно тези толкова ценни капки, но никой не смееше да потопи устни в тях. Две пинти вода сред пустинята!

Тогава доктор Фергюсън, потънал в размишления, започна да се пита правилно ли бе постъпил. Нямаше ли да бъде по-добре да беше запазил водата, която беше разложил напразно, за да се задържи във въздуха? Изминал беше малко път наистина, но какво бе спечелил от това? Дори да се намираха шестдесет мили назад под тая ширина, какво значение имаше, щом като нямаха вода? А извиеше ли вятър, той щеше да духа и там, както тук, дори тук щеше да духа по-слабо, ако беше източен! Но нали жаждата тласкаше Самуел напред! А двата галона вода,

---

49. 45° Целзий.

изразходвани на вятъра, сякаш да стигнат за девет дни престой в пустинята! А какви промени можеха да станат за девет дни! Може би той трябваше също да запази водата и да се издигне, като хвърли баласт, само че после щеше да изгуби газ, за да слезе! А газът беше кръвта и животът на неговия балон.

Хиляди такива мисли се блъскаха в главата му, която той отпускаше на ръцете си и не я повдигаше с часове.

– Трябва да се направи едно последно усилие! – каза си той към десет часа сутринта. – Трябва да се опитам за последен път да открия някое въздушно течение, което да ни понесе! Трябва да пожертвувам последните ни средства.

И докато приятелите му дремеха, Фергюсън нагря силно водорода в аеростата. Той се наду от разширението на газа и се издигна право нагоре. Докторът напрасно търси някакъв лек ветрец от сто до пет хиляди стъпки височина. Точката, от която се беше издигнал, стоеше упорито под него. Пълно затишие сякаш цареше до крайните предели на атмосферата.

Най-после водата за получаване на водород свърши. Горелката угасна. Бунзеновата батерия спря да работи, а „Виктория“ се сви и слезе бавно на пясъка, на същото място, което кошът си беше издълбал.

Беше обед. Изчисленията дадоха 19°35' дължина и 6°81' ширина – намираха се близо на петстотин мили от езерото Чад и на повече от четиристотин мили от западните брегове на Африка.

Когато се спуснаха на земята, Дик и Джо излязоха от тежкия си унес.

– Спираме ли? – попита шотландецът.

– Налага се – отвърна сериозно Самуел.

Другарите му го разбраха. Земната повърхнина непрестанно се снишаваше и беше на височината на морското равнище. Затова балонът стоеше в пълно равновесие и свършено неподвижен.

Теглото на пътешествениците бе заместено с равностойно количество пясък и те слязоха на земята. Всеки потъна в собствените си мисли и няколко часа мълчаха. Джо приготви вечерята, която се състоеше от сухар и пемикан, но едва я докоснаха. Глътка гореща вода допълни тъжната вечеря.

През нощта никой не дежури, но и никой не спа. Жегата задушаваше. На сутринта беше останала само половин пинта вода. Докторът я прибра и решиха да прибягнат до нея само в краен случай.

– Задушavam се – извика скоро Джо, – жегата се увеличава! Това не

ме учудва – рече той, след като погледна термометъра – сто и четиридесет градуса⁵⁰!

– Пясъкът пари – обади се ловецът – като изваден от пещ. И няма никакъв облак на огненото небе! Просто да полудееш!

– Да не губим надежда – рече докторът. – При тая ширина след такива големи горещини неизбежно има бури и те се извиват със светкавична бързина. Въпреки безнадеждно ясното небе могат да станат големи промени за по-малко от час.

– Но в края на краищата все щеше да има някакви признаци! – обади се Кенеди.

– Има! – отвърна докторът. – Струва ми се, че барометърът леко спада.

– Чул те господ, Самуел! Нали виждаш, че сме приковани към земята като птица с пречупени криле.

– С тая разлика все пак, драги ми Дик, че нашите криле са съвсем здрави и се надявам, че ще можем пак да ги размахаме.

– Ах, вятър! Вятър! – викна Джо. – Да можем да се доберем до някой ручей или кладенец, и нищо няма да ни липсва. Храната е достатъчна и ако имаме вода, ще чакаме спокойно цял месец! Но жаждата е жестоко нещо.

Жаждата, но и да гледаш непрестанно пустинята, също потискаше духа – нямаше никакво възвишение, никакво пясъчно хълмче, нито едно камъче, което да привлече погледа. Еднообразието досаждаше и причиняваше онова болезнено състояние, което се нарича „пустинна болест“. Невъзмутимото сухо и синьо небе и необятните жълти пясъци в края на краищата ставаха страшни. В пламтящия въздух топлината сякаш трептеше като над нажежена пещ. Духът се отчайваше пред безкрайния покой и не съзираше никаква причина това състояние да се прекъсне, тъй като безкраят е нещо като вечност.

И нещастниците, лишени от вода при палещата температура, започнаха да чувствуват пристъпи на халюцинация. Очите им се разширяваха, погледът им ставаше мътен.

Когато мръкна, докторът реши да победи това опасно състояние с бърз ход – искаше да походи по пясъчната равнина няколко часа, не за да търси нещо, а само за да върви.

– Елате – каза той на другарите си, – повярвайте ми – това ще ви оправи.

---

50. 60° Целзий.

– Невъзможно – отвърна Кенеди. – Не бих могъл да пристъпя нито крачка.

– Предпочитам да поспя – рече Джо.

– Но сънят и почивката ще бъдат гибелни за вас, приятели. Борете се с това вцепенение. Хайде елате.

Докторът не можа да ги склони и тръгна сам в прозрачната звездна нощ. Първите му стъпки бяха тежки, стъпки на изтощен и отвикнал да ходи човек. Но скоро призна, че движението ще го спаси. Той вървя няколко мили на запад и вече се ободряваше, когато изведнъж му се зави свят – сякаш под него зина пропаст. Усети, че коленете му треперят. Безкрайната пустиня го уплаши. Той беше математическата точка, центърът на безкрайна окръжност, тоест нищо! „Виктория“ изчезна напълно в мрака. Докторът бе обзет от непреодолим ужас, той, невъзмутимият, безстрашният пътешественик! Поиска да се върне назад, но напразно. Извика! Нямаше дори ехо, за да му отговори, и гласът му потъна в простора като камък в бездънна пропаст. Легна на пясъка, изгубил сили, сам сред великото безмълвие на пустинята.

В полунощ докторът дойде на себе си в ръцете на своя верен Джо. Разтревожен от продължителното отсъствие на своя господар, той се спуснал по следите му, ясно отпечатани на пясъка. Намерил го в безсъзнание.

– Какво ви е, господарю? – попита той.

– Нищо, добри ми Джо. Временна слабост, това е.

– Вярно, че ви няма нищо, господарю. Но станете, опрете се на мене и да се върнем при „Виктория“.

Докторът се опря на ръката на Джо и тръгна обратно по пътя, който беше изминал.

– Не беше разумно да се излагате така, господарю. Можеше да ви оберат – пошегува се той. – Хайде да поговорим сериозно, господарю.

– Говори, слушам те!

– Трябва да вземем на всяка цена някакво решение. При нашето положение ние не можем да издържим повече от няколко дни и ако няма вятър, сме загубени.

Докторът не отговори.

– И тъй, някой от нас трябва да се пожертвува за общото спасение и напълно естествено е това да бъда аз.

– Какво искаш да кажеш? Какви са намеренията ти?

– Много прости. Да взема храна и да тръгна право напред, докато стигна някъде, което не може да не стане. В това време, ако небето ви

изпрати благоприятен вятър, няма да ме чакате, ще тръгнете. Аз пък, ако стигна до някое селище, ще се справя с положението с няколко арабски думи, които вие ще ми напишете, и ще ви доведе помощ или пък ще оставя там кожата си! Какво ще кажете за моето намерение?

– То е безумно, но е достойно за благородното ти сърце, Джо. Това е невъзможно, ти няма да ни напуснеш.

– Но в края на краищата все трябва да се предприеме нещо. Това не може с нищо да ви навреди, защото, повтарям ви, вие няма да ме чакате, а пък аз и при най-лошия случай може да успея!

– Не, Джо, не! Да не се разделяме! Това ще бъде още една мъка към другите. Писано е било да стане така, а навярно е писано, че по-късно ще бъде другояче. И така, да чакаме покорно.

– Добре, господарю, но ви предупреждавам едно: давам ви още един ден, няма да чакам повече. Днес е неделя, или по-скоро понеделник, защото е един часът сутринта. Ако във вторник не тръгнем, ще си опитам щастието. Решението ми е безвъзвратно.

Докторът не отговори. Скоро стигна коша и легна вътре до Кенеди. Ловецът не продума, но това не означаваше, че спи.

Двадесет и седма глава

На сутринта първата работа на доктора бе да погледне барометъра. Живачният стълб едва ли се беше помръднал.

– Нищо! – каза си той. – Нищо!

Излезе от коша и се огледа да види какво е времето – същата горещина, същото ясно небе, същото затишие.

– Трябва ли да изгубим всякаква надежда? – извика той.

Джо мълчеше, потънал в собствените си мисли, и разсъждаваше върху своя план да замине.

Кенеди стана, съвсем болен, обзет от прекалена възбуда, която беше опасна. Езикът и устните му бяха подпухнали и едва можеха да издадат някакъв звук. Там имаше още няколко капки вода. Всеки знаеше това, всеки мислеше за това и го теглеше към тях. Но никой не смееше да пристъпи крачка.

Тия трима другари, тия трима приятели се гледаха свирепо, с животинска алчност, която личеше най-много у Кенеди. Непоносимите лишения изтощаваха по-бързо силното му тяло. Целия ден той бълуваше. Ходеше насам-натам, викаше пресипнало и си хапеше юмруците, готов да си пререже вените, за да пие от собствената си кръв.

– Ах – викаше той, – страна на жаждата! Ти с право ще бъдеш наречена страна на отчаянието!

После отмаля съвсем. Чуваше се само как въздухът свири при дишането между попуканите му устни.

Привечер Джо също бе обзет от пристъп на лудост. Безбрежните пясъци му се сториха грамадно езеро с чиста и бистра вода. Той се хвърля неведнъж върху нажежената повърхност, за да пие от нея, и ставаше с пълна с пясък уста.

– Проклятие! – викаше той гневно. – Водата е солена!

Тогава, докато Фергюсън и Кенеди лежаха неподвижни, той бе обзет от непреодолимата мисъл да изпие капките вода, които бяха оставили настрана.

Нямаше сили да се бори. Запълзя на колене към коша, загледа жадно шишето, в което се люшкаше водата, хвърли безумен поглед, сграбчи го и го поднесе към устните си.

В същия миг чу сърцераздирателните думи: „Вода! Вода!“

Кенеди се тътреше до него. Нещастникът будеше съжаление, той

молеше на колене, плачеше.

Джо, също разплакан, му подаде шишето и Кенеди изпи водата до капка.

– Благодаря! – рече той.

Но Джо не го чу. И той беше паднал като него на пясъка.

Какво се случи през тая ужасна нощ, не се знае. Но във вторник сутринта нещастниците усетиха как телата им съхнат малко по малко под огнените слънчеви лъчи. Джо се опита да стане, но не успя. Не можеше да изпълни намерението си.

Огледа се наоколо. Изтощен, докторът седеше в коша, скръстил ръце на гърдите си, и гледаше в простора, втренчил безумно поглед в някаква въображаема точка. Кенеди беше страшен. Той люшкеше глава отдясно наляво като хищен звяр в клетка. Изведнъж погледът на ловеца се насочи върху карабината му, чийто приклад стърчеше над коша.

– Ах! – извика той, като се изправи със свръхчовешко усилие.

Спусна се замаян, обезумял към пушката и насочи дулото към устата си.

– Господине! Господине! – извика Джо и се хвърли върху него.

– Остави ме! Махни се! – изхърка шотландецът.

И двамата се бореха ожесточено.

– Махни се или ще те убия! – повтори Кенеди.

Но Джо се вкопчи здраво в него. Те се бориха така около една минута, а докторът сякаш не ги забелязваше. По време на борбата карабината изведнъж гръмна. При изстрела докторът цял се изправи, като призрак. Озърна се.

Но изведнъж погледът му се оживи, той протегна ръка към хоризонта и извика с глас, в който нямаше вече нищо човешко:

– Там! Там! Ето там!

Движението му беше толкова рязко, че Джо и Кенеди престанаха да се борят и погледнаха нататък.

Пустинята се вълнуваше като разярено море сред буря. Пясъчни вълни се разбиваха една о друга сред много прах. Грамаден стълб се носеше от югоизток и се въртеше с шеметна бързина. Слънцето се скри сред непрогледен облак, чиято безмерна сянка се простираше чак до „Виктория“. Дребни песъчинки се плъзгаха леко като водни капки и приливът им нарастваше всеки миг. Голяма надежда блесна в очите на Фергюсън.

– Самум! – извика той.

– Самум! – повтори Джо, без да разбира много-много какво казва.

– Още по-добре! – извика Кенеди с яростно отчаяние. – Още по-добре! Ще загинем!

– Още по-добре! – възрази докторът. – Напротив, ще живеем!

И почна да изхвърля бързо пясъка, който служеше за баласт в коша. Другарите му най-после го разбраха, присъединиха се към него и заставаха от двете му страни.

– А сега, Джо – каза докторът, – изхвърли от коша около петдесет ливри от твоята руда.

Джо не се колеба и все пак сякаш изпита мигновено съжаление. Балонът се издигна.

– Тъкмо навреме! – извика докторът.

И наистина самумът пристигаше с мълниеносна бързина. Още малко и „Виктория“ щеше да бъде смазана, разкъсана на парчета, унищожена. Грамадният смерч щеше да я стигне. Тя бе засипана с град от пясък.

– Още баласт! – извика докторът на Джо.

– Ето – отвърна Джо, като изхвърли грамадна буца кварц.

„Виктория“ се издигна бързо над смерча. Но понесена от силно въздушно течение, тя полетя с неимоверна бързина над кипящото море.

Самуел, Дик и Джо мълчаха. Те гледаха обнадеждени, ободрени от силната вихрушка. В три часа бурята престана. Пясъкът падна на земята и образува безброй възвишения. Небето пак ставаше напълно спокойно.

„Виктория“ отново застана неподвижно и увисна пред един оазис – остров, покрит със зелени дървета, който се издигаше над пясъчния океан.

– Вода! Там има вода! – извика докторът.

И веднага отвори горната клапа, пусна водорода и слезе бавно на двеста стъпки от оазиса. За четири часа пътешествениците бяха изменили двеста и четиридесет мили.

Кошът веднага бе уравновесен и Кенеди, последван от Джо, скочи на земята.

– Пушките! – извика докторът. – Пушките и бъдете разумни.

Дик се спушна към карабината си, а Джо грабна една пушка. Те стигнаха бързо дърветата и навлязоха под свежата зеленина, която обещаваще обилни извори. Но не обърнаха внимание на широките отпъкани места, на пресните дири, отпечатани тук-таме по влажната земя.

Изведнъж някакъв рев се разнесе на двадесет крачки от тях.

– Лъв реве! – каза Джо.

– Още по-добре! – отговори ожесточеният ловец. – Ще се бием! Човек е силен само в борбата.

– Предпазливо, господин Дик, предпазливо! От живота на един зависи животът на всички.

Но Кенеди не го слушаше. Той вървеше напред с пламнал поглед, с пълна карабина, страшен в своето безстрашие. Под една палма грамаден лъв с черна грива стоеше, готов да се хвърли. Щом зърна ловеца, той скочи. Но още във въздуха един куршум го удари право в сърцето. Той падна мъртъв.

– Ура! Ура! – извика Джо.

Кенеди се втурна към кладенеца, плъзна се по влажните стъпала и се просна пред прохладен извор, в който потоци жадно устни. Джо направи същото и след малко се чуваше само лочене като у животни, които уголяват жаждата си.

– Внимание, господин Дик – каза Джо, като си пое дъх, – да не прекаляваме!

Но без да отговаря, Дик продължаваше да пие. Той потопяваше главата и ръцете си в благотворната вода и сякаш се опиваше.

– А господин Фергюсън? – обади се Джо.

При това име Кенеди веднага се опомни. Той напълни шишето, което беше донесъл, и се спусна бързо нагоре по стъпалата на кладенеца... Но как се изненада! Грамадно, тъмно тяло затваряше изхода. Джо, който вървеше след Дик, трябваше да се отдръпне заедно с него.

– Затворени сме!

– Невъзможно! Какво означава това?...

Дик не довърши. Страхотен рев го накара да разбере какъв нов враг стои насреща му.

– Друг лъв! – извика Джо.

– Не, лъвица е!

– Ах, проклет звяр, почакай – каза ловецът и бързо напълни карабината си.

Миг след това стреля, но животното беше изчезнало.

– Напред! – извика той.

– Не, господин Дик, не, вие не сте я убили на място, тялото ѝ щеше да се отърколи тук. Тя е там, готова да се хвърли върху първия от нас, който се подаде, и той ще бъде загубен!

– Но какво да се прави? Трябва да излезем! И Самуел ни чака!

– Да примамим животното. Вземете моята пушка и ми дайте карабината си.

– Какво мислиш да правиш?

– Ще видите.

Джо съблече платнената си дреха, сложи я на върха на карабината и я показа на изхода като примамка. Побеснелият звяр се хвърли отгоре й. Кенеди го чакаше и с един куршум му счупи плешката. Ревящата лъвица се търкулна по стъпалата и събори Джо. Той сякаш чувствуваше вече грамадните лапи на звяра върху себе си, когато екна втори изстрел и доктор Фергюсън се появи на изхода с още димяща пушка в ръце.

Джо стана бързо, прескочи трупа на лъвицата и подаде на господаря си пълното шише.

Само за миг Фергюсън го прилепи към устните си и го изпразни до половина. Тримата пътешественици благодариха от все сърце на providението, което ги избави сякаш по чудо.

Двадесет и осма глава

Вечерта бе прекрасна и я прекараха под прохладните сенки на мимозите след сита закуска. Не жалиха чая и грога.

Кенеди беше обиколил малкия кът във всички посоки. Преровил бе всички хрусталаци. Пътешествениците бяха единствените живи същества в тоя земен рай. Излегнаха се върху одеялата си и прекараха спокойна нощ, която ги накара да забравят преживените мъки.

На следния ден, 7 май, слънцето ярко блестеше, но лъчите му не можеха да пробият гъстата сянка. Имаха достатъчно храна и докторът реши да дочака на това място благоприятен вятър.

Джо беше пренесъл там походната си кухня и готвеше най-разнообразни ястия, като пилееше вода с безгрижно разточителство.

– Чудно редуване на скърби и радости! – извика Кенеди. – Какво изобилие след толкова лишения! Колко разкош след толкова нищета! А малко оставаше да полудея!

– Драги ми Дик – каза му докторът, – ако не беше Джо, сега нямаше да разговаряш с нас за преходността на земния живот.

– Благодаря ти, приятелю – каза Дик, като подаде ръка на Джо.

– Няма защо – отвърна Джо – при условие, че ще ми се отплатите, господин Дик, като все пак предпочитам да не ви се удава случай да ми отвърнете със същото!

– Жалка е човешката природа – обади се Фергюсън. – Отчайваме се от толкова малко!

– От толкова малко вода ли искате да кажете, господарю? Това вещество трябва да е много необходимо за човешкия живот!

– Разбира се, Джо, и хора, лишени от храна, издържат по-дълго от хора, лишени от вода.

Джо никога не би пожелал да напусне вълшебния кът. Той беше царството на неговите блянове. Чувствуваше се като у дома си. Господарят му трябваше да му даде точното местоположение и Джо много сериозно го вписа в пътния си бележник: 15°3' дължина и 8°32' ширина. Кенеди съжаляваше само за едно – че не може да ходи на лов в тая малка гора. Според него в нея нямаше хищни зверове.

– Много ти е къса паметта, драги ми Дик – обади се докторът. – А лъвът, а лъвицата?

– Хм! – рече той с пренебрежението на истинския ловец към убития

дивеч. – Но всъщност по тяхното присъствие в този оазис може да се съди, че не сме много далеч от по-плодородни местности.

– Слабо доказателство, Дик. Измъчвани от глад или жажда, тия животни често изминават грамадни разстояния. Нощес ще трябва да бъдем по-предпазливи и да запалим огънове.

– При тая горещина ли! – извика Джо. – Е, ако е необходимо, ще го направим. Но на мене ще ми бъде много мъчно, ако изгорим тая хубава гора, която ни е толкова полезна.

– Ще внимаваме най-много да не я запалим – рече докторът, – та и други да могат да намерят някой ден тук убежище сред пустинята!

Джо отиде да струпа кладите за през нощта, като гледаше да ги прави колкото се може по-малки. За щастие тия мерки излязоха излишни – и тримата потънаха един след друг в дълбок сън.

На следния ден времето пак не се промени. Продължаваше най-упорито да бъде все тъй хубаво. Балонът висеше неподвижен – не го полюшваше никакъв ветрец. Докторът започваше да се тревожи: ако пътешествието им продължеше така, храната нямаше да им стигне. След като едва не загинаха от жажда, нямаше ли да умрат от глад?

Но той се успокои, като видя, че живакът спадна много чувствително в барометъра. Имаше явни признаци, че скоро времето ще се промени. И той реши да се приготви за заминаване, за да може да отлети при първия удобен случай. И двата сандъка – сандъкът за поддържане на горелката и сандъкът за вода за пиене – бяха напълнени догоре.

После Фергюсън трябваше да възстанови равновесието на аеростата и Джо бе принуден да пожертвува значителна част от скъпоценната си руда. Заедно със здравето у него се беше възвърнала и користта. Неведнъж се намръщи, преди да се подчини на господаря си. Но той му обясни, че не може да издигне толкова голям товар. Остави го да избира между водата и златото. Джо не се колеба повече и хвърли на пясъка голямо количество от скъпоценните си камъни.

– Ето за тези, които ще дойдат след нас – каза той. – Те ще се зачудят много, като намерят богатство на такова място.

– Ами ако някой учен пътешественик открие тук тая руда? – обади се Кенеди.

– Бъди уверен, драги ми Дик, че той много ще се изненада и ще отпечата своята изненада в множество томове! Ще чуем някой ден да се говори за чуден залеж от златоносен кварц сред африканските пясъци.

– И Джо ще бъде причина за това.

Мисълта, че може да заблуди някой учен утеши добрия момък и го

накара да се усмихне.

До вечерта докторът напразно чакаше да се промени времето. Температурата се повиши и без сенките на оазиса щеше да бъде непоносима. Термометърът показваше сто четиридесет и девет градуса на слънце. Истински огнен дъжд браздеше простора. Това беше най-голямата горещина, която бяха отбелязали дотогава.

Джо струпа както предната вечер клади за през нощта и докато дежуриха докторът и Кенеди, не се случи нищо, Но към три часа сутринта, когато дежуреше Джо, внезапно застудя, небето се покри с облаци и стана по-тъмно.

– Ставайте! – извика Джо, като събуди двамата си спътници. – Ставайте! Извива се вятър!

– Най-послед! – каза докторът, като погледна небето. – Иде буря! На „Виктория“! На „Виктория“!

Крайно време беше. „Виктория“ се навеждаше под силата на урагана и влачеше коша, който правеше бразда по пясъка. Ако част от баласта паднеше случайно на земята, балонът щеше да отлети и щяха да загубят завинаги всяка надежда да го намерят.

Но пъргавият Джо изтича с всички сили и задържа коша, аеростатът легна върху пясъка и имаше опасност да се скъса. Докторът зае постоянното си място, запали горелката и изхвърли излишния товар.

Пътешествениците погледнаха за последен път дърветата на оазиса, които се огъваха под бурята, и понесени от източния вятър на двеста стъпки над земята, скоро изчезнаха в мрака.

Двадесет и девета глава

От самото излитане пътешествениците се движеха с голяма бързина. Те чакаха с нетърпение да напуснат пустинята, където едва не загинаха. Към девет и четвърт сутринта съгледаха оскъдна растителност – треви се люшкаха върху пясъчното море и възвестяваха като на Христофор Колумб, че наблизко има земя. Зелени стръкчета се подаваха плахо между камъните, които скоро щяха да станат пак канари в тоя океан.

Ниски възвишения се разстилаха вълнообразно на хоризонта. Очертанаята им, забулени от мъглата, се открояваха смътно. Еднообразието изчезваше.

Докторът приветствуваше с радост тая нова област и като моряк на вахта беше готов да извика: „Земя! Земя!“

След един час континентът се разстilahе под очите му, още див на вид, но не така равен, не така гол. Няколко дървета се открояваха на сивото небе.

– Та ние сме вече в цивилизована страна, нали? – запита ловецът.

– Цивилизована ли, господин Дик? Ами! Не се виждат още никакви жители.

– Скоро ще ги видим – отговори Фергюсън – при бързината, с която летим!

– Още ли сме в страната на негрите, господин Самуел?

– Още, Джо, и ще летим над нея, докато стигнем страната на арабите.

– На арабите ли, господарю, на истинските араби, с камили?

– Не, без камили. Тия животни са редки, за да не кажа, че са непознати в тези области. Трябва да отидем няколко градуса по на север, за да ги срещнем.

Под очите им се простираше средно по големина езеро, заобиколено с възвишения, които още не можеха да се нарекат планини. Там лъкатушеха много плодородни долини с непроходими гъсталаци от най-различни дървета. Над тях се издигаше елаисът с дългите си по петнадесет стъпки листа върху стебло, покрито с остри бодли. Подухващият вятър подемаше нежния пух на листата на бомбаксовите дървета. Панданусът, този „кенда“ на арабите, пръскаше силно ухание чак до въздушния пласт, където летеше „Виктория“.

Пъпешовите дървета с палмообразните си листа, суданският орех,

баобабът и бананите допълваха буйната растителност на междутропическите области.

– Чудна страна – забеляза докторът.

– Ето животните – обади се Джо. – Хората не са далеч.

– Ах, какви прекрасни слонове! – възкликна Кенеди. – Няма ли някаква възможност да изляза малко на лов?

– Как да се спрем при тоя силен вятър, драги ми Дик? Не, изпитай малко танталови мъки! По-късно ще си възвърнеш загубеното.

И наистина, имаше с какво да се възбуди въображението на един ловец. Сърцето на Дик подскачаше в гърдите му и пръстите му се свиваха върху приклада на карабината.

Фауната на тази област не отстъпваше на растителността. Дивите бикове се търкаляха в гъстата трева, в която потъваха цели. Сиви, черни и жълти слонове, най-едри на ръст, минаваха като вихър сред горите, чупеха, гризяха, унищожаваха, опустошаваха всичко по пътя си. По гористите склонове на хълмовете се стичаха водопади и реки, които се спускаха на север. Там се къпеха много шумно хипопотами, а рибовидни ламантини⁵¹, дълги дванадесет стъпки, се търкаляха по бреговете им, извърнали нагоре кръглото си виме, напрасяло от мляко.

Рядка менажерия в чуден цветарник, където безброй птици с хиляди цветови блестяха сред дървообразните растения.

По пищната природа докторът позна, че се намират над чудното царство Адамова.

– Навлизаме в съвременните открития – каза той. – Аз тръгвам по прекъснатата следа на пътешествениците. Това е щастлива случайност, приятели. Ще можем да свържем изследванията на капитаните Бъртон и Спик с проучванията на доктор Барт. Напуснахме англичаните, за да се срещнем с един хамбургски гражданин, и скоро ще приближим крайната точка, до която е стигнал този неустрашим учен.

– Струва ми се – забеляза Кенеди, – че между тия две проучвания има грамадно разстояние, ако се съди по пътя, който изминахме ние.

– Лесно е да се изчисли. Вземи картата и виж на каква дължина е южният край на езерото Укереуе, достигнато от Спик.

– Намира се приблизително на тридесет и седмия градус.

– А градът Йола, над който ще прелетим тая вечер и докъдето е стигнал Барт, къде се намира?

---

51. Ламантин – морска крава, бозайник от вида на сирените. Въди се край африканския и южноамериканския бряг на Атлантическия океан и в устията на вливащите се в него реки.

- Приблизително на дванадесетия градус дължина.
- Това прави двадесет и пет градуса. По шестдесет мили на градус – хиляда и петстотин мили⁵².
- Хубава разходка – добави Джо – за хора, които вървят пеш.
- И това ще стане. Ливингстон и Мофат продължават да навлизат във вътрешността. Езерото Ниаса, което са открили, не е много далеч от езерото Танганайка, открито от Бъртон. Преди да свърши нашият век, тия грамадни области положително ще бъдат изследвани. Но – добави докторът, като погледна компаса си – съжалявам, че вятърът ни носи толкова на запад. Бих искал да литнем на север.

След дванадесет часа пътуване „Виктория“ стигна границите на Нигриция⁵³. Първите жители на тази област, чергарите-араби от племето Шуа, пасяха стадата си. Грамадните върхове на планините Атлантика се издигаха над хоризонта – планини, на които още никой европейски крак не е стъпил и чиято височина се предполага, че е около хиляда и триста разтега. По западния им склон се спускат към океана всички води от тая част на Африка. Това са местните Лунни планини. Най-после една истинска река се появи пред очите на пътешествениците и по грамадните селища край бреговете ѝ докторът позна, че това е Бенуе, един от големите притоци на Нигер, този, когото туземците наричат „Извор на водите“.

Много роби работеха в нивята – отглеждаха метла, вид просо, което беше главната им храна. С най-глупава изненада следяха минаването на „Виктория“, която летеше като метеор. Вечерта тя спря на четиридесет мили от Йола и пред нея, но далече се издигаха двата остри върха на планината Мендиф.

Докторът нареди да хвърлят котвите и те се закачиха за върха на високо дърво. Но много силен вятър люлееше „Виктория“ така, че тя лягаше почти водоравно и понякога положението на коша ставаше извънредно опасно. Фергюсън не мигна цялата нощ. Неведнъж бе готов да пререже котвеното въже и да избяга от стихията. Най-после бурята стихна, и люшканията на аеростата не бяха вече никак опасни.

На другия ден вятърът бе по-умерен, но отдалечаваше пътешествениците от града Йола – наново построен от фуланите, той будеше любопитството на Фергюсън. Все пак трябваше да се примири с полета на север и дори малко на изток.

52. Шестстотин двадесет и пет левги (2500 км).

53. Нигриция – Судан.

Кенеди предложи да спрат за малко в тая благоприятна за лов страна. Джо твърдеше, че се чувствувала нужда за прясно месо. Но дивите нрави в тоя край, враждебното отношение на населението, няколкото пушечни изстрела, отправени към „Виктория“, накараха доктора да продължи пътя си. Летяха над област, място на сеч и пожари, където се водеха непрестанно войни, в които султаните залагаха царствата си сред най-свирепи кръвопролития.

Много и гъсто населени села, с дълги колиби, се простираха между големите пасбища, чиято буйна трева бе осеяна с виолетови цветчета. Колибите, прилични на грамадни кошери, се гушеха зад бодливи плетове.

Въпреки усилията на доктора балонът летеше право на североизток, към планината Мендиф, която се губеше сред облаците. Високите върхове на тия планини разделят басейна на Нигер от басейна на езеро-то Чад.

В три часа „Виктория“ се намираше срещу планината Мендиф. Не можеха да я избягнат и трябваше да прелетят над нея. С помощта на температурата, която увеличи на сто и осемдесет градуса⁵⁴, докторът даде на балона нова подемна сила от около хиляда и шестстотин ливри. Той се издигна на повече от осем хиляди стъпки. Това беше най-голямата височина, която бяха достигали през пътешествието, и стана толкова студено, че докторът и другарите му трябваше да се завият с одеялата.

Фергюсън побърза да се спусне надолу, тъй като ризата на аеростата се беше издула до спукване. Но все пак намери време да установи вулканическия произход на планината, чиито угаснали кратери са вече само дълбоки бездни. От грамадните купища курешки склоновете на Мендиф приличаха на варовити скали – там имаше с какво да се наторят земите на цялото Обединено кралство.

В пет часа „Виктория“, защитена от южните ветрове, летеше леко край планинските склонове и се спря в широка поляна, далеч от каквото и да било жилище. Щом докосна земята, взеха всички мерки да я закрепят здраво и Кенеди с пушка в ръка се спусна в наклонената долина – скоро се върна с половин дузина диви патици и с някакъв бекасин, който Джо сготви много умело. Вечерята бе приятна и нощта мина в дълбок сън.

---

54. 100° Целзий.

Тридесета глава

На следния ден, 11 май, „Виктория“ продължи опасния си полет. Пътешествениците имаха в нея доверието, което има моряк в кораба си.

Страхотни урагани, тропически горещини, опасни издигания, още по-опасни спускания – навсякъде и винаги тя се беше справяла благополучно. Може да се каже, че Фергюсън управляваше умело. И без да знае къде ще попадне, докторът не се боеше за изхода на пътешествието. Само че в тая страна на варвари и фанатици благоразумието му налагаше да взема най-строги мерки. И той посъветва другарите си да бъдат нащрек всеки миг и във всичко.

Вятърът ги носеше малко по на север и към девет часа съгледаха големия град Мосфея, построен върху една височина, самата тя затворена между две високи планини. Той беше непристъпен – само тесен път между бласто и гора водеше към него.

В този миг някакъв шейх, придружен от конна свита, облечена в пъстроцветни дрехи, предшествуван от тръбачи и от бързоходци, които отстраняваха клонките по пътя му, влизаше в града.

Докторът се спусна, за да разгледа по-отблизо туземците. Но щом балонът се приближи към тях, те страшно се уплашиха и скоро побягнаха с всичките сили на собствените си крака или на краката на своите коне.

Единствен шейхът не мръдна. Той взе дългия си мускет, напълни го и гордо зачака. Докторът слезе само на сто и петдесет стъпки над него и го поздравя най-любезно на арабски.

Но при тези думи, дошли от небето, шейхът слезе от коня, просна се върху праха, на пътя и докторът не успя да го изтръгне от благоговението му.

– Невъзможно е – каза той – тия хора да не ни вземат за свръхестествени същества, щом като са смятали първите европейци, дошли между тях, за свръхчовеци. И когато този шейх заговори за нашата среща, непременно ще украси случая с всички багри на арабското въображение. Представете си само какво ще направят някой ден от нас преданията.

– Жалко, може би – отвърна ловецът. – От гледна точка на цивилизацията ще бъде по-добре да минем за обикновени хора. Това би дало на тия негри съвсем друга представа за европейската мощ.

– Съгласен съм, драги ми Дик. Но какво можем да направим ние в

случая? Колкото и да обясняваш на местните учени устройството на един аеростат, те няма да те разберат и винаги ще мислят, че тук има някаква свръхестествена намеса⁵⁵.

– Господарю, вие споменахте за първите европейци, които са изследвали тая страна. Кой са те, моля ви? – запита Джо.

– Драги момко, ние сме точно на пътя на майор Денхам. Дори в Мосфея той е бил приет от султана на Мандара. Той напуснал Борну, придружавал султана в един поход срещу фелатахите, присъствувал при обсадата на града, който устоял храбро със стрелите си на арабските куршуми, и прогонил войските на шейха. Всичко това било само предлог за убийства, нашествия и грабежи. Майорът бил ограбен напълно, съблекли го гол и ако не бил един кон, под корема на който се скрил и чрез бесния му галоп успял да се измъкне от победителите, никога не би се завърнал в Кука, столицата на Борну.

– Но кой е бил този майор Денхам?

– Един смел англичанин – от 1822 до 1824 година той водел една експедиция в Борну заедно с капитан Клапертън и доктор Удней. Те тръгнали от Триполи през месец март, стигнали в Мурзук, столицата на Фецан, и по пътя, по който трябвало да тръгне по-късно доктор Барт, за да се завърне в Европа, на 16 февруари 1823 година пристигнали в Кука, край езерото Чад. Денхам правил различни проучвания в Борну, в Мандара и по източните брегове на езерото. През това време на 15 декември 1823 година капитан Клапертън и доктор Удней навлезли в Судан чак до Сакату и Удней, умрял от преумора и изтощение в град Мурмур.

Мосфея отдавна вече се беше скрил зад хоризонта. Мандара разстилаше пред очите на пътешествениците чудното си плодородие, с акациевите гори, с ливади с червени цветя и с тревистите растения в полята с памук и индиго. Шари, който се влива осемдесет мили по-далеч в езерото Чад, влачеше буйните си води.

Няколко ладии, дълги петдесет стъпки, се спускаха по течението на Шари. „Виктория“, на хиляди стъпки над земята, почти не привличаше вниманието на туземците. Но вятърът, който дотогава духаше доста силно, почваше да стихва.

– Дали няма да попаднем пак в пълно затишие? – каза докторът.

– Не вярвам, господарю! Пък и сега имаме вода и пустинята не е страшна.

---

55. Не симпатизирам нито на негри, нито на араби, но се усещам длъжен да предположа, че арабите както тогава, така и още по-отдавна са имали наука, култура, че и други неща... :-) Бел. на Виктор от <http://bezmonitor.com>

- Не, но населението е по-страшно.
- Ето нещо, което прилича на град – каза Джо.
- Това е Кернак. Последният лъх на вятъра ни носи нататък и ако искаме, можем да нанесем точния му план.
- Няма ли да се приближим? – попита Кенеди.
- Това е най-лесното, Дик. Ние сме точно над града. Позволи ми да завъртя за миг крана на горелката и скоро ще се спуснем.

След половин час „Виктория“ висеше неподвижна на двеста стъпки над земята.

– Ние сме на такова разстояние от Кернак и дори по-близо, на каквото разстояние би се намирал от Лондон човек, кацнал на купола на черквата Свети Павел – каза докторът. – И така, ще можем да разгледаме добре града.

Столицата на Логум се виждаше тогава цяла-целеничка, като на длан. Тя беше истински град, с прави и доста широки улици. Сред голям площад имаше пазар за роби. Бяха се стекли множество купувачи, защото жените в Мандара имат твърде малки ръце и крака, търсят се много и са доходна стока.

При появата си „Виктория“ направи същото впечатление, което беше правила вече толкова пъти: раздадох се викове, последвани от дълбоко учудване; зарязаха сделките, работата спря, шумът стихна. Пътешествениците стояха напълно неподвижни и не пропускаха нито една подробност от многолюдния град. Спуснаха се дори на шестдесет стъпки над земята.

Товага управителят на Логум излезе от своя дом, като развяваше зеленото си знаме, придружен от музикантите си, които духаха, та се късаха – без да скъсат белите си дробове, разбира се – в хрипкави биволски рогове. Тълпата се събра около него. Доктор Фергюсън искаше да говори с тях, но не можа.

Тия туземци с високо чело, с къдрави коси и почти орлов нос, изглеждаха горди и умни. Но присъствието на „Виктория“ много ги плашеше. Конници препускаха във всички посоки. Скоро стана явно, че войските на управителя се събират, за да сразят необикновения враг. Джо напразно размахваше кърпички, най-различни по цвят – не постигна нищо.

А шейхът, заобиколен от своя двор, поиска тишина и произнесе реч, от която докторът не разбра нищо. Тя беше на арабски, примесен с бигхирми. Разбра само, по международния език на движенията, че го канят изрично да си отиде. И той желаше това. Но нямаше вятър и му

беше невъзможно. Неподвижният балон разгневи страшно управителя и придворните му започнаха да крещят, за да прогонят чудовището.

Особени бяха тия придворни, облечени с по пет или шест шарени ризи. Те имаха грамадни кореми, някои от които изглеждаха изкуствени. Докторът зачуди другарите си, като им каза, че по този начин те угодничат пред султана. Дебелината на корема съответствуваше на честолубието им. Тия дебели мъже ръкомахаха и крещяха, особено един от тях, който навярно беше първият министър, ако неговата пълнота беше възнаградена. Гълпата негри присъединяваше своя вой към крясъците на придворните и ръкомахаше като тях, подобно на маймуни, така че се получаваше едно единствено и мигновено движение на десет хиляди ръце.

Когато видяха, че тия заплахи не са достатъчни, прибягнаха към други, по-страшни. Войници, въоръжени с лъкове и стрели, се строиха в боен ред. Но „Виктория“ вече се издуваше и се издигаше спокойно извън обсега на стрелите им. Тогава управителят грабна своя мускет и го насочи към балона. Но Кенеди го следеше и с един куршум на карабината си разби пушката в ръцете на шейха.

При тоя неочакван изстрел всички побягнаха. Скриха се веднага в колибите си и през целия ден никой не се мярна из града.

Настана нощ. Нямаше вече никакъв вятър. Трябваше да се примирят и да останат неподвижни на триста стъпки над земята. Никакъв огън не светеше в мрака. Цареше мъртва тишина. Докторът стана по-предпазлив. Тая тишина можеше да крие някаква примка. И Фергюсън имаше право да бъде нащрек. Към полунощ целият град сякаш пламна. Стотици огнени бразди се кръстосваха като ракети и се преплитаха в мрежа от пламъци.

– Странно явление! – пошепна докторът.

– Боже, прости ми, но пожарът сякаш се издига и приближава към нас! – забеляза Кенеди.

И наистина сред страшни викове и изстрели от мускети огнената маса се издигаше към „Виктория“. Джо се приготви да изхвърля баласт. Фергюсън скоро си обясни това явление.

Хиляди гълъби със запалително вещество на опашката бяха хвърлени към „Виктория“. Изплашени, те летяха нагоре и чертаеха огнени зигзази в простора. Кенеди започна да стреля с всичките оръжия в това ято. Но какво можеше да направи срещу безчетната армия? Гълъбите вече окръжаваха коша и балона, който отразяваше светлината и сякаш беше увит в огнена мрежа. Докторът не се поколеба, хвърли буца кварц и се

издигна високо над опасните птици. Два часа те се мяркаха тук-таме в мрака. После лека-полека броят им намаля и те угаснаха.

– Сега можем да спим спокойно – рече докторът.

– Умно са го измислили тия диваци! – обади се Джо.

– Да, те използват доста често такива гълъби, за да подпалват сламените покриви в селата. Но този път селото летеше по-високо от техните летящи подпалвачи!

Тридесет и първа глава

Към три часа сутринта Джо, който беше на пост, видя най-после, че градът се движи под краката му, „Виктория“ пак започваше да лети. Кенеди и докторът се събудиха.

Докторът погледна компаса си и с удоволствие установи, че вятърът ги носеше към север-северозапад.

– Имаме голямо щастие – заяви той. – Във всичко ни върви. Още днес ще открием езерото Чад.

– Голямо ли е то? – попита Кенеди.

– Доста, драги ми Дик. Най-голямата дължина и най-голямата ширина на това езеро е сто и двадесет мили.

– Разходката ни над водна шир ще поразнообрази нашето пътешествие.

– Струва ми се, че нямаме право да се оплакваме. То е много разнообразно и протича при най-добрите възможни условия.

– Разбира се, Самуел. Като изключим лишенията в пустинята, не сме били изложени на никаква сериозна опасност.

– Истината е, че нашата храбра „Виктория“ винаги се е държала чудесно. Днес е 12 май. Ние тръгнахме на 18 април. С други думи, пътуваме двадесет и пет дни. Още десетина дни и ще пристигнем.

– Къде?

– Нямам никаква представа. Но какво значение има това?

Пътешествениците летяха право по течението на Шари. Прекрасните брегове на тая река се губеха под сенките на дърветата с различни багри. Лиани и пълзящи растения се виеха от всички страни и се преплитаха в чудни цветове. Крокодилите си играеха на слънцето или се гмуркаха във водата бързо като гущери.

Така прелетяха над областта Маватай сред богата и зелена природа. Към девет часа сутринта доктор Фергюсън и приятелите му стигнаха най-после южния бряг на езерото Чад. И тъй, тук беше това Каспийско море на Африка, чието съществуване дълго време пренебрежително бе смятано за басня, това вътрешно море, до което стигнаха само експедициите на Денхам и на Барт. Докторът се опита да определи сегашните му очертания, вече много по-различни от очертанията му през 1847 година. И наистина невъзможно е да се начертае карта на това езеро. То е заобиколено с тинести и почти непроходими блата, в които Барт бе

помислил, че ще загине. От година на година тия блата, покрити с тръстика и с папирус, висок петнадесет стъпки, се сливат със самото езеро. Често градовете, разположени на бреговете му, също биват залени, както се случи с Нгорну в 1856 година, и сега хипопотамите и алигаторите се гмуркат на самите места, където се е издигал Борну.

Слънцето лееше ослепителните си лъчи върху тихата вода, а на север двете стихии се сливаха в един и същ хоризонт.

Докторът поиска да установи каква е водата, която дълго време се смяташе за солена. Нямаше никаква опасност да се приближат към повърхността на езерото и кошът прелетя над нея като птица, на пет стъпки височина.

Джо потопи едно шише и го извади пълно до половина. Вкусиха я и се оказа, че не е добра за пиене и че има известен вкус на натриев карбонат.

Докато докторът вписваше изводите от своето проучване, край него ечна изстрел. Кенеди не беше устоял на изкушението да стреля по един чудовищен хипопотам. Той си дишаше спокойно и изчезна при изстрела – коническият куршум на ловеца изглежда само го уплаши.

Тридесет и втора глава

След като стигна езерото Чад, „Виктория“ срещна течение, което извиваше по на запад. Няколко облака правеха по-умерена дневната горещина. Чувствуваше се прочее известна прохлада над необятната водна шир. Но към един часа балонът пресече косо част от езерото и отново полетя над сушата на седем-осем мили височина.

Докторът, малко ядосан, в началото от посоката, не помисли вече да се оплаква, когато съгледа града Кука, прочутата столица на Борну. Той я зърна само за миг, оградена със стени от бяла глина. Няколко доста груби джамии се издигаха внушително над множеството зарове, на които приличат арабските къщи. В дворовете и по площадите растяха палми и каучукови дървета, увенчани със свод от листа, широк повече от сто стъпки. Джо забеляза, че тия грамадни слънчобрани съответствуваша на силата на слънчевите лъчи и направи няколко много любезни заключения за providението.

Кука се състои всъщност от два различни града, разделени от дендал – широк булевард от триста разтега, задръстен в тоя миг от конници и пешеходци. От едната страна се разстила богатият град с високите си и просторни къщи, а от другата се гуши бедният град, жалка купчина от схлупени островърхи колиби, където живее в неволя бедно население, тъй като Кука не е нито търговски, нито промишлен град.

Кенеди намери, че със своите две напълно различни части той прилича донякъде на Единбург, но на Единбург, разположен в равнина.

Пътешествениците хвърлиха само бегъл поглед върху града, защото въздушните течения в тоя край са променливи и противен вятър ги грабна изведнъж и ги върна на четиридесет мили над Чад.

Тогава се разгърна нова гледка. Те можеха да преброят множество острови на езерото, населени с бидиомахи, много страшни кръвожадни пирати, чиято близост е също така опасна като близостта на туарегите в Сахара. Тия диваци се готвеха да посрещнат смело „Виктория“ с камъни и стрели, но тя премина бързо над островите, сякаш прелиташе над тях като гигантски бръмбар.

В това време Джо се вираше в хоризонта и като се обърна към Кенеди, му каза:

– Вие мечтаете само за лов, господин Дик. Ей богу, ето работа тъкмо за вас!

– Какво има, Джо?
– И този път господарят ми няма да ви забрани да стреляте.
– Но какво има?
– Виждате ли там онова ято големи птици, които летят към нас?
– Птици ли? – извика докторът и грабна далекогледа.
– Виждам ги – заяви Кенеди. – Те са най-малко дванадесет.
– Четиринадесет, ако нямате нищо против – поправи го Джо.
– Дай боже да са много вредни, та милозливият Самуел да няма нищо против!

– Аз нямам какво да кажа – отвърна Фергюсън, – но бих предпочел да видя тия птици далеч от нас!

– Да не се боите от тях? – попита Джо.

– Те са брадати орли, Джо, и то от най-едрите. Ако ни нападнат...

– Какво от това! Ще се браним, Самуел! Имаме цял арсенал, за да ги посрещнем! Не мисля, че тия птици са толкова страшни!

– Кой знае! – отвърна докторът.

След десет минути ятото се беше приближило на един пушечен изстрел. Въздухът ехтеше от хрипкавите крясъци на тия четиринадесет птици. Те летяха към „Виктория“ повече разярени, а не уплашени от нейното присъствие.

– Как крещат – обади се Джо. – Каква врява! Навярно не им харесва, че сме навлезли в техните владения и че си позволяваме да летим като тях?

– Истината е, че изглеждат много страшни – забеляза ловецът – и щяха да бъдат много опасни, ако бяха въоръжени с карабина Пърдей Мур!

– Няма тужда от карабини – заяви Фергюсън, който почваше да се замисля.

Орлите летяха, като описваха грамадни кръгове, и обръчът им се стесняваше все повече и повече около „Виктория“. Те пресичаха небето с шеметна бързина, като се спускаха понякога със скоростта на снаряд и изведнъж пречупваха своя полет с внезапен и смел завой. Разтревожен, докторът реши да литне високо, за да избегне опасната им близост. Той разшири водорода и балонът бързо се издигна. Но орлите се издигнаха заедно с него, тъй като нямаха намерение да го изоставят.

– Изглежда, че искат да ни нападнат – каза ловецът, като напълни карабината си.

И наистина птиците се приближаваха и някои от тях долитаха само на петдесет стъпки от балона, сякаш не искаха и да знаят за карабината

на Кенеди.

– Страшно ми се иска да стрелям в тях – каза той.

– Не, Дик, недей! Да не ги дразним без причина! Това значи да ги предизвикаме да ни нападнат.

– Но аз ще се справя лесно с тях.

– Лъжеш се, Дик.

– Имаме по един патрон за всяка от тях.

– А ако се хвърлят върху горната част на балона как ще ги улучиш? Представи си, че се намираш пред лъвовете на суша или пред акули сред океана! Положението е също така опасно за въздухоплавателите.

– Сериозно ли говориш, Самуел?

– Много сериозно, Дик.

– Да почакаме тогава.

– Почакай. Бъди готов, в случай че ни нападнат, но не стреляй без мое нареждане.

Птиците се трупаха на близко разстояние. Ясно се виждаха голите им шици, издути от кръсътите, хрущялните им гребени с лилави брадавици, настръхнали от ярост. Те бяха от най-едриите. Дълги бяха повече от три стъпки. Отвътре белите им криле, блестяха на слънцето. Сякаш бяха крилати акули, на каквито страшно много приличаха.

– Те ни гонят – каза докторът, като ги видя, че се издигат заедно с балона – и можем да се издигаме, колкото си искаме, те могат да излетят по-високо от нас!

– Какво да правим тогава? – попита Кенеди.

Докторът не отговори.

– Слушай, Самуел – продължи ловецът, – тия птици са четиринадесет. Ние имаме на разположение седемнадесет изстрела, като стреляме с всичкото си оръжие. Няма ли начин да ги унищожим или да ги прогоним? Аз се наемам с няколко от тях.

– Не се съмнявам в твоето умение, Дик. Предварително смятам за мъртви тия, които минат пред карабината ти. Но ти повтарям, ако нападнат горната част на балона, няма да можеш вече да ги виждаш. Те ще пробият ризата, която ни държи във въздуха, а ние сме на три хиляди стъпки височина!

В същия миг една от най-свирепите птици се нахвърли право върху „Виктория“, разтворила клон и нокти, готова да хапе, да разкъсва.

– Огън! Огън! – извика докторът.

Едва довърши, и смъртно ударената птица се завъртя във въздуха и полетя надолу. Кенеди грабна едната двуцевна пушка. Джо се

прицелваше с другата.

Уплашени от изстрела, орлите се пръснаха за миг. Но връхлетяха почти веднага, страшно разярани. С първия куршум Кенеди откъсна шията на най-близкия; Джо пречупи крилото на другия.

– Остават само единадесет – рече той.

Но тогава птиците промениха тактиката си и всички заедно литнаха над „Виктория“. Кенеди погледна Фергюсън.

Въпреки своята сила и хладнокръвието си той побледня – последва страшно мълчание. После се чу остър шум, както кога цепят коприна, и кошът се олюля под краката на тримата пътешественици.

– Загубени сме! – извика Фергюсън, като погледна барометъра, който бързо се покачваше. После добави: – Баласта! Хвърляйте баласта!

В няколко секунди всичият кварц бе изхвърлен.

– Продължаваме да падаме! Излейте сандъците с вода!... Джо! Чу-ваш ли?... Ще паднем в езерото!

Джо се подчини. Докторът се наведе. Езерото сякаш прииждаше към него като прилив. Предметите бързо растяха. Кошът не беше и на двеста стъпки над Чад.

– Храната! Храната! – извика докторът.

И сандъкът с храна бе изхвърлен навън. Падането стана по-бавно, но нещастниците продължаваха да падат!

– Хвърляйте! Хвърляйте още! – извика за последен път докторът.

– Няма вече нищо – каза Кенеди.

– Има! – отвърна кратко Джо, като се прекръсти бързо. И скочи от коша.

– Джо! Джо! – извика ужасен докторът.

Но Джо не можеше вече да го чуе. Облекчена, „Виктория“ полетя нагоре, издигна се на хиляда стъпки във въздуха, а вятърът нахлу в разкъсаната риза и я понесе към северните брегове на езерото...

– Загина! – махна отчаяно ловецът.

– Загина, за да ни спаси! – отвърна Фергюсън.

И от очите на двамата смели мъже се търкулнаха две едри сълзи. Наведоха се, за да открият някаква следа от клетия Джо, но бяха вече далеч.

– Какво да направим? – попита Кенеди.

– Ще слезем на земята веднага щом имаме възможност, Дик, и ще чакаме.

След като измина шестдесет мили, „Виктория“ кацна върху пуст бряг, на север от езерото. Котвите се закачиха за едно ниско дърво и

ловецът здраво ги закрепил.

Настана нощ, но Фергюсън и Кенеди не можаха да мигнат.

Тридесет и трета глава

На следния ден, 13 май, пътешествениците проучиха най-напред брега, на който се намираха. Той беше като островче с твърда почва сред грамадно блато. Около тая твърда суша се издигаха тръстики, високи колкото европейски дървета, и се простираха, докъдето стигаше погледът. В тия непроходими блата „Виктория“ се намираше в безопасност. Трябваше да се пазят само откъм езерото. Необятната водна площ се разширяваше, особено на изток, и нищо не се виждаше на хоризонта – нито континент, нито острови.

Двамата приятели не се решаваха още да заговорят за нещастния си другар. Кенеди пръв сподели своите предположения с доктора.

– Джо може да не е загинал – каза Дик. – Той е опитен момък и е рядък плувец. Колко леко преплува Фрайт оф Форт в Единбург. Ще го видим пак. Кога и как, не зная. Но и ние от своя страна трябва да направим всичко възможно, за да му помогнем да ни намери.

– Чул те господ, Дик! – отвърна развълнуван докторът. – Ние ще направим всичко, за да намерим нашия приятел! Но да се оправим най-напред. Да освободим първо „Виктория“ от външната риза, която е вече излишна. Така ще се облекчим от значителен товар – от шестстотин и петдесет ливри, – а това си заслужава труда.

Докторът и Кенеди се заловиха за работа. Те изпитаха големи трудности. Трябваше да късат парче по парче извън редно здравата тафта, да я режат на тесни ивици, за да я измъкнат от плетките на мрежата. Цепнатината от клюновете на хищните птици беше дълга няколко стъпки.

Тая работа им отне най-малко четири часа. Но накрая вътрешният балон бе напълно освободен и изглежда никак не беше пострадал. „Виктория“ намаля с една пета. Разликата бе доста чувствителна и Кенеди се учуди.

– Ще издържи ли? – обърна се той към доктора.

– Не се безпокой за това, Дик. Ще възстановя равновесието и ако бедният ни Джо се завърне, ще продължим заедно ежедневния си полет.

– Ако не се лъжа, Самуел, когато падахме, намирахме се близо до някакъв остров.

– Наистина и аз си спомням това. Но този остров, като всички острови в Чад, е навярно населен с пирати и убийци. Тия диваци вероятно са били свидетели на нашата злополука и попадне ли Джо в ръцете им,

какво ще стане с него, ако суеверието не го спаси?

– Повтарям ти, че ще се спаси. Вярвам в неговата хитрост и в ума му.

– И аз разчитам на това. Сега, Дик, ти ще отидеш на лов наоколо, но без да се отдалечаваш много. Налага се да възстановим храната, по-голямата част от която пожертвувахме.

– Добре, Самуел. Няма да се бавя много.

Кенеди взе двуцевна пушка и тръгна през високата трева към доста близка гора. Честите изстрели подказаха скоро на доктора, че ловът ще бъде обилен.

През това време Фергюсън се зае да опише запазените предмети в коша и да установи равновесието на втория аеростат. Оставаха около тридесет ливри пемикан, малко чай и кафе, галон и половина ракия, съвсем празен сандък за вода. Всичкото сушено месо бе изчезнало.

Докторът знаеше, че със загубата на водорода в първия балон подезната сила се беше намалила с около деветстотин ливри. И той трябваше да възстанови равновесието въз основа на тая разлика. Новата „Виктория“ имаше шестдесет и седем хиляди кубически стъпки обем и съдържаше тридесет и три хиляди четиристотин и осемдесет кубически стъпки газ. Апаратът за разширяване на водорода изглеждаше в добро състояние: батерията и серпантината не бяха повредени. И тъй подезнатата сила на новия балон беше около три хиляди ливри. Като събра тежестта на апарата, на пътешествениците, на водата, на коша и на принадлежностите му и като добави петдесет галона вода и сто ливри прясно месо, докторът получи кръглото число две хиляди осемстотин и тридесет ливри. Можеше да вземе сто и седемдесет ливри баласт за непредвидени случаи и аеростатът щеше да бъде тогава в равновесие с околната атмосфера.

Той взе всички мерки последователно и замени тежестта на Джо с допълнителен баласт. Целият ден мина в тия приготовления и те свършиха, когато Кенеди се върна. Ловецът дойде с добър лов. Носеше цял товар гъски, диви патици, бекасини, червоглави маници и буличета. Залови се да изчисти дивеча и да го опуши. Всяка птица бе забодена на тънка пръчка и повесена над огън от зелени клони. Когато Кенеди сметна, че дивечът е добре опушен, а той разбираше добре от тая работа, прибра го в коша.

На следния ден ловецът трябваше да попълни запасите си.

Вечерята свари пътешествениците на работа. Вечеряха пемикан, сухари и чай. След като възбуди апетита им, умората ги приспа. При

дежурството си всеки се взираше в мрака и понякога му се струваше, че долавя гласа на Джо. Уви! Гласът, който искаха да чуят, се намираще много далеч! При първите слънчеви лъчи докторът събуди Кенеди.

– Дълго мислих какво да направим, за да намерим нашия другар – каза му той.

– Каквото и да решиш, Самуел, аз съм съгласен. Говори.

– Преди всичко трябва да се обадим на Джо.

– Разбира се! Добрият момък може да си помисли, че сме го изоставили!

– Той ли! Той ни познава много добре! Никога такава мисъл не би му минала през ума, но трябва да разбере къде се намираме?

– Как така?

– Ще се качим в коша и ще се издигнем във въздуха.

– Ами ако вятърът ни отвлече?

– Няма такава опасност за щастие. Виж, Дик, вятърът ни връща над езерото и това обстоятелство, което вчера щеше да бъде опасно, днес ще бъде благоприятно. Ние трябва да гледаме само да се задържим през целия ден над необятната водна шир. Джо положително ще ни види там, където погледите му ще бъдат непрестанно насочени. Може би даже ще успее да ни обади къде се намира.

– Ако е сам и свободен, положително ще направи това.

– Даже и да не е свободен – продължи докторът. – Туземците нямат обичай да затварят пленниците си и той ще ни види и ще разбере, че го търсим.

– Но ако най-после не открием никакъв знак – подзе Кенеди, – защото трябва да предвидим всички случаи, ако не е оставил никаква дияра след себе си, какво ще правим?

– Ще се опитаме да се върнем над северния край на езерото, като летим така, че да се виждаме, колкото се може повече. Там ще чакаме, ще изследваме крайбрежието, ще претърсим бреговете, до които Джо положително ще се опита да се добере, и не ще напуснем тоя край, преди да сме направили всичко, за да го намерим.

– Да тръгваме тогава – предложи ловецът.

Докторът определи точно местоположението на островчето, което щеше да напусне. Той изчисли по картата си и по местоположението му, че то се намира на северния бряг на Чад, между град Лари и село Инжени, които беше посетил майор Денхам. През това време Кенеди попълни запаса прясно месо. Макар че по околните блата имаше следи от носорози, ламантини и хипопотами, не срещнаха нито едно от тях

грамадни животни. В седем часа сутринта котвата бе откачена от дървото с големи усилия, а бедният Джо се справяше толкова лесно с тая работа. Газът се разшири и новият балон „Виктория“ се издигна на двеста стъпки във въздуха. Той се завъртя в началото неуверено около себе си. Но после доста силно течение го подхвана и го понесе над езерото и след малко той полетя със скорост двадесет мили в час.

Докторът поддържаше непрестанно между двеста и петстотин стъпки височина, Кенеди често стреляше с карабината си. Пътешествениците се приближаваха дори непредпазливо над островите, претърсваха с поглед горите, храстите, гъсталаците,зираха се навсякъде, където някоя сянка или пък някоя пукнатина в канарите можеше да подслони техния другар. Спускаха се към дългите пирого, които браздяха езерото. Видеха ли ги, рибарите се хвърляха във водата и се връщаха бързо на острова си, без да прикриват ни най-малко своя страх.

– Няма нищо – каза Кенеди, след като търсиха два часа.

– Търпение, Дик, и да не се отчайваме. Навярно сме близо до мястото на произшествието.

В единадесет часа „Виктория“ бе изминала деветдесет мили. Тогава срещна ново течение, което под почти прав ъгъл я носи около шестдесет мили на изток. Тя се виеше над много голям и гъсто населен остров – докторът реши, че трябва да е остров Фарам, където се намира столицата на бидиомахите. Той очакваше, че Джо ще изскочи от някой храст, ще се затича, ще го извика. Ако беше свободен, лесно щяха да го отвлекат. Ако беше пленник, щяха да го спасят по същия начин, по който спасиха мисионера, и той скоро щеше да се присъедини към приятелите си. Но никой не се появи, никой не се мярна! Просто да се отчаеш.

В два часа и половина се появи Тангалия, село, разположено на източния бряг на Чад, крайната точка, достигната от Денхам по време на пътешествието му.

Докторът започна да се безпокои от постоянната посока на вятъра. Чувствуваше, че лети на изток, че се носи към центъра на Африка, към безкрайните пустини.

– Трябва непременно да спрем – каза той – и дори да слезем на земята. Най-много заради Джо ще трябва да се върнем над езерото. Но преди това нека се опитаме да намерим противоположно течение.

Повече от час той търси на различни височини. „Виктория“ продължаваше да се отклонява към сушата. Но за щастие на хиляда стъпки височина много силен вятър я понесе на северозапад.

Невъзможно беше Джо да е останал на някой остров в езерото. Той

положително би намерил начин да се обади. Навярно е бил извлечен на сушата. Така си помисли докторът, като видя пак северния бряг на Чад. А да се предположи, че Джо се е удавил – недопустимо е. Но една ужасна мисъл мина през ума на Фергюсън и на Кенеди: има много каймани в този край! Но никой не се реши да изкаже своя страх. Ала той ги обзе така силно, че докторът каза без всякакви заобикалки:

– Крокодилите се срещат само по бреговете на островите и на езерото. Джо е достатъчно ловък, за да ги избегне. Прочее те не са тъй опасни и африканците се къпят безнаказано, без да се боят от тях.

Кенеди не отговори. Предпочиташе да не разглежда тая ужасна възможност.

Докторът забеляза град Лари към пет часа вечерта. Жителите му събираха памук пред колиби, оплетени от тръстика, сред чисти и грижливо поддържани, оградени памукови полета. Имаше около петдесет колиби в лека падина сред равнина, която се разстилаше между ниски планини. Силният вятър носеше балона по-напред, отколкото докторът желаеше. Но той промени за втори път посоката му и го върна точно на мястото, откъдето бяха тръгнали, на същото това твърдо островче, където прекараха миналата нощ. Но котвата не срещна клоните на дървото, а се закачи за жилава купчина тръстика, примесена с гъста блатна тиня. Докторът с мъка задържахше аеростата, но с настъпването на нощта вятърът стихна и двамата приятели бдяха заедно, почти отчаяни.

Тридесет и четвърта глава

Към три часа сутринта вятърът се засили и задуха така, че за „Виктория“ стана опасно да стои близо до земята. Тръстиката шибаше нейната риза и застрашаваше да я разкъса.

– Трябва да тръгнем, Дик – каза докторът. – Не можем да останем при това положение.

– А Джо, Самуел?

– Аз не го изоставям! Не, разбира се! И дори ураганът да ме отнесе сто мили на север, ще се върна! Но тук всички сме изложени на голяма опасност.

– Да тръгнем без него ли! – извика дълбоко наскърбен шотландецът.

– Да не мислиш, че и на мене не ми се къса сърцето – каза Фергюсън. – Нали се подчинявам на една крайна необходимост?

– На твоё разположение съм – отговори ловецът. – Да тръгваме.

Но тръгването беше много трудно. Дълбоко затъналата котва не се подаваше на усилията им, а балонът теглеше в обратна посока и още повече затрудняваше изваждането ѝ. Кенеди не можа да я измъкне. Пък и в случая положението ставаше много опасно, защото „Виктория“ можеше да излети, преди той да се качи на нея.

Докторът накара шотландеца да влезе в коша, тъй като не искаше да се излага на такава опасност, и се реши да пререже котвеното въже. „Виктория“ отскочи на триста стъпки във въздуха и литна право на север.

Фергюсън не можеше да направи нищо друго, освен да се покори на бурята. Скръсти ръце и потъна в тъжните си мисли.

След като мълча известно време, той се обърна към Кенеди, който беше също така безмълвен.

– Ние може би разгневихме бога – каза той. – Не подобаваше на хората да предприемат такова пътешествие!

И болезнена въздишка се изтръгна от гърдите му.

– А само преди няколко дни се поздравявахме, че сме избягнали много опасности! – обади се ловецът. – Стискахме си и тримата ръцете!

– Бедният Джо! Какъв добър и прекрасен момък! Честна и откровенна душа! Заслепен за миг от богатството си, той пожертвува с готовност своето състояние! А сега е далеч от нас! И вятърът ни носи с

непреодолима бързина!

– Слушай, Самуел, ако предположим, че е попаднал сред племената край езерото, не ще ли може да постъпи и той като пътешествениците, които са ги посетили преди нас, като Денхам, като Барт? Те са се върнали в родината си.

– Ех, бедни ми Дик, Джо не знае нито дума от езика на местното население! Той е сам и без средства! Пътешествениците, които спомена-ваш, са напредвали, като са изпращали многобройни подаръци на главатарите на племената, сред охрана, въоръжена и подготвена за такива експедиции. И пак са били изложени на най-тежки мъки и страдания. Какво ли може да сполети нашия клет другар? Страшно е да се помисли и това е една от най-големите скърби, които съм преживявал!

– Но ние ще се върнем, Самуел.

– Ще се върнем, Дик, дори ако трябва да зарежем „Виктория“, дори ако се наложи да отидем пеш до езерото Чад и да влезем във връзка със султана на Борну! Арабите не вярвам да помнят с лошо първите европейци.

– Аз ще дойда с тебе, Самуел – заяви решително ловецът. – Можеш да разчиташ на мене! Ще се откажем по-скоро от това пътешествие! Джо се жертвува за нас, ние ще се пожертвуваме за него!

Това вля известна смелост в сърцата на двамата мъже. Общото решение им даде сили. Фергюсън направи всичко, за да намери противно течение, което да го приближи към Чад. Но това беше невъзможно, както беше и немислимо да се слезе на голата повърхност при такъв страшен ураган.

„Виктория“ премина така страната на племето тибу. Тя прекоси Белад ел Джерид, трънлива пустиня на границата на Судан, и навлезе в пясъчната пустиня, набраздена от дълги следи на кервани. Последната растителност скоро се сля с хоризонта на юг, близо до главния оазис в тая част на Африка, чиито петдесет кладенци са засенчени с чудни дървета. Но беше невъзможно да се спрат. Един арабски лагер, шатри от платове на черти, няколко камили, които протягаха на пясъка главите си, прилични на глави на пепелянки, оживяваха пустинята. Но „Виктория“ мина като падаща звезда и прелетя шестдесет мили за три часа, без Фергюсън да успее да намали бързината ѝ.

– Не можем да се спрем! – каза той. – Не можем да слезем! Няма нито едно дърво! Нито едно възвишение! Пак ли ще полетим над Сахара? Явно, че небето е против нас!

Той говореше така с бясно отчаяние, когато видя, че пясъците на

пустинята се надигат на север в гъст прах и се извиват, подети от противоположни течения. Сред вихрушката, разпръснат, объркан и сломен, цял керван изчезваше под пясъчната лавина. Пръснатите камили стенаха глухо и жално. Крясъци и вой долитаха от задушната мъгла. Понякога пъстра дреха се открояваше с ярките си цветове сред хаоса, а бурята ревеше властно над тая картина на разрушението. Скоро пясъкът се струпа на твърди купчини и там, където преди се разстилаше гладка равнина, сега се издигаше още подвижен хълм, грамаден гроб на погълнатия керван.

Докторът и Кенеди гледаха бледи страхотната картина. Те не можеха да управляват балона си, който се въртеше сред противоположни течения и не се влияеше вече от различните разширения на газа. Грабнат от вихрушката, той се въртеше с шеметна бързина, кошът се люшкеше силно. Окачените под палатката уреди се блъскаха един в друг, аха да се счупят, тръбите на серпантината се огъваха до спукване, сандъците с вода подскачаха с трясък. На две стъпки един от друг пътешествениците не можеха да се чуят и вкопчили сгърчени ръце във въжетата, се мъчеха да устоят на яростната буря. Кенеди с разчорлени коси гледаше безмълвен. Докторът беше възвърнал смелостта си пред опасността и с нищо не издаваше страшното си вълнение – той не трепна дори когато „Виктория“ се завъртя за последен път и се закова на място: но северният вятър надделя и я понесе обратно със същата бързина по сутрешния път.

– Къде отиваме? – извика Кенеди.

– Провидението да ни води, драги ми Дик. Сгрехих, като се усъмних в него. То знае по-добре от нас какво е необходимо и ето че се връщаме към местата, които не се надявахме вече да видим.

Толкова гладката, така равната повърхнина, когато идваха, беше раздвижена като вълни след буря. Редица малки, току-що изникнали възвишения браздяха пустинята. Вятърът духаше силно и „Виктория“ летеше в простора. Посоката, която следваха пътешествениците, се различаваше малко от посоката, в която летяха сутринта. Затова към девет часа, вместо да стигнат бреговете на Чад, пред тях още се разстилаше пустинята.

Кенеди обърна внимание на това.

– Няма значение – отвърна докторът. – Важното е да се върнем на юг. Ще стигнем градовете Борну, Буди или Кука и аз ще се спра там без колебание.

– Щом ти си доволен, доволен съм и аз – отвърна ловецът, – Не дай боже само да бъдем принудени да преминем пустинята като ония

нешастни араби! Това, което видяхме, беше ужасно.

– А се случва често, Дик. Преминаването на пустинята е даже по-опасно от преминаването на океана. Пустинята крие всички опасности на морето, дори и вероятността да потънеш, а освен това в нея има непоносими лишения и умора.

– Струва ми се – каза Кенеди, – че вятърът стихва. Пясъчният прах не е така гъст, вълните му намаляват, хоризонтът се прояснява.

– Още по-добре. Трябва да следим внимателно с далекогледа и нищо да не избегне от погледа ни.

– Остави това на мене, Самуел. Щом се мерне първото дърво, веднага ще бъдеш предупреден.

И Кенеди с далекоглед в ръка застана в предния край на коша.

Тридесет и пета глава

Какво беше станало с Джо, докато господарят му го търсеше напразно? След като се хвърли в езерото, първата му работа, когато изплува на повърхността, беше да дигне очи нагоре. „Виктория“, вече много високо над езерото, продължаваше да се издига бързо, ставаше все по-малка и по-малка, скоро бе грабната от някакво бързо течение и изчезна на север. Неговият господар, приятелите му бяха спасени.

„Добре, че ми дойде на ум да се хвърля в Чад – каза си той. – Тая мисъл щеше да мине и през ума на господин Кенеди и той положително щеше да постъпи като мене, защото е напълно естествено един човек да се пожертвува заради двама други. Това е математически вярно!“

Като се успокои в това отношение, Джо започна да мисли за себе си. Той се намираще сред огромно езеро, заобиколен от неизвестни и навярно свирепи племена. Още една причина да се спаси, като разчита само на себе си. С това се свърши страхът му.

Преди нападението на хищните птици, които според него се бяха държали като същински брадати орли, той беше съгледал на хоризонта някакъв остров. Реши да се отправи към него и вложи цялото си умение в областта на плавателното изкуство, след като се освободи от ония дрихи, които най-много му пречеха. Разходката от пет-шест мили не го смущаваше особено. И докато се намираще сред езерото, едничката му мисъл беше да плува здраво и направо.

След час и половина разстоянието между него и острова, доста намаля.

Но колкото повече се приближаваше към сушата, една мисъл, в началото бегла, а после упорита, овладя неговия ум. Той знаеше, че край бреговете на езерото има много алигатори, а му беше известно колко ненаситни са тия животни.

Колкото и да беше привикнал да смята всичко на тоя свят за естествено, славният момък бе обзет от непреодолимо вълнение. Боеше се, че бялото месо може да е по вкуса на крокодилите и се приближаваше крайно предпазливо, като се взираше непрестанно. Намираще се вече само на стотина разтега от брега, засенчен със зелени дървета, когато го лъхна струя въздух с остра миризма на мускус.

„Хм! – каза си той. – Ето това, от което се опасявах? Кайманът е наблизил!“

И се гмурна бързо, но не достатъчно бързо, защото докосна някакво люспесто тяло, чиято кожа го одраска. Реши, че е загубен, и заплува с отчаяна бързина. Излезе на повърхността, пое въздух и пак се гмурна. Прекара четвърт час в неописуем страх, който цялата му философия не можа да преодолее, и му се струваше, че чува зад себе си тракането на грамадна челюст, готова да го захапне. Плуваше, колкото се може по-тихо под водата, когато усети, че някой го сграбчва за ръката, а после през кръста.

Бедният Джо! Последната му мисъл бе отправена към господаря му и той започна да се бори отчаяно, когато усети, че го теглят не към дъното на езерото, както правят обикновено крокодилите, за да изядат плячката си, а към самата водна повърхност. Едва успя да си поеме дъх и да отвори очи, и видя, че се намира между двама негри, черни като абанос. Африканците го държаха здраво и издаваха странни викове.

– Виж ти! – не можа да се сдържи и извика Джо. – Негри вместо каймани! Ей богу, предпочитам ги пред крокодилите! Но тези юнаци как смеят да се къпят в тия места?

Джо не знаеше, че жителите на островите по Чад, както много други негри, се гмуркат безнаказано във водите, задръстени от крокодили, без да им обръщат внимание. Земноводните в това езеро са известни, и то много заслужено, като безобидни гусери.

Но Джо не беше ли избягнал една опасност, за да попадне в друга? Той остави събитията да покажат това и понеже не можеше да постъпи другояче, остави да го изведат на брега, без да прояви никакъв страх.

„Явно, че тия хора са видели как «Виктория» лети над водите на езерото като въздушно чудовище – каза си той. – Те са били далечни свидетели на моето падане и не могат да не се отнасят с уважение към човек, паднал от небето! Няма да им се бъркам!“

Така си мислеше Джо, когато стъпи на земята сред виеща тълпа от мъже и жени, различни по възраст, но еднакви на цвят. Намираше се сред племе бидиомахи с чудно черен цвят. Дори нямаше защо да се черви зарад небрежното си облекло. Беше „съблечен“ по последната мода в тоя край.

Но преди да разбере какво става с него, видя, че е предмет на боготворене. Това го успокои, макар че си спомни случая в Казех.

„Предчувствавам, че пак ще стана някакъв бог, някакъв Син на Луната! По-добре тоя занаят, когато нямаш друг избор. Важното е да се печели време. Ако «Виктория» мине пак, ще използвам новото си положение, за да дам възможност на моите поклонници да видят едно

чудотворно възнесение.“

Докато Джо размишляваше така, тълпата около него се сгъстяваше. Тя се простираше на земята, викаше, пипаше го, отнасяше се като към свой. Но поне ѝ дойде на ум да го нагости богато с кисело мляко и очукан ориз с мед. Добрият момък се беше примирил с всичко – той направи една от най-богатите закуски през живота си и даде на своя народ възвишена представа за начина, по който се хранят боговете при тържествени случаи.

Когато мръкна, местните магьосници го хванаха почитателно под ръка и го въведеха в нещо като колиба, заобиколена с талисмани. Преди да влезе вътре, Джо хвърли доста тревожен поглед върху купчините кости, които се издигаха около това светилище. Но той имаше достатъчно време да размисля за своето положение, когато го затвориха в колибата му.

Вечерта и дълго през нощта той чуваше празнични песни, биене на нещо като тъпан и дрънкане на жезла – много приятен шум за африканските уши. Съпровождаха ги хорове от виещи гласове и около свещената колиба се извиваха безконечни танци, изпълнени с кълчения и кривения.

Джо чуваше оглушителния шум, който проникваше през стените от кал и тръстика на колибата. Може би при друг случай би изпитал голямо удоволствие от това странно тържество. Но скоро започна да го измъчва много неприятна мисъл. Колкото и да вземаше нещата откъм добрата им страна, намираше за глупаво и дори тъжно, че е изпаднал в този див край, сред такива племена. Малко от пътешествениците, които са се осмелили да проникнат в тия местности, са се върнали в родината си. После можеше ли да има доверие на поклонението, с което бе окръжен? Той имаше достатъчно основания да вярва в суетата на земното величие! Питаше се дали в тая страна обожателите не изаяждат в края на краищата обожавания! Въпреки тези изгледи след няколко часа размишления умората взе връх над черните му мисли и Джо заспа дълбоко – наявно би спал така до сутринта, ако неочаквана влага не го събуди.

Скоро влагата се превърна във вода, а водата стана толкова много, че заля Джо до кръста.

– Какво ли е това? – зачуди се той. – Наводнение! Порой! Или някакво ново изтезание на тези негри! Дявол да го вземе! Няма да я чакам да ми стигне до шията!

И при тези думи той издъни с рамо стената и се намери – къде? Сред езерото! Нямаше вече остров! Потънал беше през нощта! На

негово място се разстилаше необятният Чад.

– Неприятна страна за собствениците! – рече си Джо и продължи да упражнява усилено плавателните си способности.

Едно доста често явление на езерото Чад спаси славния момък. Много острови, наглед здрави като канара, са изчезвали така и често крайбрежното население е трябвало да прибира нещастниците, спасили се от тия страхотни бедствия.

Джо не знаеше тази особеност, но не пропусна да се възползува от нея. Той съгледа една плаваща лодка и бързо я догони. Тя беше някакъв грубо издълбан дънер. За щастие в нея имаше чифт гребла и Джо използва едно доста бързо течение, което го понесе.

– Да се оправим – каза той. – Полярната звезда изпълнява почтено своята служба и сочи на всички пътя към север, тя ще помогне и на мене.

Той установи със задоволство, че течението го носи към северния бряг на Чад, и се остави на него. Към два часа сутринта стъпи на един нос с бодлива тръстика, която изглеждаше доста неприятна дори за философията. Но едно дърво растеше там, сякаш нарочно, за да го приюти между клоните си. Джо се изкатери на него за по-голяма безопасност и дочака там, унесен в дрямка, първите слънчеви лъчи.

Съмна изведнъж, както във всички екваториални страни, и Джо хвърли поглед върху дървото, което го беше приютило през нощта. Неочаквана гледка го ужаси. Клоните на дървото бяха буквално покрити със змии и хамелеони. Листата не се виждаха под оплетените им тела. Сякаш някакъв нов род дърво, което раждаше влечуги. При първите слънчеви лъчи всичко пълзеше и се виеше. Джо изпита страшен ужас, примесен с отвращение, и скочи на земята сред съсканията на влечугите.

– Ето нещо, което никой не би искал да повярва! – каза той.

След това, което видя, Джо реши да бъде по-предпазлив за в бъдеще и като се справи по слънцето, тръгна на североизток. Той избягваше най-старателно къщурки, колиби, хижи и пещери, с една дума всичко, където можеше да се приюти човек.

Колко пъти поглежда нагоре! Надяваше се да види „Виктория“ и макар че напразно я търси през целия ден, докато ходеше, това не намали доверието му в неговия господар. Трябваше му много голяма душевна сила, за да приеме така философски положението си. Към умората се прибави и гладът, защото корените, сърцевината на дръвчета като меле или плодове на палмата дум не подкрепят човека, а по негова преценка,

той беше навлязъл около тридесет мили на запад. Тялото му на много места беше издраскано от хилядите бодли по езерната тръстика, по акациите и мимозите, а разкъравените му крака го боляха много, когато стъпваше. Но в края на краищата той устоя на болките и вечерта реши да пренощува на брега на Чад. Изпохапаха го милиарди насекоми – мухи, комари, мравки, дълги половин пръст, покриваха там буквално земята. След два часа върху Джо не остана и помен от малкото дрехи, които го покриваха – насекомите бяха изяли всичко! Страхотна нощ, през която умореният пътешественик не спа и един час! През това време глиганите, дивите биволи, ажубът – доста опасен вид ламантин, върлуваха в храсталаците и под езерните води. Ревът на хищните зверове ехтеше в мрака. Джо не посмя да мръдне. Търпението и спокойствието му едва издържаха това изпитание.

Най-после съмна. Джо скочи веднага. Представете си какво отвращение изпита, като видя мръсното животно, с което бе прекарал нощта! Жаба! Но жаба, широка пет пръста, грозно, гадно животно, което му се пулеше с големите си кръгли очи. Джо усети, че му се повдига, но въпреки отвращението си намери сили, изтича бързо и се гмурна в езерото. Къпането поуспокои сърбежа, който го измъчваше, и след като съдвъка няколко листа, отново продължи пътя си с постоянство и с упоритост, които сам не съзнаваше. Не чувствуваше вече какво върши, но усещаше в себе си сила, по-могъща от отчаянието.

А го измъчваше страшен глад. Стомахът му, не така примирен като него, се обаждаше. Принуден бе да се пристегне здраво с една лиана. За щастие можеше да утолява на всяка крачка жаждата си и като си спомнеше за страданията в пустинята, се чувствуваше сравнително щастлив, че не се измъчва от липсата на толкова необходимата вода.

„Къде ли може да бъде «Виктория»? – питаше се той. – Вятърът е северен! Трябваше да се върне над езерото. Навярно господин Самуел е трябвало да нагласи наново равновесието й. Но за това е бил достатъчен вчерашният ден. Не е възможно днес... Ще постъпя така, като че ли няма да я видя никога вече. В края на краищата, ако успея да се добера до някой от големите градове край езерото, ще изпадна в положението на пътешествениците, за които ни говореше моят господар. Защо да не се избавя като тях? Някои са се прибрали в родината си, дявол да го вземе!... Хайде! Смелост!“

Както разговаряше, така и продължаваше да върви, неустрашимият Джо попадна сред самата гора, край тъпла диваци. Спря се навреме и не го видяха. Негрите мажеха стрелите си с отровен сок от млечок – важно

занимание за местните племена, което става с обредна тържественост. Джо, неподвижен, притаил дъх, се гушеше в един гъсталак. Той дигна очи и съгледа през листака „Виктория“, да, „Виктория“, която летеше към езерото само на стотина крачки над него! Невъзможно беше да се покаже!

Сълза блесна в очите му, но не сълза на отчаяние, а на признателност: господарят му го търсеше! Господарят му не го беше изоставил! Трябваше да чака черните да си тръгнат. Тогава напусна убежището си и изтича на брега на Чад. Но в тоя миг „Виктория“ изчезна далеч на небето. Джо реши да я чака: тя положително щеше да се върне! Върна се наистина, но по̀ на изток – Джо тича, маха с ръце, вика... Напразно! Силен вятър отнасяше балона с непреодолима скорост!

За първи път силата, надеждата напуснаха нещастника. Той видя, че е загубен. Реши, че господарят му е заминал завинаги. Не се осмеляваше вече да мисли, не искаше вече да разсъждава. Вървя през целия ден и част от нощта като луд, с окървавени нозе и наболяло тяло. Търтеше се ту на колене, ту на ръце. Виждаше, че приближава времето, когато силите му ще го напуснат и ще трябва да умре.

Като вървеше така, най-после стигна пред едно блато – по-право пред нещо, което скоро узна, че е блато, тъй като беше мръкнало преди няколко часа. Изведнъж се строполи в лепкава кал. Въпреки усилията си, въпреки отчаяната борба той усети, че затъва малко по малко в тинестата почва. След няколко минути потъна до кръста.

– Ето смъртта! – каза си той. – И каква смърт!...

И започна да се бори отчаяно. Но усилията не му помагаша, а го заравяха по-дълбоко в гроба, който нещастникът сам си копаеше. Нямаше нито едно парче дърво, което да го спре, нито една тръстика, за която да се залови! Разбра, че е свършено с него!... И затвори очи.

– Господарю! Господарю! Помощ!... – извика той.

И този отчаян, самотен, сподавен вече вик заглъхна в мрака.

Тридесет и шеста глава

Откакто Кенеди зае отново наблюдателния си пост в предния край на коша, той не преставаше да разглежда хоризонта с изострено внимание.

След известно време се обърна към доктора и каза:

– Ако не се лъжа, там се движат много хора или животни. Не мога още да ги различа. Във всеки случай те се движат много бързо, тъй като дигат облак прах.

– Дали не е пак някой противен вятър – каза Самуел – някой смерч, който ще ни отхвърли пак на север?

И стана, за да разгледа хоризонта.

– Не вярвам, Самуел – отвърна Кенеди. – Трябва да е стадо газели или диви бикове.

– Може да е така, Дик. Но те са най-малко на девет или десет мили от нас и аз самият дори с далекогледа нищо не мога да различа.

– Във всеки случай няма да ги изпускам из очи. Там има нещо, което ме озадачава – понякога изглежда, че се движи конница. Ха! Не се лъжа! Конници са! Погледни?

Докторът разгледа внимателно посочената група.

– Мисля, че имаш право – каза той. – Това е отряд араби или тибуси. Препускат в същата посока като нас. Но ние се движим по-бързо и скоро ще ги стигнем. След половин час ще можем да ги видим и да решим какво да правим.

Кенеди беше взел далекогледа си и се взираше внимателно. Конниците се виждаха по-ясно. Някои от тях се отделяха.

– Ясно е – продължи Кенеди, – имат учение или са на лов. Тия хора сякаш преследват някого. Много бих искал да узная какво правят.

– Потърпи, Дик. След малко ще ги стигнем и дори ще ги отминем, ако продължават по същия път. Ние летим със скорост двадесет мили в час, а няма коне, които могат да издържат на такава бързина.

Кенеди продължи да наблюдава и след няколко минути каза:

– Това са араби, които препускат с всичка сила. Много добре ги различавам. Те са около петдесет. Виждам бурнусите им, които се издуват на вятъра. Правят конни учения. Водачът им е на сто крачки пред тях, а те летят подире му.

– Каквито и да са, не са опасни, Дик, и ако се наложи, ще се

издигнем.

– Почакай, почакай, Самуел!

– Странно – добави Дик, след като наблюдава пак известно време, – става нещо, което не мога да разбера. Ако се съди по бързината и по разпръснатия им ред, те не следват, а по-скоро преследват някого.

– Уверен ли си, Дик?

– Разбира се. Не се лъжа! Това е лов, но лов за човек! Пред тях не пропуска водач, а беглец.

– Беглец ли! – възкликна развълнуван Самуел.

– Да!

– Да не го изпусваме из очи и да почакаме.

Приблжиха с три или четири мили конниците, които преупускаха стремглаво.

– Самуел! Самуел! – извика разтреперан Кенеди.

– Какво ти е, Дик?

– Сънувам ли? Възможно ли е това?

– Какво искаш да кажеш?

– Почакай.

И ловецът изтри бързо стъклата на далекогледа, и загледа.

– Е? – попита докторът.

– Той е, Самуел!

– Той ли! – извика Самуел.

„Той“ изразяваше всичко! Нямаше защо да се казва името!

– Той, на кон! Само на сто крачки пред враговете си! Бяга!

– Джо е! – каза пребледнял докторът.

– Не може да ни види, защото бяга!

– Ще ни види – отвърна Фергюсън, като намали пламъка на горелката.

– Но как?

– След пет минути ще бъдем на петдесет стъпки от земята. След петнадесет ще бъдем над самия него.

– Трябва да го предупредим с изстрел!

– Не! Той не може да се върне обратно – пътят му е отрязан.

– Какво ще правим тогава?

– Ще чакаме.

– Ще чакаме! А арабите?

– Ще ги стигнем! Ще ги отменим! Не сме и на две мили от тях и стига конят на Джо да издържи.

– Боже господи! – извика Кенеди.

– Какво има?

Кенеди издаде тоя отчаян вик, като видя Джо повален на земята. Конят му, явно изтощен, капнал от умора, се бе строполил.

– Видя ни! – извика докторът. – Махна ни, като стана!

– Но арабите ще го стигнат! Какво чака? Юначага! Ура! – ревна ловецът, който не можеше да се сдържа повече.

Джо стана веднага след като падна и когато един от най-бързите конници връхлетя върху него, той скочи като пантера, дръпна се настрана, метна се на задницата на коня, сграбчи арабина за шията, задуши го с трескавите си железни пръсти, хвърли го на пясъка и продължи да препуска бясно.

Силен вик от страна на арабите екна в простора. Но всецяло увлечени в преследването, те не бяха забелязали „Виктория“ на петстотин стъпки зад тях и само на тридесет стъпки над земята. Самите те бяха на един хвърлей от беглеца. Един се приближи чувствително до Джо и щеше да го проние с копието си, но Кенеди с острия си поглед и твърдата си ръка го спря с един куршум и го повали на земята. Джо не се и обърна при изстрела. Част от конниците се спря и падна с лице в праха, като видя „Виктория“. Другите продължиха преследването.

– Но какво прави Джо? – извика Кенеди. – Той не спира!

– Много добре прави, Дик! Разбрах го! Препуска в посоката на аеростата. Разчита на нашата съобразителност! Ах, славен момък! Ще го отвлечем под носа на тия араби! Вече сме само на двеста стъпки от него.

– Какво трябва да направя? – попита Кенеди.

– Остави пушката.

– Ето – каза ловецът, като остави оръжието си.

– Можеш ли да държиш в ръцете си сто и петдесет ливри баласт?

– Мога и повече.

– Не, това е достатъчно.

И докторът струпа в ръцете на Кенеди торбички пясък.

– Стой в задния край на коша и бъди готов да хвърлиш наведнъж баласта... Но заклевам те в живота ти, не прави това без мое нареждане!

– Бъди спокоен!

– Иначе ще изгървем Джо и той ще загине!

– Разчитай на мене!

Тогава „Виктория“ се намираще почти над самите конници, които препускаха с всички сили по следите на Джо. Докторът, застанал на предния край на коша, беше развил стълбата, готов да я хвърли, когато потрѣбва. Джо беше запазил разстоянието от около петдесет стъпки

между него и враговете му. „Виктория“ ги отмина.

– Внимавай! – каза Самуел на Кенеди.

– Готов съм.

– Джо! Пази се!... – викна докторът с гръмкия си глас и хвърли стълбата, долните стъпала на която се повлякоха по земята и дигнаха прах.

Когато докторът извика, Джо се обърна, без да спира коня си. Стълбата стигна до него в същия миг, в който той се залови за нея, докторът извика на Кенеди:

– Хвърляй!

– Готово!

И облекчена от тежест, по-голяма от тежестта на Джо „Виктория“ се издигна на сто и петдесет стъпки в простора.

Джо се вкопчи здраво в стълбата, докато „Виктория“ силно се люшкеше. После махна подигравателно на арабите, покатери се пъргаво като клоун и стигна другарите си, които го прегрънаха. Арабите ревнаха изненадани и вбесени. Беглецът им бе грабнат във въздуха и „Виктория“ бързо се отдалечаваше.

– Господарю! Господин Дик! – извика Джо.

Сломен от вълнение и от умора, той изгуби съзнание, докато Кенеди викаше почти обезумял:

– Спасен! Спасен!...

– Разбира се! – каза докторът, който бе възвърнал спокойствието и невъзмутимостта си.

Джо беше почти гол. Разкървавените му ръце, тялото му, покрито със синини, говореха за неговите страдания. Докторът му превърза раните и го сложи под палатката. Джо скоро дойде на себе си и поиска чаша ракия – докторът реши, че не трябва да му отказва, тъй като с Джо не биваше да се отнася като с другите. След като пи, Джо стисна ръка на двамата си другари и заяви, че е готов да разкаже преживелиците си.

Но не му разрешиха да говори и славният момък заспа дълбоко, от което изглежда имаше голяма нужда. Тогава „Виктория“ полетя косо на запад. Понесена от стихийен вятър, тя пак мина над трънливата пустиня, над сведените или изкоренени от бурята палми. И като прелетя около двеста мили след отвлечането на Джо, привечер премина десетия градус дължина.

Тридесет и седма глава

През нощта вятърът стихна, уморен от дневната си ярост, и „Виктория“ прекара спокойно на върха на грамадна сикомора. Докторът и Кенеди дежуряха един след друг, а Джо се възползува от това и спа здраво и непробудно цели двадесет и четири часа.

– Ето лекарството, което му трябва – заяви Фергюсън. – Природата ще го излекува.

През деня вятърът стана доста силен, но променлив. Той духаше ту на север, ту на юг, но най-сетне „Виктория“ бе отнесена на запад.

Докторът, с картата в ръка, позна царството Дамергху, вълнообразна, много плодородна местност – колибите в селата бяха направени от дълга тръстика, преплетена с клони от асклепиада. В обработените ниви се издигаха копи жито върху малки скели, които ги предпазваха от мишки и бели мравки.

Скоро стигнаха града Зиндер, който се познаваше по широкия си площад за изпълнение на смъртни присъди. В средата се издига дървото на смъртта. Палачът бди при дънера му и всеки, който мине под сянката на дървото, веднага бива обесен.

Като погледна компаса си, Кенеди не можа да се съдържа и каза:

– Ето че пак летим на север!

– Какво от това? Ако отиваме към Тимбукту, няма да се оплакваме! Никога не е имало по-хубаво пътешествие при по-добри условия!...

– И при по-добро здраве – добави Джо, като подаде добродушното си усмихнато лице през завесите на палатката.

– Ето нашия смел приятел! – извика ловецът. – Нашия спасител! Как се чувствуваш?

– Напълно добре, господин Кенеди, напълно добре! Никога не съм се чувствувал толкова добре! Нищо не освежава така човека, както едно приятно пътешествие, след като се изкъпе в езерото Чад! Нали, господарю?

– Благородно сърце! – отговори Фергюсън, като му стисна ръката. – Колко страхове и тревоги ни причини ти!

– Ех, и вие! Да не мислите, че съм бил спокоен за вас? Можете да се гордеете, че здравата ме изплашихте!

– Никога няма да се разберем, Джо, ако продължаваш така.

– Виждам, че падането му не го е променило – добави Кенеди.

– Самопожертвувателността ти беше велика, момчето ми, и ни спаси, защото „Виктория“ падаше в езерото, а никой не би могъл да я измъкне оттам.

– Ако моята самопожертвувателност, както благоволявате да наричате катурването ми, ви е спасила, тя не спаси ли и мене, щом като сме заедно и тримата живи и здрави? Следователно няма за какво да се упрекваме в случая.

– Никога не може да се разбере човек с това момче – заяви ловецът.

– Най-добрият начин да се разберем – възрази Джо – е да не говорим повече за това. Стореното, сторено! Добро или лошо, не можем да го върнем вече.

– Опак човек! – засмя се докторът. – Ще ни разкажеш ли поне своите приключения?

– Ако държите много! Но преди това искам да запека както трябва тая тлъста гъска – виждам, че господин Дик не си е губил времето напразно.

– Както кажеш, Джо.

– Добре! Сега ще видим как ще се чувствава този африкански дивеч в европейски стомах.

Гъската скоро бе опечена на пламъка на горелката и малко по малко я изядоха. Джо взе най-добрия дял като човек, който не беше ял няколко дни. След чая и грога той разказа на своите другари приключенията си. Говори малко развълнувано, като разглеждаше нещата със свойствената си философия. Докторът не можа да се сдържи и му стиска на няколко пъти ръката, като видя, че почтеният прислужник е бил загрижен повече за спасението на господаря си, отколкото за собственото си спасение. Като стана дума за потъването на острова на бидиомахите, той му обясни, че това е често явление в езерото Чад.

Джо продължи разказа си и стигна най-последно до момента, когато потънал в блатата, нададе последния отчаян вик.

– Предполагах, че загивам, господарю, и мислите ми бяха насочени към вас. Помъчих се да се спася. Как? Не зная. Бях решил в никакъв случай да не потъвам безропотно, когато на две крачки от мене видях – какво мислите? Наскоро прорязано въже. Направих последно усилие и криво-ляво стигнах до въжето. Дръпнах го, а то не се поддава. Залових се за него и в края на краищата стъпих на твърда земя! На края на въжето намерих котва!... Ах, господарю! Имам пълно право да я нарека спасителната котва, ако все пак нямате нищо против. Познах я! Котвата на „Виктория“! Вие бяхте слизали на това място! Тръгнах по посока на

въжето, което ми показва накъде сте отлетели, и с нови усилия се измъкнах от тресавището. Смелостта ми възвърна силите и вървах доста време през нощта, като се отдалечавах от езерото. Най-после стигнах окръжнината на безкрайна гора. Там в едно оградено място кротко пасяха коне. Случва се в живота на всеки да язди кон, нали така? Не се колебах нито миг, метнах се на гърба на едно от тия четириноги и с всичка сила препуснах на север. Няма да ви говоря за градовете, които не видях, нито за селата, които заобиколих. Не. Минавах през засеяни ниви, прекосявах гъсталаци, прескачах прегради, подкарвах коня си, подвиквах му, смущавах го! Обработените земи свършиха. Добре! Пустинята! Така е по-удобно! Ще виждам по-добре пред себе си и от по-далеч. Все се надявах, че ще видя „Виктория“ да се люшка във въздуха и да ме чака. Но я нямаше. След три часа се наврях като глупак в един арабски лагер! Ах, какво гонене падна!... Видите ли, господин Кенеди, един ловец не знае какво е гонене, ако той самият не е бил гонен! И все пак ви съветвам да не правите по възможност такива опити! Конят ми падна от умора. Наситиха ме. Паднах. Скочих на един кон зад някакъв арабин. Нямах нищо против него и се надявам че той няма да ми се сърди, че го задуших! Но ви видях!... Знаете останалото. „Виктория“ лети по следите ми, вие ме грабвате във въздуха, както конник грабва пръстен. Нямах ли право да разчитам на вас? Е, господин Самуел, виждате ли колко обикновено е всичко това. Няма нищо по-естествено! Готов съм да направя същото, ако мога пак да ви бъда полезен! Прочее нали ви казах, господарю, не си заслужава да се говори за това.

– Добри ми Джо! – отвърна развълнуван докторът. – Значи ние не сбъркахме, като разчитахме на твоя ум и на твоята ловкост!

– Ами, господарю! Стига само да внимава, човек винаги ще се справи с положението! Знаете ли, най-сигурното пак си остава да приемаш нещата такива, каквито са в действителност.

Докато трая разказът на Джо, балонът бързо премина голямо разстояние. Кенеди скоро съгледа на хоризонта купчина колиби, които приличаха на град. Докторът погледна картата си и видя, че това е селището Тажелел в Дамергху.

– Пак излизаме на пътя на Барт – каза той. – Тук той се е разделил с двамата си спътници, Ричардсон и Овервег. Първият тръгнал за Зиндер, а вторият – за Маради и навярно си спомняте, че от тия трима пътешественици само Барт се е върнал в Европа.

– И така – каза ловецът, като проследи по картата посоката на „Виктория“, – ние летим право на север?

- Право на север, драги ми Дик.
- И това никак ли не те тревожи?
- Защо?
- Нали този път ни води към Триполи и минава над голямата пустиня.
- О, няма да стигнем толкова далеч, приятелю! Поне така се надявам.
- Но къде мислиш да спреш?
- Слушай, Дик, не си ли любопитен да посетиш Тимбукту?
- Тимбукту ли?
- Разбира се – намеси се Джо. – Да може да дойдеш в Африка и да не видиш Тимбукту!
- Ти ще бъдеш петият или шестият европейец, който е видял тоя тайнствен град!
- Добре, да отидем в Тимбукту!
- Тогава почакай да стигнем между седемнадесетия и осемнадесетия градус ширина – там ще потърсим благоприятен вятър, който да ни отнесе на запад.
- Добре – отвърна ловецът. – Но имаме ли да летим още дълго на север?
- Най-малко още сто и петдесет мили.
- Поспете, господине – обади се Джо. – И вие, господарю, последвайте примера на господин Кенеди. Вие навярно имате нужда от почивка, тъй като ви накарах да дежурите доста дълго?
- Ловецът се излегна под палатката, но Фергюсън, който не се уморяваше лесно, остана на наблюдателния си пост.
- След три часа „Виктория“ прелетя с шеметна бързина над камениста местност с вериги високи, голи планини с гранитна основа. Някои самотни върхове се издигаха до четири хиляди стъпки. Жирафи, антилопи, камилски птици скачаха с необикновена лекота сред гори от акации, мимоза, суа и финикови палми. След неплодната пустиня пак настъпваше буйна растителност. Това беше страната на племето кайлуа, което си забулва лицето с памучна превръзка като опасните си съседи туарегите.
- Към десет часа вечерта след внушителен полет от двеста и петдесет мили „Виктория“ увисна над голям град. Луната осветяваше полуразрушена част от него. Тук-таме се издигаха минарета, окъпани в бяла светлина. Докторът определи по звездите, че се намира над Агхадее.
- „Виктория“ не бе забелязана в мрака и слезе на две мили над Агхадее в широка нива, засята с просо. Нощта бе много спокойна, съмна към

пет часа и лек ветрец подканваше балона да литне на запад и дори малко на югозапад.

Фергюсън побърза да използва благоприятния случай. Балонът бързо се издигна и полетя, облян в слънчеви лъчи.

Тридесет и осма глава

Денят на 17 май мина спокойно и без никакви произшествия. Пак започваше пустинята. Умерен вятър носеше „Виктория“ на югозапад. Тя не се отклоняваше ни наляво, ни надясно. Сянката ѝ чертаеше на пясъка съвършено права линия.

Преди да тръгнат, докторът благоразумно възстанови запаса вода. Боеше се, че не ще може да кацне в тия области, населени с туареги ауелимидийци⁵⁶. Възвишението на хиляда и осемстотин стъпки надморското равнище постепенно се снишаваше на юг. Пътешествениците пресякоха пътя от Агхадее за Мурзук, по който често пътуват камили, и вечерта стигнаха на 16° ширина и 4°55' дължина, след като бяха изминали сто и осемдесет мили еднообразно пространство.

Тоя ден Джо приготви останалия дивеч, който бе опушен набързо. За вечеря той поднесе много вкусни бекасини на шиш. Вятърът беше благоприятен и докторът реши да продължи пътя си през нощта, ярко осветена от почти пълната още луна. „Виктория“ се издигна на петстотин стъпки височина и през нощния полет от около шестдесет мили беше така тихо, че дори лекият сън на дете нямаше да бъде смутен.

В неделя сутринта вятърът пак промени посоката си. Стана северо-западен. Няколко гарвани летяха във въздуха, а на хоризонта се виеха ястреби, които за щастие бяха много далеч.

Тия птици накараха Джо да поздрави господаря си за хрумването да направи два балона.

– Какво щеше да стане с нас – каза той, – ако имахме само една риза? Вторият балон е като спасителна лодка на кораб. В случай на корабкрушение винаги можеш да се спасиш с нея.

– Имаш право, приятелю. Само че моята лодка ме плаши малко. Тя не е като кораба.

– Какво искаш да кажеш? – попита Кенеди.

– Искам да кажа, че новият балон „Виктория“ не е като стария. Или тъканта му е много изхабена, или пък гутаперчата се е разтопила от топлината на серпантината, но установявам, че се губи газ. Досега количеството не е голямо, но все пак е от значение. Балонът клони надолу и за да го спра, съм принуден да разширявам повече водорода.

– Дявол да го вземе! – извика Кенеди. – Не виждам как може да се

---

56. Ауелимидийци – един от племенните съюзи на туарегите.

поправи тая работа.

– Няма как, драги ми Дик. Затова ще направим добре, ако побързаме, като избягваме дори нощния престой.

– Далече ли сме още от брега? – попита Джо.

– От кой бряг, момчето ми? Знаем ли къде ще ни заведе случаят? Единственото нещо, което мога да ти кажа, е, че Тимбукту се намира още на четиристотин мили на запад.

– И за колко време ще стигнем там?

– Ако вятърът не ни отклонява много от пътя, надявам се да стигнем в тоя град във вторник вечерта.

– Тогава – каза Джо, като посочи дълга върволица от животни и хора, която лъкатушеше сред пустинята – ние ще стигнем преди тоя керван.

Фергюсън и Кенеди се наведоха и видяха множество хора и животни. Имаше повече от сто и петдесет камили, от ония, които за дванадесет златни муткала⁵⁷ отиват от Тимбукту до Тафилалет с петстотин ливри товар на гърба. Всички носеха под опашката торбичка за изпражненията си, единственото гориво, на което може да се разчита в пустинята. Камилите на туарегите са от най-добра порода. Те издържат от три до седем дни без вода и два дни без храна. По-бързи са от конете и се покриват разумно на гласа на кхабира, водача на кервана. Известни са в тоя край под името мехари. Такива бяха подробностите, които даде докторът, докато двамата му спътници разглеждаха тълпата мъже, жени, деца, които кретаха по подвижния пясък. Но „Виктория“ беше вече изчезнала от изненаданите погледи на арабите, които навярно завиждаха на бързината ѝ. Вечерта тя летеше на 2°20' дължина, а през нощта измина още повече от един градус.

В понеделник времето съвсем се промени. Заваля проливен дъжд. Трябваше да се борят с пороя и с водата, която увеличаваше теглото на балона и на коша. Непрестанният проливен дъжд обясняваше произхода на блатата и тресавищата, които покриваха цялата местност. Пак се появиха мимози, баобаби и тамаранди.

– Скоро ще видим Нигер – каза докторът. – Местностите край големите реки се променят.

По обед „Виктория“ мина над селище с доста бедни къщурки – това беше някогашната голяма столица Гао.

– Тук – каза докторът – Барт е преминал Нигер на връщане от

---

57. Сто двадесет и пет франка.

Тимбукту.

Нигер течеше в широко корито. Буйните му води се лееха на юг. Но в бързия си полет пътешествениците едва успяха да доловят любопитните му очертания.

Тридесет и девета глава

През тоя мрачен понеделник доктор Фергюсън с удоволствие разказа на своите спътници хиляди подробности за страната, която преми-наваха. Доста равната повърхнина не пречеше никак на полета им. Единичката грижа на доктора се дължеше на проклетия североизточен вятър, който духаше яростно и го отклоняваше от ширината на Тимбукту.

Нигер тече на север до Тимбукту, извива се като грамаден водоскок и влива разлените си води в Атлантическия океан. В тоя завой местността е много разнообразна – ту пишно плодородна, ту напълно неплодна. След царевичните ниви идат пустинни равнини, а след тях – грамадни пространства, обрасли с жълтуга. Всички видове водни птици – пеликани, диви патици, рибари – живеят на многобройни ята край потоците и речните ръкави.

От време на време се мяркаше някой туарежки лагер: мъжете си стояха под кожените шатри, а жените гледаха външната работа: дояха камилите си и пушеха с големи лули.

На 20 сутринта „Виктория“ летеше над мрежа заплетени канали, потоци реки – преплели се бяха всички притоци на Нигер. Много от тия канали, покрити с буйна трева, приличаха на тучни ливади. Докторът пак откри пътя на Барт, когато той се спуснал по реката, за да стигне до Тимбукту. Широк осемстотин разтега, Нигер течеше между два бряга, богати с кръстоцветни растения и с тамаранди. Стада скачащи газели заплитаха пръстеневидните си рога във високите тревы, сред които ги дебнеха безмълвно алигатори.

Дълги върволици магарета и камили, натоварени със стоки от Дже-не, изчезваха под хубавите дървета. Скоро при един завой на реката, изникнаха ниски, амфитеатрално разположени къщи. По терасите и покривите беше струпано всичкото сено, окосено наоколо.

– Кабра! – извика радостен докторът. – Пристанището на Тимбукту! Няма и пет мили оттука до града!

– Вие сте доволен, нали, господарю? – попита Джо.

– Възхитен съм, момчето ми.

– Добре, всичко се нарежда както трябва.

И наистина в два часа царицата на пустинята, тайнственият Тимбукту, който като Атина и Рим е имал свои школи учени и философи, се разтла под погледите на пътешествениците. Фергюсън следеше и най-

малките му подробности върху плана, начертан собственооръчно от Барт, и видя, че той е напълно точен.

Градът представлява грамаден триъгълник сред необятна равнина от бял пясък. Върхът му е на север и прониква в един кът на пустинята. Наоколо цари пустош – мержелееха се стръкчетата трева, дребни мимози и хилави дръвчета. А Тимбукту – представете си струпани топчета и зарове – така изглежда той от птичи полет. Доста тесните улици са оградени с къщи само с приземен етаж от печени на слънцето тухли и с колиби от слама и тръстика – едни островърхи, други квадратни. На терасите лениво се изтягаха няколко туземци в ярки одежди, с копие или мускет в ръка. По това време не се виждаха никакви жени.

– Казват, че жените били хубави – забеляза докторът. – Виждате трите минарета на трите джамии, останали самички сред толкова други. Градът е изгубил много от някогашното си величие! На върха на триъгълника се издига джамията Санкор със своите галерии, поддържани от сводове с доста чист рисунък. По-далеч, край квартала Сане Гунгу, е джамията Сиди Яхия и няколко двуетажни къщи. Не търсете нито дворци, нито паметници. Шейхът е обикновен търговец и царските му покои са кантора.

Градът изглеждаше изоставен. От него лъхаше прилепчивата небрежност в градовете, които замират. Грамадни купчини развалини се издигаха в предградията и образуваха заедно с пазарния хълм единствените възвишения.

Понесени от пустинния вятър, пътешествениците продължиха да летят до лъкатушното течение на реката и скоро Тимбукту се превърна само в бегъл спомен от тяхното пътешествие.

– А сега – каза докторът – нека небето ни носи, където си иска!

– Дано само да бъде на запад! – заяви Кенеди.

– Ами! – обади се Джо. – Ако трябва да се върнем в Занзибар по същия път и да прелетим океана чак до Америка, пак няма да се уплаша особено много!

– Преди всичко трябва да можем да направим това, Джо.

– А какво ни липсва?

– Газ, момчето ми. Подемната сила на балона чувствително намалява и ще трябва да пестим много водорода, за да стигнем до брега. Дори ще бъда принуден да хвърлям баласт. Много сме тежки.

– Ето какво значи да не правиш нищо, господарю! Щом лежи по цял ден в койката си като безделник, човек надебелява и става тежък. Лентайско е нашето пътешествие и като се завърнем, ще бъдем тлъсти и

дебели.

– Ето ти разсъждения, достойни за Джо – отвърна ловецът. – Но почакай края. Знаеш ли какво ни е отредило небето? Ние сме още далеч от края на нашето пътешествие. В коя част на африканското крайбрежие мислиш, че ще попаднем, Самуел?

– Много ми е трудно да ти отговоря, Дик. Ние сме на произвола на много променливи ветрове. Във всеки случай ще се чувствавам щастлив, ако попаднем между Сиера Леоне и Портендик. Там има места, където ще срещнем приятели.

– И с удоволствие ще им стиснем ръка. Но следваме ли поне желаната посока?

– Не напълно, Дик, не напълно. Ние се носим на юг и летим към изворите на Нигер.

– Прекрасен случай да ги открием, ако не са открити още – обади се Джо. – Не бихме ли могли в краен случай да му открием други извори?

– Не, Джо. Но бъди спокоен, надявам се, че няма да стигнем чак дотам.

Привечер докторът изхвърли последните торби баласт. „Виктория“ се издигна. Горелката, макар че работеше с пълен пламък, едва поддържаше балона. Тогава той се намираше на шестдесет мили южно от Тимбукту, а на сутринта се събуди над бреговете на Нигер, близо до езерото Дебо.

Четиридесета глава

Големи острови разделяха тук реката на тесни ръкави с много бързо течение. На един от тия ръкави се издигаха няколко овчарски колиби. Но не можеше да се определи точното им положение, тъй като „Виктория“ летеше все по-бързо и по-бързо. За нещастие тя се насочваше още по на юг и прелетя за няколко минути езерото Дебо. Фергюсън разшири извънмерно водорода и търси на различни височини други въздушни течения, но напразно. Той бързо се отказа от тия опити – те увеличаваха още повече загубата на газ, който излиташе през изхабените стени на балона.

Не каза нищо, но стана много неспокоен. Упоритият вятър, който го носеше към южния край на Африка, объркваше сметките му. Не знаеше вече на кого и на какво да разчита. Ако не попаднеше в английски или френски владения, какво щеше да стане с тях сред диваците, които опустошаваха гвинейските брегове? Как щяха да дочакат там кораб, за да се завърнат в Англия? А сегашната посока на вятъра ги носеше към царството Дахомей, сред най-дивите племена, в ръцете на един цар, който при народните празненства принасяше в жертва хиляди човешки същества! Там щяха да загинат.

От друга страна, балонът явно се изтощаваше и докторът чувствуваше, че му се изплъзва из ръцете! Но времето започваше да се пооправя и той се надяваше, че след дъжда ще настъпи промяна във въздушните течения.

Но следната забележка на Джо го възвърна към неприятната действителност:

– Я! – възкликна той. – Дъждът ще се усили и ако се съди по облака, който се задава, този път ще настане истински потоп!

– Пак ли облак! – извика Фергюсън.

– И то страшен – обади се Кенеди.

– Никога не съм виждал такъв – обади се Джо. – Краищата му сякаш са изтеглени по конец.

– Отдъхнах си – каза докторът, като остави далекогледа. – Това не е облак.

– Ами! – изненада се Джо.

– Не, това е ято!

– Какво ято?

– Ято скакалци.

– Скакалци ли!

– Милиарди скакалци, които ще минат над тая страна като вихрушка и горко й, защото ако кацнат, ще я опустошат!

– Искал бих да видя това!

– Почакай малко, Джо. След десет минути облакът ще ни настигне и ти ще видиш това със собствените си очи.

Фергюсън имаше право. Гъстият непрогледен облак, дълъг няколко мили, приближаваше с оглушителен шум и влачеше по земята огромната си сянка. Той представляваше безбройно пълчище от тъй наречените скакалци-преселници. На стотина крачки от „Виктория“ те се спуснаха върху зеленееща се местност. След четвърт час литнаха наново и пътешествениците още имаха възможност да видят отдалеч напълно оголените дървета и храсти и сякаш скосените ливади. Внезапна зима сякаш беше опустошила напълно равнината.

– Е какво, Джо?

– Какво, господарю! Много е любопитно, но е напълно естествено. Това, което един скакалец прави на дребно, милиарди скакалци правят на едро.

– Те са страхотна напаст – обади се ловецът. – По-страшни са дори от градушката по своите опустошения.

– И е невъзможно да се предпазиш – добави Фергюсън. – Понякога туземците са запалвали горите и дори посевите, за да спрат тия насекоми. Но първите редици се хвърляли в пламъците, угасявали ги със собствените си тела, а останалата част преминавала безпрепятствено. За щастие в тоя край има известно възмездие за техните опустошения. Туземците ловят голям брой скакалци и ги ядат с удоволствие.

– Това са въздушни скариди – каза Джо, който съжеляваше, че не може да си похапне от тях, „за да ги опита“.

Привечер местността стана по-блатиста. Горите отстъпиха място на самотни китки дървета. По бреговете на реката се виждаха тютюневи плантации и блата с тучна трева. Тогава на голям остров се появи градът Джене с двете минарета на пръстената си джамия и с отвратителната миризма, която се носеше от милионите лястовичи гнезда, полепени по стените му.

Докторът изхвърли няколко предмета, станали излишни – празни бутилки и сандък с развалено месо. Той успя да задържи „Виктория“ на височина, благоприятна за намеренията му. В четири часа сутринта първите слънчеви лъчи осветиха Сега, столицата на Бамбара, който се

разпознаваше много лесно по четирите отделни града, от които е съставен, по мавританските си джамии и по непрестанното движение на саловете, които превозват жителите в различните квартали. Но пътешествениците не ги разгледаха, а и те самите минаха незабелязани. Летяха бързо право на северозапад. Докторът малко по малко се успокояваше.

– Ако летим още два дни в тая посока и с такава бързина, ще стигнем река Сенегал.

– И в приятелска страна ли ще бъдем? – попита ловецът.

– Не напълно. В краен случай, ако останем без „Виктория“, ще успеем да стигнем френските владения! Но ако тя издържи още няколкостотин мили, ще стигнем, без да се уморим, без страх и опасности до западния бряг.

– И край! – извика Джо. – Е, толкова по-зле! Ако не беше удоволствието да разказвам, никога вече не бих стъпил на земята! Мислите ли, че ще повярват на нашите разкази, господарю?

– Кой знае, добри ми Джо? В края на краищата има един неоспорим факт. Хиляди свидетели ни видяха, като литнахме от едното крайбрежие на Африка; хиляди свидетели ще ни видят, като кацваме на другото крайбрежие.

– В такъв случай – забеляза Кенеди, – струва ми се, че ще бъде трудно да се твърди, че не сме прелетели над Африка.

– Ах, господин Самуел! – въздъхна тежко Джо. – Много пъти ще съжалявам за моите камъчета чисто злато! Те биха дали тежест на нашите приказки и правдоподобност на разказите ни. С един грам злато на слушател бих събрал голяма тълпа да ме слуша и дори да ми се възхищава!

Четиридесет и първа глава

На 27 май към девет часа сутринта местността промени своя изглед: безкрайните наклонени равнини преминаваха в хълмове, които показваха, че наблизно има планини и трябваше да прелетят веригата, която разделя басейна на Нигер от басейна на Сенегал и е вододел на притоците на Гвинейския залив и на залива Зелен нос. До Сенегал тая част на Африка е известна като много опасна. Доктор Фергюсън знаеше това от разказите на своите предшественици. Те са търпели хиляди лишения и са били изложени на хиляди опасности сред диваците-негри. Пагубният климат е погубил по-голямата част от спътниците на Мунго Парк. Затова Фергюсън беше решил по никой начин да не стъпва на тая негостоприемна земя.

Но той нямаше нито миг почивка. „Виктория“ чувствително спадаше. Наложиха се да изхвърли още много повече или по-малко ненужни предмети, особено когато трябваше да прелети над някой хребет. И това продължи през повече от сто и двадесет мили. Дотегна им да се издигат и да се спускат. Балонът като Сизифовия камък⁵⁸ непрестанно падаше. Слабо надутият аеростат вече хлътваше, удължаваше се и вятърът дълбаше широки гънки в отпуснатата му риза. Кенеди не можа да се съдържи и попита:

– Балонът да не се е цепнал?

– Не – отвърна докторът. – Но гутаперчатата явно се е размекнала или се е стопила от топлината и водородът излита през тафтата.

– А как да попречим на това изтичане на газа?

– Невъзможно е. Трябва да намаляваме тежестта си. Това е единственото средство. Да изхвърлим всичко, което може да се изхвърли.

– Но какво? – попита ловецът, като погледна вече доста оголелия кош.

– Да изхвърлим палатката, която тежи доста много.

Джо, за когото се отнасяше тая заповед, се изкатери над обръча, където се събираха въжетата на мрежата. Оттам той лесно успя да развърже плътните завеси на палатката и да ги изхвърли навън.

– Ето какво ще ошастливи цяло племе негри – рече той. – С тая

---

58. Сизиф – син на Еол (бог на ветровете) и коринтски цар, известен със своята жестокост. След смъртта си бил осъден да търкаля в ада грамаден камък до върха на една планина, откъдето той непрестанно падал.

палатка ще се облекат хиляда туземци, тъй като те не употребяват много плат.

Балонът се поиздигна, но скоро стана явно, че пак се спуска надолу.

– Да слезем – предложи Кенеди – и да видим какво може да се направи с ризата.

– Повтарям ти, Дик, че нямаме никаква възможност да я поправим.

– Какво ще правим тогава?

– Ще пожертвуваме всичко, което няма да ни бъде крайно необходимо. Не искам по никой начин да се спираме в тоя край. Горите, чиито върхове докосваме, не са никак безопасни.

– Какво! Лъвове ли има там? Или хиени? – попита пренебрежително Джо.

– Нещо по-лошо, момчето ми, хора, и то най-свирепите хора, които се срещат в Африка.

– Отде знаете това?

– От пътешествениците, които са минали преди нас. После французите, които заемат колонията Сенегал, са били принудени да бъдат във връзка с околните племена. При управлението на полковник Федерб са били направени проучвания доста навътре в страната.

– Ние не сме далеч от река Сенегал – добави докторът, – но предвиждам, че нашият балон няма да ни прехвърли зад нея.

– Ако стигнем поне до бреговете ѝ, няма да бъде зле – обади се ловецът.

– Това ще се опитаме и да направим – каза докторът. – Само че едно ме тревожи.

– Какво?

– Ще трябва да летим над планини, а това ще бъде трудно, тъй като аз не мога да увелича подемната сила на аеростата, дори при най-високата възможна температура.

– Да почакаме – предложи Кенеди, – а после ще видим.

– Бедната „Виктория“! – промълви Джо. – Привързал съм се към нея като моряк към кораба си! С мъка ще се разделя с нея! Тя не е вече това, което беше, когато тръгнахме, но не бива да я укоряваме! Направи ни големи услуги и много ще ми бъде мъчно, ако я изоставим.

– Успокой се, Джо. Ще я изоставим само ако се наложи. Тя ще ни служи до последните си сили. Искам от нея още двадесет и четири часа.

– Тя се изтощава – каза Джо, като погледна „Виктория“, – слабее, животът я напуска. Бедният балон!

– Ако не се лъжа – обади се Кенеди, – ето на хоризонта планините,

за които ти говореше, Самуел.

– Да, те са – каза докторът, след като ги разгледа с далекогледа си.

– Изглеждат много високи и трудно ще прелетим над тях.

– Не бихме ли могли да ги заобиколим?

– Не ми се вярва, Дик. Виж какво голямо пространство заемат – близо половината хоризонт!

– Те даже сякаш ни заобикалят – забеляза Джо. – Издигат се и отляво, и отдясно.

– Непременно трябва да прелетим над тях.

Тази много опасна стена сякаш приближаваше с изключителна бързина или по-право силният вятър носеше „Виктория“ към остриите ѝ върхове. Трябваше да се издигнат на всяка цена, за да не се блъснат в тях.

– Да излеем сандъка с вода – предложи Фергюсън. – Да запазим само толкова, колкото е необходимо за един ден.

– Готово! – обади се Джо.

– Издигна ли се балонът? – попита Кенеди.

– Слабо, около петдесет стъпки – отвърна докторът, който не изпускаше из очи барометъра. – Но това не е достатъчно.

И наистина високите върхове прииждаха към пътешествениците, сякаш връхлитаха върху тях. А те ляха ниско. Необходими бяха още повече от петстотин стъпки, за да се издигнат над тях. Изляха и водата за горелката. Запазиха само няколко пинти. Но и това не беше достатъчно.

– И все пак трябва да прелетим – заяви докторът;

– Да изхвърлим сандъците – предложи Кенеди. – Нали ги изпразнихме.

– Хвърляйте.

– Готово! – извика Джо. – Тежко е да изхвърляш така, парче по парче.

– А ти, Джо, да не вземеш да се пожертвуваш пак като она ден? Каквото и да се случи, закълни ми се, че няма да ни напуснеш.

– Бъдете спокоен, господарю, ние няма да се напуснем.

„Виктория“ се беше издигнала още около двадесет разтега. Но планинският хребет продължаваше да господства над нея. Той беше отвесен. Издигаше се още на повече от двеста стъпки над пътешествениците.

– След десет минути нашият кош ще се разбие о тия скали, ако не успеем да прелетим над тях – каза докторът.

– Какво да направя, господин Самуел? – попита Джо.

– Остави само пемикана, а изхвърли останалото месо, което тежи.

Балонът бе облекчен с още около петдесет ливри. Той се издигна доста нагоре. Но това нямаше значение, ако не излетеше над планинската верига. Положението беше страшно. „Виктория“ летеше с голяма бързина. Личеше, че ще се разбие на парчета. И наистина ударът щеше да бъде страхотен.

Докторът огледа коша. Той беше почти празен.

– Дик, ако се наложи, бъди готов да пожертвуваш оръжието си.

– Да пожертвувам оръжието си! – извика развълнуван ловецът.

– Приятелю, за да поискам това от тебе, значи е необходимо.

– Самуел! Самуел!

– Твоето оръжие, патроните и барутът могат да ни струват живота.

– Приближаваме – извика Джо. – Приближаваме!

Десет разтега! Планината се издигаше още десет разтега над „Виктория“. Джо грабна одеялата и ги изхвърли навън. Без да продума дума на Кенеди, той изхвърли също няколко торби с патрони и сачми.

Балонът се издигна. Той излетя над опасния връх и слънчевите лъчи осветиха горния му край. Но кошът продължаваше да се намира малко под канарите, о които неизбежно щеше да се разбие.

– Кенеди! Кенеди! – извика докторът. – Изхвърли оръжието си, иначе сме загубени.

– Чакайте, господин Дик! – извика Джо. – Чакайте?

Кенеди се обърна и го видя, че изчезна въвн от коша.

– Джо! Джо! – викна той.

– Нещастният! – промълви докторът.

Планинският гребен на това място беше широк около двадесет стъпки, а от другата страна склонът леко се снишаваше. Кошът се издигна наравно с доста гладко възвишение. Той се плъзна по постелята от остри камъчета, които скърцаха под него.

– Минаваме! Минаваме! Прминахме! – извика глас, който накара сърцето на Фергюсън да трепне.

Неустрашимият момък се държеше с ръце за долния край на коша. Той тичаше пешком по билото, като облекчаваше така балона с цялата си тежест. Дори беше принуден здраво да го задържа, защото можеше да му отлети. Когато стигна на отвъдния склон и под него зина пропаст, Джо се издигна здраво на китките си, улови се за въжетата и се качи пак при другарите си.

– Проста работа – каза той.

– Добри ми Джо! Приятелю! – извика развълнуван докторът.

– О, не направих това заради вас, а зарад карабината на господин Дик! – отвърна Джо. – Задължен му бях след случая с арабина! Обичам да плащам дълговете си и сега се разплатихме – добави той, като подаде на ловеца любимото му оръжие. – Щеше да ми бъде много мъчно, ако се бяхте разделили с нея.

Кенеди му стисна здраво ръката, без да може да продума нито дума. „Виктория“ трябваше вече само да се спуска. Това й беше лесно. Скоро тя се намираще пак на двеста стъпки над земята, и беше в равновесие. Повърхността изглеждаше неравна. Имаше много възвишения, които беше трудно да се избягнат през нощта с балон, който не можеше вече да се управлява. Свечеряваше се бързо и въпреки нежеланието си докторът беше принуден да спре.

– Ще потърсим благоприятно място, за да слезем – каза той.

– Ха! Реши ли се най-сетне! – обади се Кенеди.

– Да, обмислях дълго един план, който ще изпълним – сега е едва шест часа вечерта и ще имаме време. Хвърли котвите, Джо.

Джо се подчини и двете котви увиснаха под коша.

– Виждам грамадни гори – каза докторът. – Ще летим над върховете им и ще се закачим за някое дърво. За нищо на света не бих се съгласил да пренощуваме на земята.

– Ще можем ли да слезем? – попита Кенеди.

– Защо е необходимо? Повтарям ви, че е опасно да се разделяме. Освен това ще искам вашата помощ за една трудна работа.

„Виктория“ докосваше върха на безкрайните гори и скоро се спря изведнъж. Котвите се бяха закачили. Вечерта вятърът стихна и тя висеше почти неподвижна над огромно поле от зеленина, образувано от върховете на гора от сикомори.

Четиридесет и втора глава

Доктор Фергюсън установи най-напред местоположението по звездите. Намираше се само на двадесет и пет мили от Сенегал.

– Всичко, което можем да направим, приятели – каза той, след като отбеляза тая точка на картата си, – е да преминем реката. Но понеже няма нито мост, нито лодка, на всяка цена трябва да я преминем на балон. За това е необходимо още да се облекчим.

– Но аз не виждам как може да постигнем това – обади се ловецът, който се боеше за оръжието си. – Освен ако някой от нас реши да се пожертвува и да остане назад... сега аз искам тая чест.

– Ами! – извика Джо. – Нали аз съм привикнал...

– Не става дума за хвърляне на коша, приятелю, а да се стигне пеш до африканското крайбрежие. Аз съм добър пешеходец, добър ловец...

– Никога няма да се съглася! – отсече Джо.

– Вашата великодушна борба е излишна – намеси се Фергюсън. – Надявам се, че няма да стигнем до такава крайност. Прочее, ако се наложи, вместо да се разделяме, заедно ще се опитаме да преминем тоя край.

– Добре казано – обади се Джо. – Една малка разходка няма да ни действа зле.

– Но преди това – продължи докторът – ще прибегнем до последното средство, за да облекчим нашата „Виктория“.

– Какво е то? – попита Кенеди. – Много съм любопитен да узная.

– Трябва да се освободим от сандъците с горелката, от бунзеновата батерия и от серпантината. Това са приблизително цели деветстотин ливри, които мъкнем във въздуха.

– Но, Самуел, после как ще разширяваш водорода?

– Няма да го разширявам. Ще минем така.

– Но все пак...

– Изслушайте ме, приятели. Изчислих много точно каква подемна сила ни остава. Тя е достатъчна, за да пренесе и трима ни с малкото предмети, които ни остават. Едва ли ще тежим петстотин ливри заедно с двете котви, които държа да запазя.

– Драги ми Самуел – отвърна ловецът, – ти си по-добре запознат от нас с тия въпроси. Само ти можеш да прецениш положението. Кажи ни какво да направим и ще го направим.

– На вашите заповеди, господарю.

– Повтарям ви, приятели мои, колкото и тежко да е това решение, ще трябва да пожертвуваме апарата.

– Да го пожертвуваме! – повтори Кенеди.

– На работа! – извика Джо.

Работата не беше лека. Трябваше да разглобят апарата парче по парче. Първо извадиха смесителния сандък, после сандъка на горелката и накрая сандъка, в който се разлагаше водата. Необходими бяха общите усилия и на тримата пътешественици, за да бъдат измъкнати тия съдове от дъното на коша, където бяха здраво прикрепени. Но Кенеди беше толкова силен, Джо така ловък, а Самуел така съобразителен, че се справиха. Изхвърлиха един след друг всички уреди и те изчезнаха, като пробиха грамадни дупки в листака на сикоморите.

После трябваше да се заловят с тръбите, вкарани в балона и които бяха свързани със серпантината. Джо успя да пререже на няколко стъпки над коша каучуковите стави. Но с тръбите беше по-трудно, тъй като горният им край бе закрепен и завързан с медни жици за самия обръч на клапата.

Тогава Джо прояви чудна ловкост. Бос, за да не одраска ризата, той се покатери въпреки люшканията по мрежата до горния край на аеростата и там, след като се справи с хиляди трудности, заловил се с едната ръка за самата плъзгава повърхност, отвинти външните бурми, които придържаха тръбите. Тогава те се откачиха лесно и бяха измъкнати през долния отвор, който бе здраво завързан.

„Виктория“, облекчена от тоя значителен товар, се издигна във въздуха и опъна силно котвеното въже.

Към полунощ всичко завърши благополучно след тежка умора. Хапнаха набързо малко пемикан и пиха студен грог, тъй като докторът не можеше да предложи вече огън на Джо.

Прочее Джо и Кенеди бяха капнали от умора.

– Легнете си и спете, приятели – каза им Фергюсън. – Аз ще дежурия първ. В два часа ще събудя Кенеди. В четири часа Кенеди ще събуди Джо. В шест часа ще отлетим и дано небето се смили над нас и през този последен ден!

Без да чакат повече, двамата спътници на доктора се излегнаха на дъното на коша и бързо заспаха дълбок сън.

Нощта беше тиха. Няколко облака се връзваха в последната четвъртина на луната, чиито бледи лъчи едва пробиваха мрака. Фергюсън, опрян на борда на коша, гледаше наоколо. Той се взираше внимателно в тъмната завеса зеленина, която се простираше под краката му и

скриваше от него земята. Най-малкият шум му се струваше подозрителен и той търсеше да си обясни и лекия трепет на листата.

Прочее положението беше много тревожно сред тая варварска страна и при превозно средство, което всеки миг можеше да измени. Докторът не разчиташе вече напълно на своя балон. Мина времето, когато той го управляваше смело, защото имаше пълно доверие в него.

Обзет от такова настроение, на доктора понякога му се струваше, че долавя някакъв шум в безкрайната гора. Стори му се даже, че огън светна сред дърветата. Той се взря бързо и насочи нощния си далекоглед в тая посока. Но не видя нищо и сякаш настана по-дълбока тишина.

Фергюсън навярно се беше заблудил. Ослуша се, но не долови никакъв шум. Дежурството му бе изтекло, той събуди Кенеди, препоръча му да внимава много и легна до Джо, който спеше непробуден сън.

Кенеди запали спокойно лулата, като си търкаше очите, които се затваряха. Той се опря в един ъгъл и запуши жадно, за да прогони съня.

Гробна тишина цареше наоколо. Лек ветрец клатеше върховете на дърветата, и полюшваше коша, като приканваше ловеца към сън, който го овладяваше неволно. Опита се да се бори, отвори на няколко пъти клепки, впери в мрака очи, без да вижда, и накрая умората надделя и той заспа.

Колко ли време прекара така неподвижен? Не можа да си даде сметка, когато се събуди изведнъж от внезапно прашене.

Потърка си очите и стана. Силна топлина го лъхна в лицето. Гората беше в пламъци.

– Пожар! Пожар! – извика той, без да разбира добре какво става.

Двамата му спътници скочиха.

– Какво има? – попита Самуел.

– Пожар! – отвърна Джо. – Но кой може...

В тоя миг екнаха викове под силно осветения листак.

– А! Диваците! – извика Джо. – Запалили са гората, за да изгорим по-сигурно!

– Талибасите навярно! – каза докторът.

Огнен кръг опасваше „Виктория“. Пращането на сухите съчки се смесваше със съскането на зелените клони. Лианите, листата, цялата жива растителност се виеше в разрушителната стихия. Докъдето стигаше погледът, се разстиляше море от пламъци. Големите дървета се открояваха черни в огъня, с клоните си, покрити с нажежени въглени. Пламтящата грамада, необятният пожар се отразяваше в облаците и пътешествениците сякаш бяха обвити в огнено кълбо.

– Да бягаме! – извика Кенеди. – Да слезем на земята. Това е единственото ни спасение!

Но Фергюсън рязко го задържа, спусна се към котвеното въже и го преряза с един замах на брадвата. Пламъците се издигаха към балона, лижеха вече осветените му страни. Но отвързалата „Виктория“ се издигна на повече от хиляда стъпки в простора. Страхотни викове екнаха в гората, примесени с оглушителни изстрели. Понесен от утринен вятър, балонът полетя на запад. Беше четири часа сутринта.

Четиридесет и трета глава

– Ако снощи не бяхме взели мерки да намалим товара си – забеляза докторът, – бяхме безусловно загубени.

– Ето какво значи да направиш нещо навреме – обади се Джо. – Спасяваш се и няма нищо по-естествено от това.

– Но ние не сме във от опасност – заяви Фергюсън.

– Какво те плаши? – попита Дик. – „Виктория“ не може да слезе без твое позволение. Пък ако слезе, какво от това?

– Ако слезе ли! Погледни, Дик!

Пътешествениците бяха отминали гората и видяха около тридесет конника в широки шалвари и развяващи се бурнуси. Едните бяха въоръжени с копия, а другите с дълги мускети. Те следваха в лек тръс с пъргавите си и буйни коне посоката на „Виктория“, която летеше с умерена бързина. Като видяха пътешествениците, те нададоха диви викове и размахаха оръжие. Гняв и заплаха бяха изписани на мургавите им лица с рядка, но щръкнала брада, която ги правеше още по-свирепи. Те бързо препускаха по наклонените възвишения и леките склонове, които се спускат към Сенегал.

– Това са – каза докторът – жестоките талибаси! Предпочел бих да се намирам в гората сред хищни зверове, отколкото да попадна в ръцете на тия разбойници.

– Не изглеждат много приветливи! – забеляза Кенеди. – А какви са здравеняци!

– За щастие тия зверове не летят – обади се Джо. – Това е все пак добре.

– Вижте тия разрушени села, тези опожарени колиби! – каза Фергюсън. – Това е тяхно дело.

– Но те не могат да ни стигнат – възрази Кенеди – и ако успеем да се прехвърлим отвъд реката, ще бъдем в безопасност.

– Разбира се, Дик, но не бива да падаме – отговори докторът, като погледна барометъра.

– Във всеки случай, Джо, няма да бъде зле, ако приготвим оръжието си – предложи Кенеди.

– Това няма да ни навреди, господин Дик. Добре направихме, че не го посяхме по пътя.

– Моята карабина! – възкликна ловецът. – Надявам се, че никога

няма да се разделя с нея.

И Кенеди я напълни най-грижливо. Имаше достатъчно барут и патрони.

– На каква височина се намираме? – попита той Фергюсън.

– На около седемстотин и петдесет стъпки. Но вече нямаме възможност да се издигаме и да се спускаме, за да търсим благоприятни течения. Сега зависим от балона.

– Това е неприятно – продължи Кенеди. – Вятърът е доста слаб и ако бяхме срещнали някой ураган както през последните дни, тия разбойници отдавна щяха да изчезнат от погледа ни.

– Тия негодници ни следват най-спокойно, с лек тръс – забеляза Джо, – като че се разхождат.

– Ако бяха по-близо – каза ловецът, – щях да се позабавлявам, като ги свалям от конете им един по един.

– Разбира се! – обади се Фергюсън. – Но и те щяха да бъдат по-близо и нашата „Виктория“ щеше да бъде много удобен прицел за дългите им мускети. А ако я разкъсат куршуми, оставям ти да прецениш какво ще бъде нашето положение.

Талибасите ги преследваха цялата сутрин. Към единадесет часа пътешествениците бяха изминали само петнадесет мили на запад.

Докторът дебнеше и най-малките облаци на хоризонта. Продължаваше да се бои от промяна в атмосферата. Какво щеше да стане с тях, ако бъдат захвърлени към Нигер? Освен това забелязваше, че балонът чувствително падаше. От тръгването им той се беше спуснал на повече от триста стъпки, а реката Сенегал навярно се намираше на около дванадесет мили. При сегашната бързина имаше още три часа път.

В същия миг нови викове привлякоха вниманието му. Силно възбудени, талибасите препускаха конете си. Докторът погледна барометъра и разбра причината за тоя вой.

– Слизаме ли? – попита Кенеди.

– Да – отвърна Фергюсън.

„Дявол да го вземе!“ – помисли си Джо.

След четвърт час кошът не беше и на сто и петдесет стъпки над земята, но вятърът се усили. Талибасите препускаха с всичка сила и скоро залп от мускети разтърси въздуха.

– Не улучихте, глупаци! – извика Джо. – Струва ми се, че ще бъде добре да държа тия безделници на разстояние.

И като се прицели в един от първите конници, стреля. Талибасът се търкулна на земята. Другарите му се спряха и „Виктория“ ги изпревари.

– Пазят се – каза Кенеди.

– Защото са уверени, че ще ни хванат – обясни докторът. – И ще успеят, ако продължаваме да се спускаме. Непременно трябва да се издигнем!

– Какво да изхвърлим? – попита Джо.

– Всичкия пемикан, който е останал! Ще се освободим от още тридесет ливри!

– Готово, господарю! – каза Джо, след като изпълни заповедта на доктора.

Кошът, който почти опираше о земята, се издигна сред крясъците на талибасите. Но след половин час „Виктория“ пак бързо се спускаше. Водородът излиташе през порите на ризата. Скоро кошът докосна земята. Негрите на Ал Хаджи се спуснаха към него. Но както става при такива случаи, щом се допря до земята, „Виктория“ подскочи нагоре и падна пак на една миля по-далеч.

– Няма ли да избягаме! – извика бясно Кенеди.

– Изхвърли ракията, Джо – викна докторът, – уредите, всичко, което тежи, изхвърли и последната котва, необходимо е!

Джо изкърти термометрите и барометрите. Но това беше дребна работа и балонът, който се издигна за миг, скоро пак падна на земята. Талибасите летяха по следите му и бяха само на двеста стъпки от него.

– Изхвърли двете пушки! – извика докторът.

– Но първо да ги изпразним поне – обади се ловецът. И четири последователни изстрела бяха отправени към конниците. Четири талибаса паднаха сред бесните викове на шайката.

„Виктория“ пак се издигна. Тя правеше огромни скокове, както грамадна гумена топка скача по земята. Странна гледка представляваха нещастниците, които гледаха да се спасят с гигантски крачки, и като Антей⁵⁹ сякаш придобиваха нови сили, щом се опряха до земята! Но това положение трябваше да се свърши. Наближаваше обед. „Виктория“ губеше сили, остана без водород, удължи се. Обвивката ѝ стана мека и се развяваше. Гънките на отпуснатата тафта шумоляха.

– Небето ни изоставя! – каза Кенеди.

Джо не отговори, той гледаше господаря си.

– Не! – каза господарят му. – Имаме да изхвърляме още повече от сто и петдесет ливри.

59. Антей – титан, син на Нептун и на Земята, когото Херкулес удушил. Героят забелязал по време на борбата, че той придобивал нови сили, когато се докосне до земята, вдигнал го във въздуха и така успял да го убие.

– Какво? – попита Кенеди, който помисли, че докторът полудява.

– Кошът – отвърна докторът. – Ще се заловим за мрежата! Можем да се задържим за плетките и да стигнем реката! По-бързо! Побързай!

И смелите мъже не се поколебаха да опитат и това спасително средство. Те увиснаха на мрежата, както беше казал докторът, и Джо, като се залови само с едната си ръка, преряза въжетата на коша. Той падна, когато аеростатът щеше окончателно да слезе на земята.

– Ура! Ура! – ревна Джо, докато облекченият балон се издигна на триста стъпки нагоре.

Талибасите подвикнаха на конете си. Те препускаха с всичка сила. Но „Виктория“ срещна по-силен вятър и бързо полетя към един хълм, който преграждаше хоризонта на запад. Това беше благоприятно обстоятелство за пътешествениците, защото те успяха да прелетят над него, докато шайката на Ал Хаджи бе принудена да свие на север, за да заобиколи тая последна пречка.

Тримата приятели висяха на мрежата. Успели бяха да я завържат под себе си и тя представляваше нещо като летяща торба. Изведнъж, след като прелетяха над хълма, докторът извика:

– Реката! Реката! Сенегал!

И наистина на две мили от тях широката река влачеше буйните си води. Срещуположният бряг, нисък и плодороден, беше безопасно убежище и удобно място за слизане.

– Още четвърт час – заяви Фергюсън – и ще бъдем спасени!

Но не стана така. Празният балон се спускаше малко по малко върху почти напълно голата повърхнина. Тя се състоеше от дълги склонове и каменисти равнини. Имаше само няколко храсталака и гъста трева, изсушена от жаркото слънце.

Няколко пъти „Виктория“ опира о земята и се издига. Скоковете ѝ ставаха по-ниски и по-къси. При последния скок горната част на мрежата се закачи за високите клони на един баобаб, единственото самотно дърво в тая пустинна местност.

– Свърши се – каза ловецът.

– И то на сто крачки от реката! – добави Джо.

Тримата нещастници слязоха на земята и докторът повлече двамата си другари към Сенегал. На това място реката силно бучеше. Като стигнаха брега, Фергюсън видя Гуинския водопад! Нямаше никаква лодка на брега! Нямаше жива душа!

При ширина две хиляди стъпки, Сенегал се спускаше от сто и петдесет стъпки височина с оглушителен рев. Той течеше от изток на запад,

а веригата скали, които препречваха течението му, се простираха от север на юг. Сред водопада се издигаха канари с чудни очертания, сякаш грамадни допотопни животни, вкаменени сред водите.

Явно беше, че е невъзможно да се премине тая бездна. Кенеди не можа да се сдържи и махна отчаян. Но Фергюсън извика силно и смело:

– Не е свършено всичко!

– Знаех си – каза Джо с онова доверие в господаря си, което никога не можеше да изгуби.

Сухата трева бе вдъхнала на доктора смела мисъл. Това беше единствената вероятност да се спасят. Той върна бързо другарите си при ризата на аеростата.

– Изпреварили сме тия разбойници най-малко с един час – заяви той. – Да не губим време, приятели. Струпайте много суха трева. Трябват ми поне сто ливри.

– Защо ти са? – попита Кенеди.

– Нямам вече водород. Затова ще прелетя реката с топъл въздух!

– Ах, драги Самуел! – извика Кенеди. – Ти си наистина велик човек!

Джо и Кенеди се заловиха за работа и скоро грамадна копа бе струпана край баобаба.

През това време докторът увеличи отвора на аеростата, като разреза долната му част. Предварително се погрижи да изтласка през клапата останалия водород. После струпа суха трева под обвивката и я запали. Не е необходимо много време, за да се напълни балон с топъл въздух. Топлина от сто и осемдесет⁶⁰ градуса е достатъчна, за да разрежи въздуха, който се намира в него, и да намали на половина теглото му. И така „Виктория“ започна бързо да възвръща кръглите си очертания – трева имаше достатъчно. Докторът засилваше огъня и аеростатът видимо нарастваше. Часът беше един без четвърт.

В тоя миг на две мили на север се появи шайката талибаси – чуваха се крясъците им и тропотът на конете, които препускаха с всички сили.

– След двадесет минути ще бъдат тук – каза Кенеди.

– Трева! Трева, Джо! След десет минути ще бъдем във въздуха!

– Ето, господарю.

„Виктория“ бе надута до две трети.

– Приятели! Да се заловим пак за мрежата.

– Готово! – отвърна ловецът.

---

60. 100° Целзий.

След десет минути полюшванията на балона показваха, че ще се издигне. Талибасите приближаваха. Бяха само на петстотин крачки.

– Дръжте се здраво! – извика Фергюсън.

– Не се бойте, господарю! Не се бойте!

И докторът бутна с крак още трева в огъня.

Балонът, напълно разширен от високата температура, литна, като докосна клоните на баобаба.

– Летим! – извика Джо.

Отвърна му залп от мускети. Един куршум даже обели рамото му. Но Кенеди се наведе и като стреля с карабината с едната си ръка, повали още един враг на земята. Яростни викове, които е невъзможно да се опишат, посрещнаха издигането на балона, който излетя на около осемстотин стъпки. Бърз вятър го грабна и страшно го залюля, докато неустрашимият доктор и спътниците му гледаха бездната водопади, зинала под краката им. След десет минути, без да разменят нито дума, неустрашимите пътешественици се спускаха към другия бряг на реката.

Там, изненадани, смаяни, уплашени, стояха десет души във френска униформа. Можете да си представите как са се зачудили, като видели балона да се издига от десния бряг на реката! Склонни били да повярват, че става някакво чудо. Но техните началници, един морски лейтенант и един мичман, знаели от европейските вестници за смелия полет на доктор Фергюсън и веднага разбрали какво става.

Балонът се свиваше малко по малко и падаше със смелите въздухоплаватели, увиснали на мрежата му. Но съмнително беше дали ще стигне брега. И французите се втурнаха в реката и прихванаха тримата англичани, когато „Виктория“ падаше на няколко разтега от левия бряг на Сенегал.

– Доктор Фергюсън! – извика лейтенантът.

– Същият – отговори спокойно докторът – и двамата му приятели.

Французите изнесоха пътешествениците от реката, а полусвитият балон, грабнат от бързо течение, потъна като грамаден мехур заедно с водите на Сенегал в Гуинския водопад.

– Бедната „Виктория“! – промълви Джо.

Докторът не можа да се съдржи и се просълзи. Той разгърна ръце и двамата му приятели, обзети от силно вълнение, се хвърлиха в прегръдките му.

Четиридесет и четвърта глава

Експедицията, която се намираше на брега на реката, бе изпратена от губернатора на Сенегал. Тя се състоеше от двама офицери – от лейтенанта от морската пехота, Дюфрес и мичмана Родамел, – от един сержант и седем войника. От два дни те търсеха най-удобно място за военен пост в Гуина, когато видяха пристигането на доктор Фергюсън.

Лесно може да си представи човек поздравленията и прегръдките, с които бяха посрещнати тримата пътешественици. Тъй като французите присъствуваха лично на осъществяването на тоя смел проект, те станаха непосредствени свидетели на Самуел Фергюсън. И докторът най-напред ги помоли да установят официално пристигането му на Гуинския водопад.

– Нали няма да откажете да подпишете протокола? – попита той лейтенант Дюфрес.

– На вашите услуги – отвърна лейтенантът.

Заведоха англичаните във временния пост на брега на реката. Там бяха приети с много грижи и внимание и ги нагостиха богато. Там бе съставен и следният протокол, който се намира и днес в архивите на Кралското географско дружество в Лондон:

„Ние, долуподписаните, заявяваме, че днес видяхме да пристигат, увиснали на мрежата на един балон, доктор Фергюсън и неговите спътници Ричард Кенеди и Джозеф Уилсон⁶¹. Балонът падна на няколко крачки от нас в самата река и понесен от течението, потъна в Гуинския водопад. В удостоверение на гореказаното ние подписваме настоящия протокол съвместно с гореспоменатите лица, за да послужи, където трябва. Гуински водопад – 24 май 1862 година.

Самуел Фергюсън, Ричард Кенеди, Джозеф Уилсон, Дюфрес, лейтенант от морската пехота; Родамел, мичман; Дйфе, сержант; Флипо, майор; Пелисие, Лороа, Расканье, Гийон, Льобел, войници.“

Така завърши чудното пътешествие на Доктор Фергюсън и на храбрите му спътници, установено чрез неопровержими доказателства. Те се

61. Дик е умалително от Ричард, а Джо от Джозеф.

намираха с приятели сред по-гостоприемни племена, които често са във връзка с френските власти.

Пристигнаха в Сенегал в събота на 24 май, а на 27 май, същия месец, се намираха в поста край село Медин, малко по на север по течението на река Сенегал. Там френските офицери ги посрещнаха с отворени обятия и ги приеха най-гостоприемно. Докторът и неговите спътници отплаваха почти веднага с малкия параход Базилик, който слизаше чак до устието на Сенегал. След четиринадесет дни, на 10 юни, пристигнаха в Сен Луи, където губернаторът ги прие тържествено. Съвзели се бяха напълно от вълненията и умората. Прочее Джо разказваше наляво и надясно:

– Да си призная, отегчително е нашето пътешествие и ако някой е жаден за преживелици, не го съветвам да се залавя с такова нещо. В края на краищата то стана досадно и ако не бяха приключенията край езерото Чад и край Сенегал, мисля, че наистина щяхме да умрем от скука!

Една английска фрегата беше готова да отплава. Тримата пътешественици се качиха на борда ѝ. На 25 юни пристигнаха в Портсмут, а на следния ден – в Лондон.

Няма да описваме колко възторжено бяха посрещнати от Кралското географско дружество. Кенеди замина веднага за Единбург със славната си карабина. Бързаше да успокои старата си икономка.

Доктор Фергюсън и верният му Джо си останаха такива, каквито ги познаваме. Но между тях, без да знаят, настъпи промяна.

Станаха приятели.

Всички европейски вестници възхваляваха смелите изследователи, а „Дейли телеграф“ излезе в тираж деветстотин седемдесет и седем хиляди броя в деня, в който отпечата откъс от пътешествието.

Доктор Фергюсън разказа на открито събрание на Кралското географско дружество за въздушната си експедиция и той, и двамата му спътници получиха златен медал – награда за най-забележителното изследване през 1862 година.

КРАЙ

© 1865 Жул Верн
© 1957 Йордан Павлов, превод от френски

Jules Verne
Cinq semaines en ballon, 1865

Източник: <http://bezmonitor.com> (през <http://sfbg.us>)
Сканиране и разпознаване: Krasno

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/475>]